

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANA BİLİM DALI
MAHALLİ İDARELER VE YERİNDEN YÖNETİM BİLİM DALI

YEREL DEMOKRASİ VE BAĞCILAR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Sinan ŞENEL

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Uğur TEKİN

İSTANBUL-2014

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANA BİLİM DALI
MAHALLİ İDARELER VE YERİNDEN YÖNETİM BİLİM DALI

YEREL DEMOKRASİ VE BAĞCILAR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Sinan ŞENEL

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Uğur TEKİN

İSTANBUL-2014

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Tezli Yüksek Lisans Programı Y1112.060006 numaralı öğrencisi **Sinan ŞENEL** 'in "YEREL DEMOKRASİ VE BAĞCILAR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 29.05.2014 tarih ve 2014/13 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından *ay. b. d. ü.* ile Tezli Yüksek Lisans tezi olarak *K. A. K.* edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi :23/06/2014

1)Tez Danışmanı: Prof. Dr. Uğur TEKİN

2) Jüri Üyesi : Prof. Dr. Ercan EYÜBOĞLU

3) Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Ramazan KURTOĞLU

Sinan Şenel
Ercan Eyüboğlu
Ramazan Kurtuluş

Not: Öğrencinin Tez savunmasında **Başarılı** olması halinde bu form **imzalanacaktır**. Aksi halde geçersizdir.

ÖNSÖZ

“Yerel Demokrasi ve Bağcılar Belediyesi Örneği” adlı bu çalışmanın oluşmasında, desteğini ve yardımlarını benden esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. Uğur TEKİN’ e, çalışma sürecimde özel olarak ilgilenen ve tecrübelerini paylaşan değerli büyüğüm İstanbul Milletvekili Sayın Av. Feyzullah KIYIKLIK’ a, Tez konumun ortaya çıkmasında desteğini ve yardımlarını özel olarak gösteren ve katkı sağlayan çok değerli Sayın Bağcılar Belediye Başkanı Lokman ÇAĞIRICI’ ya, Başkan yardımcılarına, Bağcılar Belediyesinin çok değerli yöneticileri ve çalışma arkadaşlarıma, çalışmamın başından sonuna kadar beni sabırla destekleyen aileme ve anneciğime sonsuz teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Sinan ŞENEL

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
TABLO LİSTESİ.....	v
ŞEKİL LİSTESİ.....	vi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

DEMOKRASİ, YEREL DEMOKRASİ VE HALKIN YÖNETİME KATILIMI

1.1. Demokrasi Kavramı.....	3
1.2. Demokrasinin Tarihçesi	7
1.3. Demokrasi Biçimleri.....	13
1.3.1. Liberal Demokrasi.....	14
1.3.2. Sosyal Demokrasi.....	15
1.3.3. Doğrudan Demokrasi.....	15
1.3.4. Yarı Doğrudan Demokrasi.....	16
1.3.5. Temsili Demokrasi.....	17
1.4. Demokrasi ve Yerel Yönetimler.....	19
1.4.1. Yerel Demokrasi.....	21
1.4.2. Yerel Demokrasinin Temel İlkeleri.....	24
1.4.3. Yerel Demokrasi ve Yönetişim.....	26
1.5. Yerel Demokrasi ve Katılım.....	27
1.5.1. Katılım Yöntemleri.....	29
1.5.2. Katılım Amaçları.....	31
1.5.3. Katılımın Yararları.....	32
1.5.4. Siyasi Katılım.....	33
1.5.5. Sivil Toplum Örgütlerinin Katılımı.....	34
1.5.6. Yerel Yönetimlerde Halkın Katılımcı Olma İsteği.....	36
1.5.7. Yaşayanların Katılımda Yetersizliği.....	37
1.6. Yerel Yönetimlerde Katılım Konusunda Yapılan Yasal Düzenlemeler.....	37
1.7. Yerel Katılım Sürecinde Yaşanan Sorunlar.....	39

İKİNCİ BÖLÜM

BAĞCILAR BELEDİYESİ VE MECLİSLERİ

2.1. Bağcılar	40
2.1.1. Bağcılar'ın Tarihçesi.....	40
2.1.2. Bakırköy Öncesi Bağcılar.....	40
2.1.3. Yeni İlçe Bağcılar.....	40

2.2. Bağcılar'ın Demografik Yapısı.....	41
2.2.1. Yerleşim Alanı ve Coğrafi Özellikleri.....	41
2.2.2. Ekonomik Durum.....	42
2.2.3. Nüfus Analizi.....	43
2.2.4. Eğitim.....	44
2.2.5. Bağcılar' da Sosyal ve Kültürel Hayat.....	45
2.2.6. Sayılarla Bağcılar.....	45
2.3. Bağcılar Belediyesine İlişkin Bilgiler.....	47
2.3.1. Fiziki Yapı.....	47
2.3.2. Bilgi ve Teknoloji Kaynakları.....	48
2.3.3. İnsan Kaynakları.....	49
2.3.4. Yönetim ve İç Kontrol Sistemi.....	50
2.4. Bağcılar'da Demokrasinin Ortaya Çıkış Süreci.....	51
2.4.1. Kurucu Belediye Başkanının (Feyzullah KIYIKLIK) Demokrasi Tanımı, Yerel Demokrasi ve Katılım Kavramına Yaklaşımı.....	51
2.4.2. Bağcılar Belediye Başkanının (Lokman ÇAĞIRICI) Demokrasi Tanımı, Yerel Demokrasi ve Katılım Kavramına Yaklaşımı.....	52
2.4.3. Bağcılar Belediyesi Kurucu Belediye Başkanının (Feyzullah KIYIKLIK) Gözünden Bağcılar'da Yerel Düzeyde Türkiye'de Yapılan İlkler, Örnek Uygulamalar.....	54
2.5. Bağcılar Belediyesi Meclisler, İstişare Kurulları ve Şuralar.....	59
2.5.1. Bağcılar'da Doğrudan Demokrasi Uygulaması "HALK MECLİSLERİ".....	59
2.5.2. Türkiye' de İlk Yerel Kurul "İstişare Kurulu".....	60
2.5.2.1. İstişare Kurulu Katılımcılar ve Önemi.....	60
2.5.2.2. Kent Konseyine Öncülük Etmesi Bakımından İstişare Kurulu.....	61
2.5.3. Kadınlar Meclisi ve Kadınlar Şurası.....	62
2.5.4. Gençlik Meclisi ve Gençlik Şurası.....	66
2.5.5. Engelliler Meclisi ve Engelliler Şurası	69
2.5.6. Çocuk Meclisi ve Çocuk Şurası.....	70
2.5.7. Belediye Meclisleri Hakkında Değerlendirmeler.....	71

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YEREL YÖNETİM ÖRNEĞİ, KATILIM MODELLERİ VE BAĞCILAR'DA DOĞRUDAN DEMOKRASİ

3.1. Dünyada Yerel Yönetim Örnekleri.....	73
3.1.1. Amerika Birleşik Devletlerinde Yerel Yönetim.....	73
3.1.2. Fransa'da Yerel Yönetimler.....	75
3.2. Bağcılar Belediyesinin Katılım ve Demokrasi Modelleri.....	78
3.2.1. Halk Görüşleri.....	78
3.2.2. Site Sakinleri İle İstişare Toplantıları.....	78
3.2.3. Esnaf Grupları İle İstişare Toplantıları.....	78
3.2.4. Cami Cemaatleriyle İstişare Toplantıları.....	79
3.2.5. Sivil Toplum Çalışmaları.....	79

3.2.6. Engelliler Meclisi Faaliyetleri.....	79
3.2.7. İstişare Toplantıları.....	80
3.2.8. Halk Meclisleri.....	80
3.2.9. Hane, Esnaf ve Hastane Ziyaretleri.....	80
3.2.10. Yerel Katılımla Sağlanan Memnuniyet.....	81
3.3. Halk Katılımı ve Şeffaflık.....	82
3.4. Doğrudan Demokrasi İle Alınan Kararların Uygulanması.....	83
3.5. Bağcılar Belediyesine Meclislerin Etkisi (Halk Meclisi, İstişare Kurulu, Kadınlar Meclisi, Gençlik Meclisi, Çocuk Meclisi).....	83
SONUÇ	85
KAYNAKÇA	89
EKLER	93
ÖZET	94
ABSTRACT	95

TABLolar**Sayfa No:**

Tablo 1: Bağcılar Belediyesinin Sayısal Verileri.....	46
Tablo 2: Bağcılar Belediyesi'nin Fiziki kaynakları.....	48

ŞEKİLLER

Sayfa No:

Şekil 1: Yıllara Göre Bağcılar İlçesi Nüfusu..... 49

GİRİŞ

Günümüz çağdaş demokrasilerin de hemen hemen her alanda artan yerelleşme taleplerinin sonucu olarak, yerel demokrasi ve adem-i merkeziyetçilik kavramı öne çıkmaktadır. Aynı zamanda değişen ve dönüşen dünya ile birlikte demokrasinin kavramı ve tanımı tartışılmaya başlanmıştır. Bu tartışmalar içerisinde yerel demokrasi ve demokratik yerel yönetim kavramları her geçen gün daha fazla kendilerine yer bulmaktadır. Özellikle demokratik süreç konusunda, demokratik yerel yönetim kurumu, temsili demokrasinin yirminci yüzyıla özgü sorunlarının ortadan kaldırılması için bir araç olarak görülmektedir. Değişen dünya ve gelişen teknolojik imkanlarla birlikte temsili demokrasi yetersiz kalmakta ve yeni katılım kanalları açılması zorunlu hale gelmektedir. Bu nedenle pek çok kişi tarafından yerel yönetimler 21. yüzyıl demokrasisinin optimum birimi olarak görülmektedir.

Bu durumun nedeni, yerel demokrasi halkın hayatını doğrudan etkilemesidir.. Çünkü halk yerel yönetimlerden doğrudan hizmet almakta ve almış oldukları bu hizmetlerin kalitesi yerellikte yaşayan halkın yaşam standardını doğrudan etkilemektedir. Ve bu nedenle günümüz dünyasında insanlar yerel yönetim mekanizmasında doğrudan söz sahibi olmak istemektedirler. Yerel demokrasinin göstergesi, yerel yönetimlere katılım olgusunun gelişmişliğiyle ilgilidir. Yerel demokrasi uygulaması ülke demokrasisinin düzeyini ortaya çıkarmaktadır. Çünkü demokrasi yerelden başlayıp merkeze doğru yayılan bir olgudur. Eğer yerel yönetimlerde demokrasi tam anlamıyla uygulanmıyorsa ülke düzeyinde de bunun etkileri görülecek ve demokrasi mekanizmasının işlemesinde sorunlar meydana gelecektir.

Yapılan bu çalışmada demokrasinin tabana yayılmasında yerel demokrasi kavramı ve katılım kavramı detaylı olarak ele alınıp yönetim birimleri için önemi vurgulanmış, dünyadaki yerel yönetim örnekleriyle

beraber Türkiye'deki yerel yönetimler ve Bağcılar Belediyesi'nin yerel demokrasideki rolü detaylı olarak incelenmiştir.

Bu çalışmanın amacı günümüz dünyasında ve özellikle ülkemizde giderek önemi artan yerel demokrasi, katılım ve demokrasi gibi kavramlar açıklanarak, demokratik yerel yönetim örneği çerçevesinde Bağcılar Belediyesi tarafından hayata geçirilen faaliyetler ve uygulamalar incelenmektedir. Amaç doğrultusunda çalışma üç ana başlıkta ele alınmıştır.

Birinci bölüm, "demokrasi, yerel demokrasi ve halkın yönetime katılımı" başlığı ile ilgili ayrıntılı literatür taraması yapılarak bu kavramların önemi ve uygulanabilirliği ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

İkinci bölümde ise "Bağcılar Belediyesi ve Meclisleri" başlığı altında Bağcılar Belediyesinin tarihçesi, demografik yapısı hakkında bilgiler verilmiş, Bağcılar Belediyesi kurucu belediye başkanı ve mevcut belediye başkanı ile yapılan röportajlar ile her iki belediye başkanının demokrasi ve yerel demokrasi kavramına bakışlarına yer verilmiş ve aynı zamanda Bağcılar Belediyesi'nin gönüllü meclisleri ile belediye tarafından kurulan yerel katılım örneği taşıyan Halk Meclisi ve İstişare Kurulu hakkında bilgilere yer verilmiştir.

Üçüncü ve son bölümde ise "Yerel Yönetim Örneği, Katılım Modelleri ve Bağcılar'da Doğrudan Demokrasi" başlığı altında, dünyadan yerel örnekleriyle birlikte Türkiye'nin yerel yönetim modeli hakkında bilgi verilmiş ve Bağcılar Belediyesinin yerel demokrasi ve katılım adına uygulamaya soktuğu örnek hizmetler ve uygulamalar incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

DEMOKRASİ, YEREL DEMOKRASİ VE HALKIN YÖNETİME KATILIMI

1.1. Demokrasi Kavramı

Demokrasi kök anlamı demos (halk) ve kratos (yönetim) olan eski yunanca "democratia" kelimesinden gelmektedir. Demokrasi literatüründe demokrasi ile ilgili "halkın halk için yönetiminden", "doğrudan yönetimine ve halkın iktidarına", "halk egemenliğinden", "eşitlik ve özgürlüğün politik gerçeğeşimine" kadar çeşitli tanımlamalara rastlamak mümkündür.¹

Ansiklopedik anlamında demokrasi, halkın kendi kendini yönetmesi ve yönetim düzeninde halk iradesinin ağır basması ve yönetimin halk tarafından denetlemesidir. Günümüzde demokrasi kavramı çok geniş ve çok yönlü bir kavram olarak kullanılmaktadır. Demokrasi devlet gayesinde görüş ayrılığının icap ettirdiği fikir dayanışma tartışma üzerinde duran bir sistemdir.²

Demokrasi, halkın yönetime katılım yollarını açık tutan, farklı görüşlerdeki partiler arasında temsil için seçimleri sağlayan temel hak ve hürriyetlerin yasa ile korunduğu, hukuk devleti ilkesinin hedef alındığı, kuvvetler ayrılığı temelinden hareketle iktidarın sınırlandırılmasına yönelik tedbirleri içeren, azınlığın çoğunluğa karşı korunması ve iktidar yolunun açık olması gibi ilkelerin bütünlük içinde var olduğu bir kültürdür.³

¹Ahmet Özcan, Türkiye İçin Demokrasi: Demagoji ve jakoben Tavır, Yarın Dergisi, 2002

² N. Cevat Akkermen, Demokrasi, Ulus Basımevi, Ankara, 1950, Sf.8

³ Murat Tek, Belediye Başkanı ve Belediye Meclis İlişkileri Çerçevesinde Belediyelerde Demokrasi Sorunu ve Yerel Yönetim Reformu, Küreselleşme Sürecinde Kent ve Politika, Detay Yayınları, Ankara, 2004, Sf.173

İdeal bir demokratik sistemde, halkın istediklerini tam olarak karşılayan bir yönetim vardır. Bu yönetim halkın tercihleri doğrultusunda oluşur ve halkın tercihlerine bağlı olarak etkinlikte bulunur. Bu gerekleri tam olarak karşılayan bir demokrasi insanlık tarihi boyunca ulaşılamayan ve belki ulaşılamayacak bir düştür. Ancak ulaşılmak istenen bir düştür.⁴

Klasik Yunan kent-devleti doğrudan demokrasisi, İtalyan Rönesans'ı kent-devletleri cumhuriyetçiliği, batıda temsili yönetim teorisinin ortaya çıkışı; halk meclisleri düşüncesi; Fransız Devriminden kaynaklanan özgürlük, eşitlik ve kardeşlik ilkeleri ile değişik toplumsal hareketler ve insan hakları için sürdürülen yoğun mücadelelerden beslenen demokrasi, uzunca bir süre kent-devleti demokrasisi, halkın yönetime doğrudan katılımına dayalı bir tür yerel siyasal düzen olarak algılanmıştır. Buna karşın ulus - devlet demokrasisi olarak nitelenen demokrasi tipi 19'uncu yüzyılın bir ürünüdür. Gerek işleyişi ve gerekse boyutları açısından tarihsel köklerinden önemli farklılıklar göstermektedir.⁵

Demokrasinin temelinde, toplumsal sorunlara nesnel ve kalıcı çözümler bulmak yatmaktadır. Demokrasi kavramı kesin sınırlarla belirlenmiş bir içeriğinden ve net bir tanımından bahsetmemiz oldukça zordur. Ancak klasik anlamı ile halkın yönetimi olarak ifade edilmektedir.⁶

Demokrasi kavramı bireysel özgürlük, haklarda eşitlik, halkın yönetenler üzerindeki üstünlüğü, toplumsal adalet ve refah gibi değerleri içermektedir. Özgürlük, çatışma, anayasal reji, süreç, kurumsallaşma, katılma, biçimlendirme, topluluk bilinci, insan hakları, eşitlik, sosyal yetenek, halk egemenliği, seçim, düşünce özgürlüğü, doğrudan demokrasi, profesyonel yurttaş, sivil toplum, iletişim, açıklık, yaşam kültürü, çoğulculuk, halk oylaması, liberal toplum, siyasal kalite, yerel demokrasi, bireysellik ve

⁴J. Arend Lijphart, Çağdaş Demokrasiler, Çev: E. Özbudun- E. Onulduran, Ankara, 1986, Sf.1

⁵Selahattin Yıldırım, Yerel Yönetim ve Demokrasi: Yerel Yönetimleri Geliştirme Programı El Kitapları Dizisi, Kent Basımevi, İstanbul, 1993 Sf.19-20

⁶ Mustafa Erdoğan, Anayasal Demokrasi, Siyasal Kitapevi, Ankara, 1996, Sf.174

ekonomik kalkınma, temel demokratik göstergeler olarak demokrasi literatüründe yerlerini almaktadır. Demokrasinin genel literatürdeki tanımı ise, "insan hakları, çoğulculuk, sözleşme düzeni, temsil-katılım gibi temel ilkelere dayalı ve sivil toplumun devletten, görece de olsa ayrılığı kabul eden bir yönetim tarzı"dır.⁷

Demokrasi, bir özgürleşme isteğinin ardından geliyorsa ancak o zaman gerçek bir sağlam demokrasiden bahsedilebilir. Bu özgürleşme isteği, en kişisel deneyime bağlı yetki ve baskı biçimlerine karşı cephe aldığı anda aynı anda hem daha uzakta hem de daha yakında kendisine sürekli yeni yeni sınırlar çizdiği ölçüde vardır. Bu tanım ile iki gerekliliğe yanıt verilmektedir. Birincisi iktidarı sınırlamak ve ikincisi çoğunluğun isteklerine yanıt vermektir.⁸

Demokrasiyi yönetilenlerin yönetenleri belirli aralıklarla seçimle belirlemesi olarak tanımlamakta mümkündür. Bu tanımı dolaylı demokrasinin tanımı olarak ta belirtebiliriz.

Demokrasinin iki temel ilkeye dayandığı, bütün kavramsal tanımlardan bu iki ilkenin zorunlu referans noktası olarak alındığı görülmektedir. Bu ilkeler eşitlik ve özgürlük ilkeleridir. Bu iki ilkenin var olmadığı sistemin demokrasi kavramı ile ilişkilendirilmesi mümkün değildir. Demokrasinin dayanağı olan bu temel ilkeler şunlardır:⁹

Özgürlük İlkesi: Özgürlük bireyin eylem olanaklarını, kişinin olmak istediği gibi olmasının, yapmak istediği gibi yapmasının engellenmemesini ifade eder.¹⁰ Ancak demokraside bireylerin özgürlüğü sınırsız değildir, bir başkasının özgürlüğünün başladığı yerde bireyin özgürlüğü sınırlanmaktadır.

⁷Selahattin Yıldırım, Yerel Yönetim ve Demokrasi, Türk Belediyeciliğinde 60. Yıl Uluslararası Sempozyumu, Ankara, 1990, Sf.9

⁸ AlainTouraine, Demokrasi Nedir?, Çev. Oktay Kural, Yapı Kredi Yay. İstanbul, 1997, Sf. 11-12

⁹Yusuf Pustu, Yerel Yönetimler ve Yerel Demokrasi, Sayıştay Dergisi Sayı:57, 2005, Sf. 122-123

¹⁰Mustafa Erdoğan, a.g.e. Sf.180

Eşitlik İlkesi: Demokrasinin temel değeri olan eşitlik, bütün bireylerin insan olmak bakımından eşit siyasal değerde olmasını, bireyler arasında ayırım yapılmamasını, herkese eşit muamele edilmesini ve siyasal yönetim sürecine katılım konusunda bütün toplum üyelerinin eşit derecede hak sahibi olmasını ifade etmektedir. Eşitlik ilkesi bütün demokrasi kuramlarının ve modellerinin temel referans noktasını oluşturur. Ancak eşitlik ilkesi konusunda ciddi tartışmalar vardır. Eşitlik ilkesinden anlaşılması gereken mutlak eşitlik mi, yoksa nispi eşitlik mi? Bu tartışma günümüzde hala sürdürülmekte olan bir tartışmadır.

Demokratik sisteme hayat veren, onu diğer sistemlerden ayıran ve onu benzersiz kılan bu iki ilkedir. Demokrasi, vatandaşları için mümkün olduğunca fazla eşitlik ve özgürlüğü birleştiren bir devlet yönetim şeklidir.¹¹

Günümüzde ülkelerin büyük bölümü demokrasi anlayışına sıkıca bağlı olduğunu söylemektedir. Bu ise demokrasinin bir meşruluk ilkesi olması açısından ileri gelmektedir. Sistemler kendilerini meşrulaştırmak için demokratik görünmek zorundadırlar. Demokratik görünüm ise ancak iktidarın halk otoritesine dayandığı zaman sağlanabilir. Demokrasi kavramı genel olarak hem bir fikirler bütünü hem de belirli siyasal sistemi ifade etmektedir.¹²

Demokrasi, diğer yönetim biçimleriyle kıyaslandığında tercih edilen bir sistem olarak görülebilir. Ancak gerçekte demokratik bir yönetim ya da demokrasi halka dayandığı ölçüde ve ondan güç aldığı sürece daha da arzulan bir sistem haline gelebilir.¹³

Demokratik devleti diğer bütün devlet şekillerinden kesin olarak ayıran belli başlı iki unsurun mevcut olduğu görülür. İlki zıt fikir ve kanaatlerin

¹¹L. Lipson, Demokratik Uygayrlık, Çev. H. Günalp, Tip Yay. Ankara, 1985 Sf.52-56

¹²Esat Çam, Siyaset Bilimine Giriş, 1. Baskı, Der Yayınları, İstanbul, 1990, Sf.5.

¹³ MimarTürkkahraman, Aydınlar, Demokrasi ve Türkiye, Yeni Türkiye Dergisi-29, Ankara, 1999 Sf.164

serbestçe ifadesini içeren inanç ve düşünce hürriyeti, diğeri ise örgütlenme hürriyetidir.¹⁴

1.2. Demokrasinin Tarihçesi

Demokrasi tarihsel süreç içerisinde uzun bir gelişim ve oluşum evresinden geçmiştir. Tarihte ilk defa demokrasi uygulamalarının görüldüğü yer Eski Yunan kent/site/şehir- devletleridir. Demokrasinin en eski uygulaması olarak gösterilen bu şehir devletlerindeki demokrasi köleli bir demokrasidir. Toplumun büyük bir kısmını oluşturan köle ve metek denilen yabancıların seçimlere katılma hakkı bulunmamakta, yönetimi asiller ve aristokratlar belirlemekteydi.¹⁵ Eski Yunanistan'da önce tek adam yönetiminden soylular yönetimine, sonra tiranlıktan demokrasiye doğru bir gelişme görülmüştür. Eski Yunan'da krallar Mısır ve Babil' deki gibi mutlak bir güce sahip değiller, bir yaşlılar kurulu onlara danışmanlık eder ve geleneği çiğneme hakkı verilmezdi. Dolayısıyla burada tiranlık zorunlu olarak kötü yönetim anlamında değil, yönetme gücü kalıtımsal olmayan kişinin yönetimi anlamındadır. Buna karşın demokrasi, kadınlar ve kölelerin dışındaki halkın yönetimi anlamına gelmekteydi.¹⁶Yasama organı kadın ve köleler hariç bütün yurttaşların katılımıyla oluşmaktaydı.

Yunan demokrasisi, temsili demokrasi modeline göre değil, tam katılımcı demokrasi modeline sahiptir. Yasalar yurttaşların hepsinin bir araya gelmesiyle yapılmaktadır. O dönemlerde genellikle bir şehirden meydana gelen devletlerin büyük olmaması, yurttaş sayısının çoğu zaman 10.000'i geçmemesi, doğrudan demokrasiyi mümkün kılmaktaydı. Ayrıca yurttaş kitlesi yetişkin halk kitlesiyle aynı değil, kadınların oy hakkı, kalabalık bir kesim olan kölelerin ise yurttaşlık hakkı bulunmamakta idi. Bu demokrasi

¹⁴Musa Taşdelen, Siyaset Sosyolojisi, Kocav Yay. İstanbul, 1997, Sf.102

¹⁵ George Sabin, 1969, Sf.1

¹⁶ Bertnard Russel, Batı Felsefesi Tarihi,1983, Çeviri Muammer Sencer, İstanbul, Sf.15-16

anlayışı köleliği kendi yapısına aykırı bulmuyor, kölelik kurumunu yurttaşlara kamu hizmeti ile uğraşma imkanı verdiği için gerekli sayıyordu.¹⁷

Eski Yunan demokrasisinin ölçütleri, toplumsal bağlamda Eski Yunan demokrasisinde öngörülen; zenginlerin sömürülmesi, yoksulların yönetime girmesi, borçlanmaya bağlı köleliğin ve kamu görevi için mülkiyet gereğinin ortadan kaldırılması, ailevi durum ve servetten bağımsız olarak bireysel yeteneğe fırsat tanınması anlamına gelmektedir. Eski Yunan'da yönetsel sistem anlamında demokrasi, çoğunluğun yönetimiyle sonuçlanacak biçimde tüm yurttaşlar tarafından açık görüşme ile karar alınması, kamu görevlerinin çoğunluğa kura ile atanma, tüm kamu görevlerinin sorumlu tutulması ve yurttaşlardan oluşan büyük jüriler anlamına gelmektedir. Ayrıca demokrasi; eşitlik, konuşma eşitliği/özgürlüğü, özgürlük ve çok yönlülük, yasaların ve kamu görevlilerinin yetkisine boyun eğme, kamu etkinliklerine sürekli katılım felsefi ideallerdir.¹⁸

Atina demokrasisi, tek kişinin egemenliği olan hükümdarlık sistemini reddetmekte devlet işleri ile ilgili her çeşit düşünce ve kanaatlerin görüşülmesinde özgürlük ilkesini tanımakta, çoğunluğun oylarıyla alınan kararların meşruluğu için yeterli görmekteydi ve bu demokrasi yurttaşların özgürlüklerinin gerçek güvencelerinden biri olan kanunlara saygı esasına dayanmaktaydı. Bütün bunların yanı sıra Atina demokrasisi günümüz demokrasisinden de farklıydı. Atina demokrasisinde kısmi bir demokrasi, yani azınlığın demokrasisi hakimdi. Halkın sadece belli bir bölümü demokratik haklardan yararlanabiliyordu. Kadınlar, köleler ve yabancılar halkın çoğunluğunu oluşturmasına rağmen haklardan yararlanamıyordu.¹⁹ Eski Yunan demokrasisinde yurttaşlar ve köleler birbirinden ayrı tutulmaktaydı. Bu nedenle Eski Yunan demokrasisi insanların eşitliğine değil, yurttaşların eşitliğine dayanan bir demokrasi modelidir. Eski Yunan demokrasisinde, yasama ve yargı işlerine doğrudan katılanlar yurttaşlar olmuştur. Dolayısıyla

¹⁷ Meydan Laruesse-3, "Demokrasi" İstanbul, 1990, Sf.514

¹⁸ Leslie Lipson, Demokratik Uygarlık, 1984, Çeviri İstanbul, Sf. 29.

¹⁹ Selver Tanili, Uygarlık Tarihi, 1981, Sf. 18

Eski Yunan demokrasisi ile günümüz demokrasisindeki eşitlik anlayışı birbirinden farklıdır.²⁰

Eski Yunan şehir devletlerinde, Aristo ve Eflatun'un ölümünden sonra gerileme yaşanmıştır. Bu gerileme toplumsal hayata ve politikaya da yansımıştır. Atina'nın düşüşü ile Yunanistan'da demokrasi de eski gücünü kaybetmiş, Roma'nın kesin hakimiyetiyle birlikte Atina demokrasisi tarihten silinmiştir.

Roma'daki demokrasi anlayışı hiç bir zaman Atina demokrasisi düzeyine ulaşamamıştır. Roma'da da köleliğin bir kurum haline geldiği görülmektedir. Bu dönemde zaman zaman imparatorlardan belli ödümler koparılmıştır. Bir şehir devleti olmayan Roma'da, güç merkezde olduğu için iktidar hep güçlülerin elinde olmuştur. Gerek cumhuriyet döneminde gerekse onu izleyen imparatorluk döneminde Roma'nın siyasal sistemi eşitlik ve katılıma dayanmıştır. Cumhuriyet sisteminden demokrasiye geçiş yapan Roma İmparatorluğunda, nüfusun artışıyla birlikte bir takım yeni kurumlar ortaya çıkmıştır. Bu durum yeni sınıfların doğmasına yol açmış ve dolayısıyla Aristokrasinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Sosyo-ekonomik eşitsizlik temeli üzerinde bir seçkinler yönetimi oluşmuştur. Kamu görevine ve zenginlerin üstünlüğüne dayanan bir soylular ve senatörler sınıfı doğmuştur. Roma demokrasisi, tarih boyunca değişikliğe uğrayan bir aristokrasi rejiminin üstünlüğüne bağlı kalmıştır. Romanın İmparatorluk olduğu dönemde de aynı durum geçerliliğini korumuştur.

Ortaçağda da bugünkü anlamıyla demokrasiden söz etmek mümkün değildir. Ortaçağda yönetimler genelde teolojik kaynaklı olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer taraftan bu çağda demokratik yönetim tarzından uzak feodal beyliklerin (derebeyliği) hakim olduğu görülmektedir. Bu dönemde Stoacılık ve Hıristiyan düşüncesi, demokratik yapının oluşmasında önemli katkılar yapmıştır, ancak modern demokrasi fikrinin gelişmesi daha çok 18.

²⁰ Aytakin Yılmaz, Modern Demokrasi Gelişimi ve Sorunları, Ankara, 2000, Sf. 20.

ve 19'uncu yüzyıl düşünürlerinin fikirleri ve liberal gelişmelerle beraber olmuştur.²¹ Ortaçağda demokrasi için atılan adımlarda 1215 yılında İngiltere'de imzalanan Magna Carta Libertatum (Büyük Şart) büyük bir öneme sahiptir. Feodal beylerin karşısında kralın haklarını sınırlayan Magna Carta, ne modern bir anlamda anayasanın özelliklerini ne de bir haklar ve ödevleri düzenleyen modern anlamda bir haklar bildirisinin özelliklerini içermiştir; ancak günümüzün anayasal düzeyine ulaşıncaya kadar siyasal yaşamın önemli köşe taşlarından biri olmuştur. Zira Magna Carta, Avrupa tarihinde modern demokrasiye geçişin ilk adımlarında biri olmuştur. Magna Carta vatandaşların siyasal haklarını belirlemekle beraber, kralın mutlak yetkilerini din adamları ve halk lehine sınırlayan bir düzenlemedir.

Modern demokrasi fikrinin şekillenmesinde 17'inci yüzyılın aydınlanma felsefesi ve reform hareketleri etkili olmuştur. Aydınlanmaya yol açan düşünsel öğeler 14'üncü ve 15'inci yüzyıllarda Avrupa'da ortaya çıkan Rönesans ve Reform hareketlerine dayanmaktadır. Rönesans ile beraber sanat, edebiyat ve eğlence imkanlarının artmasıyla bireyler kendini gerçekleştirme anlamında da imkanlar bulmuşlar, bu da bireyin merkezi bir konuma gelmesini sağlamış ve hümanist-insan merkezli bir yapı oluşmuştur. Bu gelişmeler ortaçağın sanat ve edebiyat anlayışının yönünü değiştirip sekülerliğe ve bireyciliğe yol açarken dini düşünce de reform hareketleriyle 16. Yüzyılda aynı sürece girmekteydi.²²

1688 yılında İngiltere'de Meydana gelen Sanayi Devrimiyle birlikte Avrupa'da aydınlanma dönemi başlamış, 1789 Fransız Devrimi'yle doruk noktasına ulaşmıştır. Aydınlanma döneminde akılcılık önem kazanmıştır. Bu anlamda insan davranışlarının belirlenmesinde gelenek ve dini inançların değil, tek başına "akıl" olduğu fikri önem kazanmıştır.²³ Bu dönemde insan, geleneklerinden ve dini inançlarının baskılarından sıyrılarak bir anlamda özgürleşmeye başlamıştır. Sosyal çevreyi ve kendisini idare edebileceği

²¹ William H. McNeill, Dünya Tarihi, 2002, Çeviri Ankara, Sf.147

²² Aytekin Yılmaz, a.g.e. Sf. 89.

²³ Ahmet Cevizci, Aydınlanma Felsefesi, Bursa, 2002, Sf. 9.

düşüncesi, bireyin kendisini yönetebileceği düşüncesine götürmüştür. Böylelikle insanın bilimsel bilgi ve bunun uygulanmasıyla özgürleşip erdem kazanacağı ve nihai anlamda insanın ilerlemesiyle daha iyi bir toplum kurulacağı varsayılmıştır.²⁴

Aydınlanma döneminde demokrasi ile ilgili görüşlerini ileri süren düşünürlerin başında Montesquieu, J.J. Rousseau ve İmmanuel Kant gelmektedir. Montesquieu, bir devlette özgürlüklerinin güvencesinin hükümet biçimine bağlı olduğunu savunmuş; siyasi özgürlüklerin gerektiği tarzda kullanılabilmesi için, devlet gücünün, dolayısıyla siyasi iktidar sahiplerinin yetkilerinin kısıtlanmasını istemiştir. Bunun sağlanması yolu Montesquies'ya göre kuvvetler ayrımının sağlanmasına bağlıdır. Bu düşünceleri ile Fransız Devrimi'nin hazırlanmasına da öncülük etmiştir.²⁵ J.J. Rousseau ise, cumhuriyetçi-demokratik devlet biçiminin ideal olduğunu, özgürlük ve hak eşitliği duygusunun insanın doğasında var olduğunu savunmuştur. Aslında Rousseau'ya göre gerçek demokrasi hiç bir zaman var olmamıştır ve olmayacaktır.²⁶

Aydınlanma Dönemi'nden sonra demokrasiye katkı yapacak bazı düşünce şekillerinin ortaya çıkması 1789 Fransız Devrimi ile gerçekleşmiştir. Fransız Devrimi sosyal, ekonomik ve siyasal olayların tarihinde bir dönüm noktası sayılabilir.

28 Ağustos 1789'da kurucu meclis İnsan ve Vatandaşlık Hakları Bildirisi kabul edilmiştir. Bu bildiriye göre egemenliğin kaynağı millettir. Bu bildirinin demokrasinin gelişimi açısından bazı önemli maddeleri şunlardır:²⁷

- İnsanlar, hakları bakımından eşit doğarlar ve öyle kalırlar.
- Bu haklar; hürriyet, mülkiyet, güvenlik ve zulme karşı direnmektir.

²⁴ AYTEKİN YILMAZ, a.g.e. Sf. 88.

²⁵ MACİT GÖKBERK, Felsefe Tarihi, İstanbul, 1999, Sf. 342.

²⁶ J.J. ROUSSEAU, Toplum Sözleşmesi, Toplum Sözleşmesi, Çeviri Ankara, 1999, Sf. 113

²⁷ FAHİRİ ARMANOĞLU, 19. Yüzyıl Siyasi Tarihi, Ankara, 1997 Sf. 40

- Kanun, genel idarenin efendisidir.
- Kamu düzenine dokunmadıkça hiç kimse siyasal ve dini inançlarından dolayı alıkonulamaz.
- Her vatandaş hür bir şekilde konuşabilir, yazabilir ve yayında bulunabilir.

Kurucu meclisin 2 yıllık bir çalışmasından sonra 1791 yılında kralında onayıyla Fransa'nın İlk anayasası yürürlüğe girmiştir. Bu anayasa kuvvetler ayrılığı ilkesine dayanmıştır. Bu anlamda ihtilalin ve anayasa çalışmalarının dayandığı tek kavram "millet iradesi" olmuştur. Anayasada "egemenlik millete aittir", bütün iktidar kaynağını millettten alır" ve "kanundan üstün bir irade yoktur, kral ancak kanunla hükümdarlık yapar" ilkeleriyle o zamana kadar hükümdarlık otoritesinin dayandığı tanrı ve din kavramları bu iktidarın altından çekilmiş ve yerini "millet egemenliği" ile "milli irade" ilkeleri almıştır.²⁸

Bu devrim ile Avrupa'da siyasi değişim süreci hızlandırılmış ve sosyal hayatın daha fazla dinamikleşmesine ortam hazırlamıştır. Bu devrim sadece Fransa'yı değil, Avrupa'yı hatta daha sonra dünyanın bir çok ülkesini etkilemiştir. 18'inci yüzyılın sonundan itibaren Batı'da düşünce alanında farklı görüşler, çok sayıda tarafahtar bulmuş ve bazı görüşler siyasal yönetimi önemli ölçüde etkilemiş ve siyasal kurumlaşmanın biçimini belirlemiştir. Bu düşünce akımlarından birisi liberalizm, diğeri ise sosyalizm olarak siyasi literatüre geçmiştir.

19'uncu yüzyılda toplumlar için, yavaş yavaş mutlak monarşiden kurtulmanın etkisiyle, özgürlük ve halk iradesi kavramı önemini arttırmıştır.²⁹ Bununla birlikte Fransız Devrimi'nden itibaren laikleşme giderek önem kazanmaya başlamıştır. Eski dini kavramlar ruhanilikten dünyeviliğe doğru bir gelişim sergilemiş, Tanrı hakimiyeti kavramı yerine halk hakimiyeti; bütün

²⁸ Fahri Armanoğlu, a.g.e. Sf. 41-43.

²⁹ H. Herrfahrdt, Demokraside 20. Asırda Meydana Gelen Değişmeler, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:20 Sayı:1, Ankara, 1963, Sf. 107

insanların Tanrı önünde eşitliği düşüncesinden çok bütün insanların kanun önünde eşitliği esas alınmaya başlanmıştır.³⁰

19. ve 20. yüzyıllarda insan hakları alanında yaşanan gelişmeler demokrasiyi olumlu yönde etkilemiştir. Bu dönemlerde insan haklarının giderek önem kazanması demokratik yönetimi de insan hakları ile beraber düşünmeye yöneltmiştir. 20. yüzyılın sonlarına doğru yaşanan önemli bir gelişme, Sovyetler Birliğinin dağılması, sosyalist rejimin diğer rejimler karşısında gücünü yitirmesine sebep olmuş, dolayısıyla liberal demokratik sistemin ön plana çıkmasını sağlamıştır.³¹

20. yüzyılda meydana gelen bir başka önemli gelişme Avrupa Birliği'nin kurulması olmuştur. Bunun demokrasi açısından önemi, birliğin farklı bir temsil sistemi olmasıdır. Uluslar üstü bir yapıya sahip olan Avrupa Birliği'nin ona üye olan devletlerinin temsilcilerinin bulunduğu Avrupa Birliği Parlamentosu yeni dönem temsil sisteminin bir ürünüdür.

1.3. Demokrasi Biçimleri

Demokrasi denildiğinde çoğu zaman adeta tek bir demokrasi modeli varmış ve bütün devletler o modeli kullanıyormuş gibi algılanmaktadır. Oysaki demokrasi biçimleriyle ilgili literatür taraması yapıldığında demokrasi türlerinin yer aldığı listenin uzayıp gittiği görülmektedir. Bunları kısaca örnekeleyecek olursak;

- Klasik demokrasi,
- Liberal demokrasi,
- Korumacı demokrasi,
- Gelişimci demokrasi,
- Sosyal demokrasi,
- Doğrudan demokrasi,

³⁰ Gerhard Leibholz, 162, Demokrasinin Yirminci Yüzyıldaki Hükümiyet Değişikliği, Çeviri, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Cilt:17, Sayı:3, Ankara, Sf. 221

³¹ Gencay Şaylan, Temsili Liberal Demokrasisi Önlenemez Krizi, Ankara, 2008, Sf. 16

- Temsili demokrasi,
- Yarı doğrudan demokrasi

demokrasi modellerinden birkaçıdır.

1.3.1. Liberal Demokrasi

Bu demokrasi türünün temel özelliği çoğulculuktur. Ana vatani İngiltere'dir, Kuzey Avrupa ve A.B.D' de boy göstermiştir. Farklılıklara rağmen toplumun her kesiminin seçimlere katılması amaçlanmakta ve yasal olarak azınlık hakları koruma altına alınmıştır. Liberal demokrasiler diğer demokrasilerden farklı olarak bireylere büyük serbesti tanırken, devlet kurumunun küçültülüp zayıf düşürüldüğü görülmektedir.

Liberal demokrasilerde olması gereken bir takım öngörüler ve varsayımlar mevcuttur. Siyasal iktidarın sınırlı olması bunların başında gelmektedir. Bu sınırlılık siyasal iktidarın, toplumsal hareketlerin çizdiği sınırlar etrafında hareket etmesi gerektiğinden kaynaklanır. Liberal demokrasinin ikinci özelliği toplumdaki çoğulculuk olgusunun kabul edilmesidir. Çoğulculuk, hem toplumu oluşturan insanların çeşitli özellikler bakımından farklılık göstermesi hem de onların değer ve çıkarlarına önem verilmesi anlamına gelir. Liberal demokrasilerde göz önünde tutulması gereken üçüncü özellik, toplumu açıklayan nesnel yargıların bulunmaması nedeniyle insanların eşitliğine inanılması, fikir ayrılıklarının saygıyla karşılanarak hoşgörülü olunması niteliğidir. Liberal demokrasilerde hoşgörü ve çoğunluk kararının sınırlılığı vardır. Hoşgörülü olunmalıdır; çünkü toplumu açıklamaya yönelik nesnel yargıların bulunmayışı hiç kimseyi, hiç kimse üzerinde aynı şekilde düşünmeye ve davranmaya zorlanamaz. Çoğunluk

kararının sınırlılığı vardır; çünkü siyasal iktidarın hareket alanı, çoğunluğun olmasını ya da yapılmasını istediği şeylerle sınırlıdır.³²

Liberal demokrasinin temel özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz:³³

- Liberal demokratik sistemlerde seçimle gelen bir yasama organı vardır. Bu yasama organı temsilcilerden oluşur. Bazı durumlarda devletbaşkanı ya da cumhurbaşkanı yine seçimle göreve gelebilir.
- Liberal demokrasilerde yasama organına karşı sorumlu olan, yasamaya danışmanlık eden ve onun getirdiği kuralları uygulamakla yükümlü olan bir yürütme organı bulunur.
- Özel güç merkezleri görüntüsünün oluşturduğu ve siyasal iktidarın faaliyetlerini frenleyen toplumsal ve ekonomik denetim ve denge bulunmaktadır.
- Bu toplumsal ve ekonomik denetim ve denge sistemine paralel ve buna yardımcı olan siyasal denetim sistemi ve denge sistemi bulunmaktadır.

1.3.2. Sosyal Demokrasi

Liberalizm ile sosyalizmin sentezi olan bir modeldir. Sosyal Demokrasi, liberalizmin işvereni koruyan ve devletin otoritesini zayıflatan yaklaşımının tersine, işçiyi koruyan, adaletli bir gelir dağılımını, işçilerin sosyal haklarının sağlanması ve adaletli bir vergi sisteminin talep eden bir modeldir. Devletin işçi hakları konusunda müdahil olmasını sağlayan ve bu hakların sağlanmasını devletten isteyen bir modeldir.³⁴

1.3.3. Doğrudan Demokrasi

³² S.E. Finer (1999), Liberal Demokratik Devlet, Çeviren: Kemal Saybaşıllı, Siyaset Biliminde Temel Yaklaşımlar, Ankara, Sf. 100-103

³³ S.E. Finer, a.g.e. Sd.103

³⁴ Taşdelen, 1997, Sf. 137-139

Demokrasi, halkın kendisini yönetmesi durumudur. Doğrudan demokraside ise halk, yasaların kabulü için toplanarak yasaları doğrudan karar alarak kendisi yapmaktadır. Doğrudan demokraside aracı olmadan halk kendisini yönetmektedir.³⁵

Doğrudan demokraside halk, egemenliğini bizzat ve doğrudan doğruya kullanır. Doğrudan demokraside devlet için gerekli bütün kararlar, halk topluluğu tarafından aracısız ve temsilcisiz olarak bizzat alınır. Diğer bir ifade ile doğrudan demokrasi, yöneticiler ile halk arasına temsilciler girmeden, bireysel olarak bizzat kendileri tarafından bir yönetimi öngörmektedir. Doğrudan demokrasi, demokrasinin ideal anlamına en yakın olan sistemdir.³⁶

Doğrudan demokrasi uygulamalarına Eski Yunan şehir devletlerinde rastlanmaktadır. Günümüzde vatandaşların katıldığı tek ruhlu doğrudan demokrasi modeli nüfusun çoğalmasıyla imkansız hale gelmiştir. Anayasal devletler arasında doğrudan demokrasiyi uygulayan tek devlet İsviçre'dir. Hem ulusal düzeyde hem de kantonlar düzeyinde ve topluluklarda doğrudan demokrasi oldukça kuvvetli bir şekilde yerleşmiştir.

Doğrudan demokrasinin avantajlarını şu şekilde sıralamak mümkündür:³⁷

- Vatandaşların kendi kaderlerini tayin hakkını güçlü bir şekilde destekler.
- Daha bilgili ve siyasal açıdan daha öngörülü vatandaşların yetişmesine yardım eder.
- Kamuya, politikacılara ihtiyaç duymaksızın kendi görüş ve menfaatlerini ifade etme imkanı sağlar.

³⁵ Esat Çam, Siyaset Bilimine Giriş, İstanbul, 1990, Sf. 363

³⁶ Kemal Gözler, Anayasa Hukukuna Giriş, Bursa, 2008, Sf. 115

³⁷ Mümtaz'er Türköne, 2003, Sf. 191

- Vatandaşlar kendi verdikleri kararları daha kolay kabul ettikleri için yönetimin meşruluğu üzerinde bir tartışma yaşanmaz.

1.3.4. Yarı Doğrudan Demokrasi

Yarı doğrudan demokrasi, egemenliğin kullanılmasının halk ile temsilciler arasında paylaşıldığı bir demokrasi biçimidir. Diğer bir ifade ile temsili demokrasi ile doğrudan demokrasinin birleşimidir. Yarı doğrudan demokrasi sisteminde egemenliğin kullanımı halkın seçtiği temsilcilere verilmiştir; ancak kimi durumlarda seçmenler bazı araçlarla egemenliğin kullanılmasında doğrudan doğruya katılırlar; bu bakımdan yarı doğrudan demokrasi temelde bir temsili demokrasidir. Diğer bir ifadeyle yarı doğrudan demokrasi "halkın egemenliğin kullanılmasına zaman zaman doğrudan doğruya katıldığı bir temsili demokrasi tipi" olarak da tanımlanabilir.³⁸

Yarı doğrudan demokraside seçmenlerin egemenliğin kullanılmasına katkıda bulunmasını sağlayan araçlar; referandum, halk vetosu, halk teşebbüsü ve temsilcilerin azli olmak üzere dört şekildedir. Referandum halk oylaması olarak ta bilinmekte ve yasama tarafından hazırlanan bir kanunun halkoyuna sunulması anlamına gelmektedir. Halk vetosu ise;

Halkın kendiliğinden harekete geçerek yasama organınca kabul edilmiş olan bir yasaya "hayır" demesidir. Bu yol ile yönetime uygun olarak yapılan bir yasanın halkoyu sonucuna göre tümü ya da bir bölümünün iptali sağlanır. Halk teşebbüsü ise halkın istediği ancak yasama organının çıkarmaktan kaçındığı kanunları çıkartmasına yarayan bir araçtır. Halkın, çalışmasından memnun kalmadığı temsilcileri görevden almasına imkan sağlayan araç da temsilcilerin azli olarak adlandırılır.³⁹

1.3.5. Temsili Demokrasi

³⁸ Kemal Gözler, a.g.e. Sf. 120

³⁹ Kemal Gözler, a.g.e. Sf. 120

Çağımızda doğrudan demokrasinin devlet yönetiminde uygulanmasının zor olduğu gerçeğinden hareketle 18'inci yüzyıldan itibaren düşünceler temsili demokrasi üzerinde yoğunlaşmıştır. Temsili yönetimde özgürlük, eşitlik ve kardeşlik düşüncesi etkili olmuştur.⁴⁰

Temsili demokrasi milletin sahip olduğu egemenlik hakkının kullanılmasını kendisini temsil eden organlara devrettiği bir modeldir.⁴¹ Büyük toplumlarda halkın iradesini yönetime alabilmek için "temsili" kurumu geliştirilmiştir. Düzenli yapılan seçimlerle halkın kendi kendini yönetme hakkını birilerine vekaletle devretme yolunu kullanarak işletilen bu yöneme "Temsili Demokrasi" denilmektedir. Bu modelde, temsilciler halk adına karar verir ve halk adına yönetim işlerini üstlenir. Temsili demokrasi, demokrasinin sınırlı ve dolaylı biçimidir. Bu modelin sınırlılığı ve dolaylığı belirli dönemlerde yapılan seçimlerle işletilmesinden kaynaklanmaktadır.⁴²

Temsili demokrasi tek veya çift dereceli seçimlerle bir veya meclisli siyasi sistemlerde seçimlere gidilerek siyasi temsilcilerin belirlenmesi modelidir. Uygulanma şekli iki türdür. İlkinde seçmenler sadece yasama organının üyelerini belirler, yasama da yürütmeyi belirler ve denetler; ikincisinde seçmenler genel seçimle hem yasama üyelerini hem de devlet başkanını belirlemektedir.

Temsili demokrasilerde halk yönetimi yöneticilere bıraktığı için yönetime müdahale edemez. Tüm haklara yöneticiler sahiptir. Temsili demokraside, iktidarın keyfi davranışlarını dengeleme ve birey üzerindeki etkilerini azaltmak için bireyin "temel hak ve hürriyetlerinin" (özel hayatın gizliliği, konut dokunulmazlığı, haberleşme, seyahat etme, düşünce, inanç vb.) korunması anayasa ve yasalarla teminat altına alınması çok önemlidir:

⁴⁰ Kemal Görmez, Yerel Demokrasi ve Türkiye, Ankara, 1997, Sf.36

⁴¹ Erdoğan Teziç, Anayasa Hukuku, İstanbul, 1998, Sf. 220

⁴² Mümtaz'er Türköne, a.g.e. Sf. 191

Temsili demokrasinin faydaları şu şekilde sıralanabilir:⁴³

- Demokrasinin uygulanabilir bir biçimdir.
- Temsili demokrasi sıradan vatandaşlara karar alma sürecinde bir sorumluluk yükler.
- Temsili demokrasi ile sıradan vatandaşların yönetime doğrudan katılması sisteme istikrar verir.
- Temsili demokrasi, iktidarın daha eğitimli, daha bilgili ve daha tecrübeli ellerde olmasına imkan sağlayabilir.

1.4. Demokrasi ve Yerel Yönetimler

Demokrasi kavramının tanımlanması ve içeriğinin belirlenmesi konusunda yaşanan karmaşanın benzeri de yerel yönetimler ve demokrasi arasındaki ilişkiyi çözümlenmekte yaşanmaktadır.⁴⁴

Yerel yönetimler komünal yapılarla ilişkileri ve kentlerde komünlerin ortaya çıkmasıyla merkezi yönetimlerden bağımsızlaşmaları nedeniyle demokrasiyle birlikte değerlendirilmektedirler. Merkezi yönetime ve iktidara karşı komünler ilk ortaya çıktıkları andan bu yana, halkın istemlerini gündeme getiren ve bunları uygulamaya çalışan, özgürlük, eşitlik ve halkın kendini yönetimini yapıları olarak tanımlanmaktadırlar.⁴⁵ Bu komünler ortaçağ Avrupa'sında 11'inci yüzyılda ortaya çıkan komünler, 500 yıl boyunca demokratik yapılar olarak kent yönetimlerini etkilemişler ve ancak 16. Yüzyılda etkilerini yitirmişlerdir. 19. Yüzyıla kadar merkez tarafından sıkı denetlenmiş ve merkezi yönetimin bir bölgesel alt birimlerine

⁴³ Mümtaz'er Türköne, a.g.e. Sf. 191

⁴⁴ Yusuf Pustu, a.g.e. Sf. 123

⁴⁵ Kemal Görmez, a.g.e. Sf. 12

dönüştürülmüştür. Ancak 19. Yüzyılda yerel yönetimlerin merkezi yönetimden bağımsızlaşarak etkinleştiklerini izlemekteyiz.⁴⁶

Yerel yönetimler, günümüzde demokrasinin temeli olarak görülmektedir. Yerel yönetimler; halkın yönetimde aktif olarak yer almasını sağlayan ve kendilerini yönetme alışkanlığını geliştiren yapılardır. Sadece seçilenlerin yönettiği değil seçmenlerinde seçilenleri denetlediği bir sistem olarak ortaya çıkmış olan yerel yönetimler, halkın yöneticiler üzerinde denetimini de sağlamayı amaçlamışlardır.⁴⁷

Demokrasinin temelleri olan çoğunluk ilkesi, halk katılımı ve seçmene hesap verme sorumluluğu vb. gibi değerlerin yerelliklerde icra edilmesi daha kolaydır. Yerel yönetimlerde yönetime katılma ulusal düzeye nazaran daha yoğun ve doğrudandır.

Demokrasinin aşağıdan yukarıya doğru yayılmasını sağlayan kurumlar yerel yönetimlerdir. Yerel yönetimler merkezi yönetime oranla, halka hem toplumsal hem de mekânsal yakınlığı olan kuruluşlardır. Bu nedenle yönetilenler yönetenleri doğrudan ve etkili bir şekilde denetleyebilir. Demokrasinin en basit tanımıyla halkın kendi kendisini yönetmesinden hareket edecek olursak, halkın bu imkanı kullanabilecekleri başat kuruluşlar olarak yerel yönetimler demokrasinin alttan üste yönelik genişlemesinde önemli etken olmaktadır.⁴⁸

Demokrasi ile yerel yönetimler arasındaki ilişki oldukça güçlüdür. Bireyler özgürlüklerini yerel yönetimlerde daha rahat kullanabilmektedir. Yerel yönetimler, insanların özgürleşmesinde, kurumların

⁴⁶ Kemal Görmez, a.g.e. Sf.13

⁴⁷ Oya Çiftçi, Temsili Katılma ve Yerel Demokrasi, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt:5 Sayı:6, 1996, Sf.6

⁴⁸ Yusuf Pustu, a.g.e. Sf.124

demokratik yönetime yatkınlığı ile demokrasinin yaşanabilmesinde ve insanların demokratik eğitim kazanmalarında birincil kuruluşlardır.⁴⁹

Bir ülkede var olan politik sistem demokratik nitelikte değilse, yerel yönetimlerinde demokratik nitelikte olmasından söz etmemiz kolay olmayacaktır. Bulduğumuz çağda ülkelerde sağlıklı bir demokrasi oluşması için başat olarak demokratik yerel yönetimlerin var olması gerekmektedir.

Yerel yönetimler, yerel konularla ilgili tartışmalarda farklı fikirlere saygı duymayı ve sonuçlarını olgunlukla karşılamayı öğrenebilecekleri ve bunu en yakınlarında hissedebilecekleri birimlerdir. Belli bir bölgede kendi yöneticilerini seçmeyi ve yaptıkları tercihlerin sonucuna katlandıklarını gören sakinlerin ulusal düzeydeki yönetici ve temsilci seçimini daha olgun ve daha bilinçli olarak yapabilecekleri belirtilmektedir.⁵⁰

Demokrasinin gelişmemiş olduğu ülkelerde yerel yönetimlerinde gelişmemiş olduğunu görebiliriz. Demokrasiyi ülke çapında yaşatabilmenin ilk adımı yerel yönetimleri özerkleştirerek atılabilir. Ülkede siyasal istikrarın sağlanmasına yerel yönetimler doğrudan katkı sağlamaktadır. Bu alanda da yerel yönetimlerin siyasal fayda sağlayan kurumlar olmasındaki temel faktörler şu şekildedir:⁵¹

- Demokratik eğitim kuruluşu olmaları,
- Modern toplumun temel değerlerinden olan eşitlik, özgürlük ve refah ilkelerinin oluşumuna katkısı,
- Halk katılımı, çoğunluk ilkesi ve seçmenlere karşı hesap verme sorumluluğu gibi değerlerin yerel yönetimlerde kolayca uygulanabilirliği,
- Yerel demokrasinin temel şartlarından birisi de yerel siyasetin açıkça ve herkesin izleyebileceği şekilde yapılmasıdır.

⁴⁹ Kemal Görmez, a.g.e. Sf. 62

⁵⁰ Metin Günay, İdare Hukuku, Ankara, 2002, Sf. 65

⁵¹ Yusuf Pustu, a.g.e. Sf. 126

1.4.1. Yerel Demokrasi

Yerel demokrasi kavramı oldukça tartışmalıdır ve herkesin kabul ettiği bir tanımını bulmak mümkün olmamaktadır. Hatta yerel demokrasi kavramı için demokrasi kavramından daha çok tartışma ve tanımlama çabaları vardır. Yerel demokrasi, halkın karar süreçlerine doğrudan ya da temsilciler vasıtasıyla etkin katılımını ifade etmektedir. Tarihi açıdan bakılınca yerel demokrasinin ulusal demokrasiden daha eski olduğu ve demokrasi fikrinin hareket ya da başlangıç noktası olduğu görülmektedir.⁵²

Bazı yazarlar ise sorunsal farklı biçimde tanımlamaktadırlar: "Yerel demokrasiden söz edebilmek için yerel iktidarın olması gerekir, merkezi iktidardan bağımsız bir yerel iktidar olmayacağı için yerel demokrasiden de söz edemeyiz. Öyleyse demokrasiyi yerelleştirmektense, yerel yönetimleri demokratikleştirmeliyiz"⁵³ şeklinde ifadeler ile demokratik yerel yönetim kavramının kullanılması gerektiği belirtilmiştir. Ancak demokrasi için yerel yönetimlerin şart olmadığını ifade eden anlayışa göre; yerel demokrasiden bahsedildiğinde yerel iktidar kastedilmekte, demokratik ilkelerin yerel yönetimler için geçerli kılınması anlatılmaktadır.⁵⁴ Bu nedenle yerel iktidar ile yerel demokrasi arasında birebir bir ilişki kurmak doğru olmayacaktır. Demokratik yerel yönetim ile de yerel yönetim sisteminin demokratikliğine dikkat çekmektedir. Diğer bir ifadeyle yerel demokrasi kavramında yerel demokratik değerlere, demokratik yerel yönetim kavramında ise yönetim işleyişinin ve süreçlerinin demokratikliğine vurgu yapılmaktadır.⁵⁵

⁵² Jeah -Michel De Forges, Droit Administratif, Paris, 2002, Sf. 104

⁵³ Can Harmancı, Yerel Yönetimler ve Yerel Demokrasi, Yeni Gündem Dergisi, Sayı:6 Cilt:4, 1995, Sf.

19

⁵⁴ Görmez, a.g.e. Sf. 196

⁵⁵ Pustu, a.g.e Sf. 127-128

Günümüzde yerel demokrasi kavramından anlamamız gereken şey yerel yönetim sisteminin demokratikliğidir. Yerel demokrasi, yerel yönetimler için demokratik değerlerin geçerli kılınması, yerel halkın karar alma süreçlerine doğrudan ya da temsilciler aracılığıyla katılmasıdır.

Yerel demokrasi halkın günlük hayatını doğrudan ve önemli bir şekilde etkileyen somut ve gerçek sorunların gündemi belirlediği, tartışılıp karara bağlandığı ve faaliyete geçirildiği küçük hacimli bir dünyadır.

Yerel yönetimlerin demokratik olduğundan bahsedebilmek için gerekli olan ilk şart ise halkın katılımının gereği gibi sağlanmış olmasıdır. Seçmenlerin yerel düzeydeki kendileri ile ilgili hizmet ve kararlara değişik düzey ve platformlarda müdahale edilmeleri gerekmektedir. Yerel halkın yönetimde söz hakkının bulunması ve yürütülen faaliyetler konusunda kendisine danışılması ve uygulamalar konusunda aydınlatılması gerekir.⁵⁶ Bu anlamda Almanya'da yerel yönetimler, demokratik düzenin temel taşları, siyasal güçler ayrımı sisteminin tamamlayıcısı ve basamaklar biçiminde örgütlenmiş demokratik bir toplumda katılım, siyasi ilgi ve çoğulculuğun geliştirilmesinde vazgeçilmez kuruluşlar olarak kabul edilmektedir.⁵⁷

Yerel demokrasi olmadan ulusal düzeyde demokrasiden söz edemeyiz, demokrasinin ulusal düzeyde sağlıklı işleyebilmesi, önemli ölçüde komşuluk ilişkilerine ve kişisel ilişkilere dayalı, bireylerinin kararların alınmasına doğrudan katılabildiği ve günlük hayat üzerinde denetimde bulunabildiği birçok "küçük demokrasinin" bulunmasına bağlıdır. Ulusal demokrasi ile yerel demokrasinin birbirinden ayrı yapılar olarak düşünülmesi toplumun bütünlüğü anlayışına ters bir yaklaşımdır. Ulusal demokrasiden ayrı bir, yerel demokrasiden söz edilmez.

Ulusal demokrasilerle yerel demokrasileri farklı şeylermiş gibi algılamak ve anlatmak yapaydır. Montesquieu ideal devletin ancak yerel

⁵⁶ Ruşen, Yerinden Yönetim ve Siyaset, İstanbul, 2000, Sf. 60

⁵⁷ Selçuk Yalçındağ, Federal Almanya'da ve Türkiye'de Yerel Yönetimler, Akara, 1992, Sf.18

topluluklarca kurulabileceğini belirtmiş ve bu durum yerel yönetimlerin demokrasi arasındaki ilişkinin kaçınılmaz olduğunu göstermektedir.⁵⁸

Yerel düzeyde demokrasi başarılı bir şekilde hayata geçirilebilir ise ulusal düzeyde de başarılı bir demokrasiden bahsedebiliriz. Yerel düzeydeki demokrasi, ulusal yönetimin demokratikliğine de önemli katkılar sağlamakta ve bu nedenle yerel yönetimler "demokrasi okulu" olarak nitelendirilmektedir.

Yerel yönetimler, kamu yöneticileri ile halk tarafından seçilen temsilciler arasında ilişki kurar, yerel temsilcilerin ve seçmenlerin demokrasinin temellerine uygun olarak gelişmeleri için gerekli olan ortamı hazırlar ve yerel bilgi ve güçlerden istifade etmeyi mümkün kılarlar.⁵⁹

1.4.2. Yerel Demokrasinin Temel İlkeleri

Yerel Yönetim Süreçlerine Halkın Katılımının Sağlanması: Yerel yönetimlerin demokratik olması için seçim yapmak gerekli ama tam olarak yeterli değildir. Yerel yönetimlerin işleyişinde yerel halkın katılımının sürekliliği sağlanmalıdır. Halk katılımı, çoğunluk ilkesi ve seçmene karşı hesap verme sorumluluğu demokratik yerel yönetimin temellerini oluşturmaktadır. Yerel yönetimlere halkın katılımı, sorunların daha sağlıklı bir şekilde belirlenmesini sağlamanın yanında, çözümlerinde daha etkili ve tutarlı olmasını sağlar. Amerika birleşik devletleri, yerel yönetimlerin oldukça güçlü olduğu bir ülkedir. Amerikan demokrasisi de gücünü yerel yönetimlerin demokratikliğinden almaktadır. Amerikan yerel yönetimini demokratik kılan durum sadece yöneticilerin seçimle işbaşına gelmeleri değildir. Çağımızda

⁵⁸ İlhan Tekeli, Yerel Yönetimlerde Demokrasi ve Türkiye'de Belediyeciliğin Gelişimi, Amme İdaresi Dergisi, Cilt:16, Sayı:2, 1992,Sf.4

⁵⁹ Henry Maddick, Demokratik Teori ve Kalkınma, Çev: Şenay Büyükdavras, Amme İdaresi Dergisi, Cilt:3 Sayı:3, 1970, Sf.210

demokrasinin temel niteliği olan katılımcılık, ABD yerel yönetimlerinde görevden düşürme, halk girişimi gibi önemli yöntemlerle yaşatılmaktadır.⁶⁰

Karar alma ve alınan kararları yürütebilme yetkisi: Yerel demokrasilerde karar organlarının seçimle işbaşına gelmesi ve bu karar organların yerel hizmetlerin yerine getirilmesi için bağımsız karar alma yetkisine sahip olmaları gerekmektedir. Karar alma süreçlerine halkın katılımın sağlanması zorunlu bir unsurdur.⁶¹ Çağımız demokrasilerinde en önemli unsur katılımdır. Yerel topluluklara, temsil edici organlar aracılığı ile yerel hizmetler üzerinde uygulanabilir nitelikte kararlar oluşturularak kendi kendilerini tercihleri yönünde, özgürce yönetme olanağı verilmelidir.⁶²

Yetki ve Kaynak Sahibi Olma: yerel yönetimlerin, yerel halkın ihtiyaç/gereksinimlerinin karşılayabilmeleri için gerekli yetkiyi ve yeterli kaynakları kullanabilir olması gerekir.⁶³ Yerel yönetimlerin varlığı için kaynak ve yetki olarak güçlü olan yerel yönetimlere ihtiyaç duyulmaktadır. Yerel demokrasinin iyi işleyebilmesinin ön koşulu başarılı ve güçlü yerel yönetimlerdir.⁶⁴

Yönetmelik açıklık: Varlık nedeni kendini oluşturan yerel halka hizmet etmek olan yerel yönetimlerin plan, program ile uygulama kararlarında halkın bilgi alabilme hakkının olması, bunun kullanılabilmesi ve yerel yöneticiler ile halk arasındaki karşılıklı olarak aktif olması gerekmektedir.⁶⁵ Yerel yönetimlerden bahsedebilmek için bilgilendirilmiş bir kamuoyu katkısı ve görüşü olmalıdır. Yerellikte yaşayan halk yerel yönetim tarafından bilgilendirilmelidir. Harcamaların hizmetlere harcanma oranları hakkında yerel halk bilgilendirilmeli, meclis toplantıları ve hesaplar denetime açık olmalıdır. Halkın şikâyetleri araştırılıp görüşleri dikkate alınmalıdır.

⁶⁰ Görmez, a.g.e. Sf. 72-73

⁶¹ Görmez, a.g.e. Sf. 71

⁶² M. Akif Özer, Yerel Demokrasi, Demokratik Yerel Yönetimler ve Yerel Yönetimlerin Demokratikleştirilmesi Kavramlarının Analizi Üzerine, Türk İdare Dergisi, Sayı:426, 2000, Sf.135

⁶³ Görmez, a.g.e. Sf. 72

⁶⁴ Pustu, a.g.e. Sf. 130

⁶⁵ Özer, a.g.e. Sf. 135

Yerel düzeyde iletişim demokratik toplumların hayati bir parçasıdır. İletişim araçları kamuoyu görüşü ve taleplerinin yönetime iletilmesinde oldukça önemlidir. "insanlar vergi ödeyip kanunlara uyması isteniyorsa, bunların ne için olduğu söylenmelidir."⁶⁶

Halkın demokrasi bilincinin gelişmiş olması: Demokrasinin yerel demokrasi niteliği kazanması; demokrasinin tüm ilke ve kurallarının halkın büyük bir bölümü ve sivil toplum kuruluşlarınca benimsenmesi, vazgeçilmez yaşam biçimi olarak benimsenmesi, korunması ve demokrasinin herkes için aynı şiddetle istenmesi anlamına gelmektedir.⁶⁷

1.4.3. Yerel Demokrasi ve Yönetişim

Yönetişim kavramı ilk kez, Dünya Bankası'nın 1989 yılında "ŞubSahranAfrika: FormCarisi to Sustainable Growth" adlı programında kullanılmıştır. Raporda Afrika uluslarının sürdürülebilir büyümeyi hayata geçirebilmesinde yönetişimin önemine değinilmiş ve yönetişim "siyasal iktidarın ulusal faaliyetlerin yönetimi için kullanımı olarak tanımlanmıştır. 1995 yılında Dünya Bankası tarafından yayınlanan başka bir raporda, yönetişim için genel bir tanımlama hayata geçirilmiştir. Bu tanımda yönetişim; " ülkenin ekonomik ve sosyal kaynaklarının yönetiminde otoritenin kullanılma biçimi"

⁶⁶ J. S. Mill, Hürriyet, (çev. Osman Destel), İstanbul, 1963, Sf. 65

⁶⁷ Pustu, a.g.e. Sf. 130

olarak ifade edilmiş ve yönetişimin siyasi rejim, ekonomik ve sosyal yapı ile hükümetlerin politika geliştirme kapasitelerine olan bağlılığı ifade edilmiştir.⁶⁸

Yönetişim, kamu kesimi ve özel sektörde yer alan aktörlerin, toplumsal sorunların çözümünde veya toplum yararına çalışmaların oluşumunda etkileşim içinde buldukları süreçte gerçekleştirdikleri faaliyetlerin kurumsal anlamda bir bütünüdür.⁶⁹

Yönetişime ilişkin yapılan tanımlar, genel olarak yönetişimi kamu-özel, devlet-devlet dışı, ulusal-uluslararası kurum ve uygulamalar tarafından gerçekleştirilen bir çalışma olarak değerlendirilmektedir. Ortaya konulan görüşler, tek merkezli, hiyerarşik bir yapılanma çerçevesinde üretim gerçekleştiren yönetim düşüncesinden; çok aktörlü, yerel düzeyde hareket kabiliyetine sahip, bir tek organın kendi başına hareket etmesi yerine, toplumdaki tüm aktörlerin görüşlerine yer veren, onları etkili kılan ve kaynakların kullanımında daha çok esnek bir hareket alanı oluşturan yönetim düşüncesine geçildiğini ifade etmektedir.⁷⁰

Yerel demokrasilerin güçlenebilmesi için gerekli şartlardan bir tanesi de "iyi yönetim" in esas alınmasıdır. Avrupa Yerel Yönetim Özerklik Şartı'nın 3'üncü maddesinin birinci fıkrasına göre "özerk yerel yönetim" kavramı yerel makamların, kamu hizmetlerinin önemli bir kısmını kendi sorumlulukları içerisinde ve yerel halkın çıkarlarını esas alarak yönetme ve düzenleme hak ve imkanı anlamındadır. Bu hak doğrudan yerel halk tarafından eşit ve genel oy ilkesine dayanan gizli seçim sistemine göre serbestçe seçilen meclisler veya kurul toplantıları tarafından kullanılacaktır.⁷¹

Yönetişim kavramı modern yerel yönetimlerde ön plana çıkmaktadır. Yönetişim, bir otoritenin halkın menfaatlerini öne çıkaran bir yaklaşımla

⁶⁸<http://magnet.undp.org/Docs/!UN98-21.PDF/!PSMGSHD/!sec1.pdf>.

⁶⁹ Jan Kooiman, *Governing and Governance*, Londra, 2003, Sf.4

⁷⁰ Selime Güzelsarı, *Neo-liberal Politikalar ve Yönetişim Modeli*, *Amme İdaresi Dergisi*, Silt:36 Sayı:2, 2003, Sf.20

⁷¹ Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı,

http://www.tbb.gov.tr/mevzuat/kanunlar/Avrupa_Yerel_Yonetimler_ozerklik_Sarti.pdf (15.03.2013)

açıklığı, katılımcılığı ve şeffaflığı ilke edinmesi; sahip olunan kaynakların, grupların kendi öncelik ve menfaatlerinin belirlemesine olanak sağlayarak dağıtılmasının ve yönetilmesinin sağlanması anlamına gelmektedir.⁷²

1.5. Yerel Demokrasi ve Katılım

Katılım kavramı tüm demokratik yönetimler için bir amaç olmasına rağmen, üzerinde anlaşılıp paylaşılan kesin bir tanımı bulunmamaktadır. Katımlı yönetim ideolojisini pratiğe dönüştürdüğü için "somut", kendi içinde değişik formlar oluşturduğu için "soyut" bir nitelik taşıyan yönetime katılma, dünya katılma pratiğini inceleyen yazarlarca birlikte belirleme, ortak yönetim, çoklu yönetim gibi değişik isimlerle anılmaktadır. Katılım, kimin neye, nasıl, nerede ve ne zaman gibi pek çok soruya verilecek yanıtı göre farklı boyutlarda ve şekilde uygulamaya geçirilmektedir.⁷³

İçinde bulunduğumuz dönemde yerel yönetim organlarının salt seçimle oluşacağını öngörülmesi bu kurumlara demokratik olma niteliğini kazandırmaya yetmediği konusunda görüş birliği bulunmaktadır. Bu bağlamda mevcut biçimsel koşulların bir adım daha ötesine gidilerek, yönetime halk katılımının sağlanması gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Katılım, toplumsal eşitliğe hizmet edecek politika ve uygulamaların hayata geçirilmesi anlamında önem arz etmektedir. Demokrasi kavramının başlıca öğeleri olan halkın katılımı, çoğunluk ilkesi ve yöneticilerin hem dayanışmaya önem vermesi hem de seçmene karşı hesap verme sorumluluğu merkezi boyutta geçerlilik kazanması gereken ilkeler olduğu gibi, yerel boyutta da önemlidir.⁷⁴

Yerel halkın kendisinin seçtiği organlarca yönetilmesi yerel yönetimlerin olmazsa olmaz koşullarından olmasına karşılık, salt seçimlerin varlığı ile demokratik bir işleyişin olduğunu kabul etmek eksik bir tanımlama

⁷² Yalçın Akdoğan, Yerel Siyaset, "Yerel siyaset-Kavramlar" Okutan Yayınları, İstanbul, 2008, Sf.13-14

⁷³ M. Akif Çukurçayır, Siyasal Katılma ve Demokrasi, Yargı Yay. Ankara, 200, Sf. 29.

⁷⁴ Güngör Erdumlu, Bir Özel İdare Uygulaması: Tokat Örneği, DPT Yay. No:2185, 1998, Sf.20-21

olacaktır. Bunun yanı sıra seçim olmadan da yerel yönetim biriminin var olmasını mümkün görmek de olanaklı değildir. Çünkü böyle bir durumda ortaya çıkacak yönetim birimi ancak merkezi yönetimin bir birimi olarak nitelendirmek gerekecektir. Dolayısıyla gerçek yerel demokrasiyi tesis etmek aynı zamanda yerel yönetimlerin etkinliğini ve verimliliğini arttırmak için, katılımcı modellerin oluşturulması ve işleyişe kazandırılması gereklidir. Böylece demokrasi algısı sadece seçimlerde oy kullanılması olarak değerlendirilmeyecek; katılım, yönetimin işleyişine yayılmış olacaktır.⁷⁵

Yerel düzeyde temsili demokrasi uygulamasında, yerel halkın katılımını sağlayacak olan katılımcı demokrasiye geçilmesinde, hem yerel halka hem de yöneticilere önemli roller düşmektedir. Ancak katılımcı demokrasinin yaşamsal boyutlara aktarılmasında örgütlü toplum olan sivil toplum kuruluşlarının da güçlü olması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle, yerel alt grupların oluşumunun sağlanmasına yönelik alt yapının hazırlanması, bu gruplara yönetimde etkin ve belirleyici olabilecekleri statülerin kurumsal ve yasal düzeyde sağlanması gereklilik arz etmektedir.⁷⁶

Ancak, yerel halkın ve örgütlü toplumun katılımına yönelik katılımcı mekanizmaların kurumsal olarak oluşturulmasının yanında bunların katılımcı bir yapı içinde oynayacağı rol de önemlidir. Başka bir deyişle, katılımcı mekanizmaların oluşturulması tek başına yeterli olmayıp, halkın ve örgütlü toplumun bu olgunun içinde yer alması çok önemlidir.⁷⁷

1.5.1. Katılım Yöntemleri

Geleneksel ve yaygın katılım yöntemlerinden olan oy kullanma, çağdaş demokrasilerde yönetimlerin meşruiyet sorununu çözmeye yetmemekte; toplumsal grupların ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalmaktadır. Çünkü günümüz çağdaş yönetimlerinde seçimler ve çeşitli yerel

⁷⁵ Şeref Öner, Belediye Yönetim Kararlarında sivil Toplum Kuruluşlarının Etkinliği, D.E.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İzmir, 2000, Sf. 63

⁷⁶ Görün, a.g.e. Sf.166

⁷⁷ Görün, a.g.e. Sf.166

meclislerde görev yapma sınırlı bir demokratik çözüm olarak kabul edilmektedir. Bu anlamda halkın seçimler dışında da yönetsel etkinlikleri sürekli etkileyip denetleyebileceği ve yaşadığı alanı biçimlendireceği yöntemlerin geliştirildiği ve uygulandığı görülmektedir.

Katılım yöntemleri " yaşama sahip çıkmanın alternatif yöntemleri"⁷⁸ olarak nitelendirilmektedir. Yerel yönetimde halkın katılımına imkan tanıyan farklı uygulamalar bulunmaktadır.⁷⁹ Bunlar arasında halk oylaması, halk toplantıları, meclis toplantılarına katılım, danışma kurulları, kent konseyi vb. yönetime katılım uygulamaları olarak kullanılan formlar arasında yer almaktadır.

Halk Oylaması: Günümüzde ortak yaşam birimlerinin büyüklüğünden hareketle doğrudan demokrasinin hayata geçirilmesinin mümkün olmadığı savunulmaktadır. Ayrıca bu düşünce zamanın kullanımı, maliyetli olması ve etkinliğinin saptanamaması nedeniyle uygulanmasının sorunlar taşıyacağı tezleri ileri sürülmektedir. Buna karşılık doğrudan demokraside halk tüketici olmaktan çıkıp üretici duruma gelmekte; diğer bir ifadeyle pasif olmaktan uzaklaşmakta, yaşadığı çevreyi biçimlendirir duruma gelmektedir. Aynı zamanda doğrudan demokrasi ile temsil sisteminden kaynaklanan boşluklar katılım yoluyla giderilmekte; yöneticilerin yerel halkın sorunlarına yerel halkında yaşam çevrelerine olan duyarlılıkları artmaktadır.

Halk oylamasının genelde temsili organlar tarafından çözümü güç ya da riskli bulunan sorunların çözülmesi ya da bir kenara konulması için son derece yararlı araç olduğu kanıtlanmıştır. Dünyanın değişik ülkelerinde referandum sürecinin başlatılabilmesi için % 2 ile % 15 arasında değişen oranlarda seçmen imzası aranmaktadır.⁸⁰

⁷⁸ Çukurçayır, a.g.e.

⁷⁹ M. Akif Çukurçayır, Yeni Yönetim Modeli Arayışları Çerçevesinde Halkın Yönetim Süreçlerine Katılım Olanakları', *Yerel Yönetim Sempozyumu Bildirileri*, TODAİE Yay., No. 304, 2002, s. 211-224

⁸⁰ Görün, a.g.e. Sf.167

Halk Toplantıları: Yerel yönetimler tarafından düzenlenen yapılan veya yapılacak çalışmalar üzerine halka bilgi aktarmak ve onların fikirlerini almak üzere yapılan toplantılara halk toplantıları adı verilmektedir. Ayrıca bu toplantılarda yöneticiler, uzmanlar ve bölgede yaşayanların fikir alışverişinde bulunması yoluyla yerel yönetimlerin daha etkin çalışmada bulunması hedeflenmektedir. Yerel meclis ve başkanlarının alacakları kararlarda bu toplantıların etki gücü oldukça yüksektir. Aynı zamanda bu toplantılar yönetim ile halk arasındaki bilgi akışının sağlıklı bir şekilde sağlanmasına yardımcı olması bakımından önemlidir. Bu alanda dünyanın değişik ülkelerinde değişik uygulamalar sergilenmektedir. Yerel koşullara bağlı olarak yerel topluluk üyeleri bu toplantılarda tartışılacak gündem maddeleri üzerinde toplantı tutanaklarına da geçmek şartıyla sözlü ya da yazılı önerilerde ya da görüş bildirimlerinde bulunabilmektedirler.

Meclis Toplantılarına Katılım: Yerel halkın meclis toplantılarına katılımının sağlanması halkın dilek ve sorunlarının meclise ve yönetime iletilmesini sağlayacak önemli yöntemlerden birisidir. Aynı zamanda bu toplantılara katılan halkın bilgi eksikliği giderilmiş olmaktadır

Danışma Kurulları:Sivil toplum kuruluşları, meslek örgütleri, bölgede yaşayan uzmanların katılımının sağlandığı danışma kurullarıyerel yönetimlere yapacağı faaliyetlerde yönlendirmesi, kamu bilincinin ve sorumluluğunun sağlanmasıaçısından çok önemlidir. Ayrıca bu tür kurullar, yerel yönetim yetkililerine, yerel halkın genişçe bir bölümünün görüşlerini iletme ve yetkili kurumlarla bu kurulları oluşturan bireyler arasında aracılık yapmada önemli işlevlere sahip bulunmaktadırlar. Bu kurullar, yerel yönetimlerde halkın katılımını arttırmak amacıyla halkın işleri ve sorunları konusunda yetkili organlarla birlikte çalışan, onlara tavsiyelerde bulunan yerel topluluk üyelerinden oluşmaktadır.⁸¹

⁸¹ Görün, a.g.e. Sf.169

Kent Konseyleri:Demokratik kitle örgütleri temsilcileri ve uzmanların katılımını, bunların yerel yönetime öneriler getirmesini sağlayan kent konseyleri bölgenin sorunlarını gündeme getiren, çözüm önerileri üreten bölgelerinde etkin çalışma gösteren yapılardır. Kent konseyleri kent yönetimin her türlü etkinliklerini izleyerek rapor oluşturup kamuoyuna sunarak; tartışma olanakları yaratmakta; böylece mevcut sorunların çözümüne ve geleceğe yönelik tasarımlara katkıda bulunmaktadır.⁸²

1.5.2. Katılım Amaçları

Katılımın genel amacı demokrasidir. Katılımla, siyasal sistemin kararları halkın katılımına açık olması ve karar süreçlerinin işleyişinden kamuoyunun yeterince bilgilendirilmesi sağlanmakta ve bu uygulamalarla bireyin siyasi sisteme yabancılaşması önlenmektedir. Halkın daha fazla katılımı ile birlikte yönetim/karar alma mekanizmaları devletle ilgili meşruluk, etkinlik, bütünleşme, doğru karar alma; bireyle ilgili yönetimi denetleme, eşitlik, bireysel hakların korunması şeklinde ifade edilen fonksiyonların gerçekleşmesi amaçlanmaktadır.⁸³

Katılım, yerel hizmetlerin ucuz, etkin ve çabuk bir şekilde yerine getirilmesi, halkın demokrasi kültürünün ve eğitiminin geliştirilmesi, yerel demokrasinin benimsenip güçlendirilmesi ve siyasal kültür düzeyinin yükseltilmesi amacını taşımaktadır. Dolayısıyla gelişmiş ve gelişmekte olan insan hakları ve demokrasi türünde değerlere saygılı toplumlar da katılım açısından yararlanan bir araç durumundadır.⁸⁴

Katılım demokrasinin işleyişinde hem bir amaç hem bir araç niteliği taşımaktadır. Demokratik değer ve süreçlerin sürdürülmesi, işlerlik kazanması ve benimsenmesinde temel amaç; kontrol ve karar mekanizmalarının tekelleşmesinin olumsuzluklarını yok etmede ve

⁸² Görün, a.g.e. Sf.170

⁸³ Çukurçayır, a.g.e. Sf. 41-48

⁸⁴ Keleş, 1993, Sf.20-22

demokratik değerleri sürdürmede bir araçtır. Katılımda temel prensip, örgütlenmiş toplum kesimlerinin, yönetim üzerinde kuracakları demokratik denetim sürecidir. Bu denetim sürecinin potansiyel güçleri, farklı toplumsal grupları bünyesinde toplayan hükümet dışı oluşan sivil toplum örgütleridir.⁸⁵

Katılım yoluyla genel olarak kamu eğitimi sağlanmaktadır. Katılım, planlamanın ve kamu politikalarının meşrutiyetini ve bu politikalara desteğin sağlanması, uygulamada doğabilecek muhalefetten korunması, hataların sorumluluğunun paylaşılması gibi amaçların gerçekleşmesine katkıda bulunmaktadır.

1.5.3. Katılımın Yararları

Gelişmiş demokrasilerde, kent yönetimleri şehirdeki yaşamı şekillendiren ve aynı zamanda şehirde yaşayan toplumsal grupları etkileyecek kararlar alırlar, şehirde yaşayan insanlarda seçimler ve farklı yöntemlerle kent yönetimini etkileme ve yönetime katılma çabası içinde olurlar. Hemşeriler, kent yönetimlerini sadece kararlar yönünden etkileme çabasında olmayıp aynı zamanda şehir yönetimi için projeler üretip önererek yerel hizmetlerin icra edilmesinde ortak olmakve bu projeleri bizzat üstlenme olanaklarının yaratılması yolunda da mücadele etmektedir.⁸⁶

Katılımın yoğun olarak uygulandığı yerelliklerde, katılımın üç temel gelişme sağladığı görülmektedir. Bunlardan ilki; katılım sonucu insanlardaki demokrasi olgusu gelişme göstermektedir.Halka demokrasi eğitimi sağlayarak, insanlara iyi vatandaş olabilmeyi uygulamalarla öğretmektedir. İkinci olarak katılım, topluluk oluşturarak bu topluluk arasında hoşgörü, anlayış, sevgi ve eşitlik duygusunu geliştirir ve toplumun ortak değerleri olmasını sağlamaktadır.Üçüncü olarak katılım, kurumların yapısını değiştirerek, demokrasinin etkin ve gerçek birer araçları olmalarını,

⁸⁵ Ündül, 2001, Sf.107-108

⁸⁶ Yıldırım, 2002, Sf. 30-31

kurumlarda vatandaşın tercih ve isteklerine cevap verebilme anlayışının gelişmesini sağlamaktadır.⁸⁷

Katılım toplumsal aklın sağlıklı bir şekilde oluşmasına katkı sağlamaktadır. Bunun yanı sıra katılım, insan yaşamıyla ilgili değerlerin gün yüzüne çıkmasını ve eşitlenmesini de sağlamaktadır.

Katılım ırk, din, dil, sosyal statü vb. gibi nedenlere bağlı sınıfsal temelli; yine ırk, etnik köken ve dile bağlı yerel grup kaynaklı; örgütlü katılım biçimleri ve çeşitli kabile türü toplumsal temellere dayalı olarak gelişebilir.⁸⁸

Toplumu oluşturan bireylerin demokrasi gelişimi bizzat katılım süreci dahilinde gerçekleşmektedir. Katılımın ana işlevi eğitsel olup, kendisi için gerekli olan nitelikleri yaratıp teşvik etmektedir.⁸⁹

1.5.4. Siyasi Katılım

“Siyasal katılım”, 20. Yüzyılın üçüncü çeyreğinden itibaren siyaset bilimi içerisinde en fazla kullanılan kavramlardan biridir. Sanayileşme ile birlikte ortaya çıkan göçün bir sonucu olarak ortaya çıkan aşırı kentleşme ve modernleşmeyle beraber demokrasinin ön plana çıkıp yükselmesine paralel olarak siyasete katılımın da geliştiği görülmektedir. Bu nedenle birtakım siyaset bilimciler modern toplumların ve devletlerin en önemli özelliğinin halkın siyasal katılımı olduğunu söylemektedir. Daniel Lerner’ e göre geleneksel toplum katılımcı olmayan toplumken modern toplum ise katılımcı bir toplumdur. Yine Huntington da geleneksel devlet ile modern devletin farkının, insanların siyasete katılımı ve onu etkilemesi olduğunu ileri sürmektedir.⁹⁰

Siyaset bilimcilerin, “siyasal katılıma” ilişkin tanımları oldukça çok ve çeşitlidir. Huntington siyasal katılımı, “özel vatandaşların, hükümetçe alınan

⁸⁷ Yıldırım, a.g.e. Sf.31

⁸⁸ Çukurçayır, a.g.e Sf. 32

⁸⁹ Bilgin ve Göregenli, 2002, Sf. 56

⁹⁰ Samuel Huntington, (1968), Political Order in Changing Societies, Sf. 36

kararları etkilemek üzere tasarlanmış faaliyetleri” şeklinde tanımlamaktadır.⁹¹ Bu tanım dikkati, tutum ve davranışlardan çok, eylemlere; kamu işleriyle sürekli ve meslek icabı ilgilenenlerden çok, özel vatandaşlara çekmektedir. Buna karşılık siyasal iktidarı etkilemeye yönelik olumlu ve olumsuz bütün katılım türlerini içine almaktadır. Bir başka yazar da siyasal katılımı “yönetilenlerin yönetimde söz sahibi olmaları” şeklinde tanımlamaktadır.⁹² Bu oldukça kısa ve öz tanım, daha çok yönetimde söz sahibi olma yollarını yasal ölçüler içerisinde tutmaktadır. Düzeni toptan reddeden katılımların sınırlarını belirlemenin ve tespitini yapmanın zorluğu üzerinde durulmaktadır.

Bu kavram tartışmaları ışığında siyasal katılım, vatandaşların, devletin yerel veya merkezi kurumlarında çalışan görevlilerin, kararlarını etkilemek üzere yasal veya yasal olmayan tüm eğilimleri, eleştirileri ve farklı yaklaşımları olarak tanımlanabilir.

1.5.5. Sivil Toplum Örgütlerinin Katılımı

Sivil toplum kuruluşları, demokratik idarelerde var olan, çalışma alanlarında fikir üreten, mesleki dayanışmayı ve topluma yardım etmeyi amaçlayan demokratik kuruluşlardır. Sivil toplum kuruluşları, demokratik idarelere, yerel yönetimlere daha fazla katılma arzusunun bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır.⁹³

Hegel, sivil toplumun ortaya çıkışını çağdaş dünyanın bir başarısı olarak nitelendirmekte ve sivil toplumun bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak için oluşturuldukları birliklerden meydana geldiğini, bireylerin özel ve ortak

⁹¹ Huntington, a.g.e Sf.42

⁹² Cem Eroğlu, Devlet Yönetimine Katılma Hakkı, İmge kitapevi, Ankara, 1991, Sf.13

⁹³ Mahmut Doğan, Yerel Yönetimlerde Halkın Yönetime Katılımı, Marmara Üniversitesi S.B.E Yüksek Lisans Tezi, 1998, Sf.70

amaçlarına hizmet etmeye yönelik bu birlik ve derneklerin hukuk sisteminin güvencesi olduğunu belirtmektedir.⁹⁴

Demokrasinin tabandan tavana doğru yaygınlaşmasına katkı sağlayacakları ve üst kademe yönetimleri için eğitici rolü görecekları dikkate alındığında sivil toplum kurumlarının, “demokrasinin okulu” olarak kabul edilen yerel yönetimlerle bu açıdan aynı rolü paylaştıkları ileri sürülebilir.⁹⁵

Sivil toplum örgütlerini yerel halkın ihtiyaçlarını belirlemede ve bu ihtiyaçları dile getirmede önemli bir role sahiptir. Hizmet üreten birimlerin halka en yakın birimler tarafından sunulması gerekliliği ve halka en yakın birim tarafından toplumun gereksinimlerinin belirlenmesi bağlamında sivil toplum örgütlerinin yerel demokrasilere katılmaları önem arz etmektedir. Nitekim 5393 sayılı yeni Belediye Kanunu’nun 13. ve 5032 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu’nun 12. maddelerinde yerel yönetimlerin almış olduğu kararlarda hangi kurumlardan destek almaları gerekliliği belirtilmiş ve bu kurumların başında da sivil toplum örgütleri yer almaktadır.

5393 sayılı Belediye Kanununun 13. Maddesinde;” ... Belediyeler kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum kuruluşlarının, siyasi partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar.” hükmü ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 12. maddesi; “...Kaymakamlar ve ildeki kamu kuruluşlarının amirleri ve ildeki kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversiteler ve sendikalar ile gündemdeki konularla ilgili köy ve mahalle muhtarları ile sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, oy hakkı olmaksızın kendi görev ve faaliyet alanlarına giren konuların görüşüldüğü ihtisas komisyonu toplantılarına

⁹⁴ Nur Vergin, Demokrasi ve Sivil Toplum, Yeni Türkiye Dergisi, 1994, Sf.4

⁹⁵ Yakup Bulut, Sivil Toplum ve Yerel Yönetimler, Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar I: Reform, Ankara, 2005, Sf. 236

katılabilir ve görüş bildirebilir.” hükmü ile sivil toplum kuruluşlarının yerel demokrasilere katılımının önü yasal düzlemde açılmaya çalışılmıştır.

Yerel yönetimler, devlet yönetimi ve il sivil toplum arasında adeta bir köprü görünümünde olmuştur. Yani, halka yakın bir yönetim olması ve bireyselliğe açık olması nedeniyle siyasal toplumun ilerisinde, ama sivil toplumun gerisinde yer almıştır. Diğer bir ifadeyle, yerel yönetimler bir yönüyle sivil toplum örgütlerine benzeseler de diğer taraftan siyasal toplumun bir parçasıdır. Demokrasinin iyi işleyebilmesi için hem sivil toplumun istenilen nitelikte olması, hem de yerel yönetimlerin gelişmesi gerekir.

1.5.6. Yerel Yönetimlerde Halkın Katılımcı Olma İsteği

Siyasal katılımın özelliklerinin ilk sırasında katılım isteği gelir. Yani birey siyasal katılmaya kendi arzu ve isteğiyle karar vermelidir. İşte bu nedenle siyasal katılımdan bahsedebilmemiz için bu kararı bireyin kendi rızası ile alması gerekmektedir. Bu isteğin farklı yol ve şekillerde alınmış olması katılma isteğinin var olduğu gerçeğini değiştirmeyecektir.⁹⁶ Ülkemizde seçimlerde oy kullanılması yasalarla zorunlu kılınmıştır. Bu zorlama halkın katılma isteğini sağlamaya yönelik bir zorlamadır. Ancak seçimler çok sık aralıklarla yapılmadığı ve katılım yasalarla zorunlu kılındığı için seçimler yoluyla yapılan katılım halk tarafından tam olarak hissedilememektedir.

1.5.7. Yaşayanların Katılımda Yetersizliği

Yerelliklerde yaşayan halkın yetersiz olması yerel yönetimler için önemli bir sorundur. Yerel yönetimlere katılım yolunun her zaman açık olması gerekirken, vatandaşların maalesef birçoğu sadece seçimlerde kullandığı oyla yetinmektedir. Yerel yönetimler de katılım imkanlarını arttırmaya yönelik çok fazla çalışma yapmamaktadır.

⁹⁶ Ergün Özbudun, Türkiye'de Sosyal Değişme ve Siyasal Katılma, Ankara, 1975, Sf.3

Günümüzde vatandaşların bir çoğu yönetime katılım yolları hakkında yeterli bilgiye ve imkana sahip değiller, yeterli bilgiye sahip olsalar bile toplumsal çekincelerden (mahalle baskısı) dolayı bu yollar çok sık kullanılmamaktadır.

1.6. Yerel Yönetimlerde Katılım Konusunda Yapılan Yasal Düzenlemeler

Türkiye'de 1950'li yıllardan sonra demokrasinin ve katılımın arttığı yönünde genel bir kanı vardır. Ancak günümüze kadar geçen sürede bu konuda istenilen seviyeye gelinememiştir.

Türkiye'de halkın yönetime katılımın istenilen düzeylerde olmamasında eğitim düzeyinin yetersizliği, ekonomik durum gibi faktörlerin yanında yasal düzenlemelerdeki yetersizlik de önemli bir etkiye sahiptir.⁹⁷

5393 sayılı Belediyeler Kanunu ile katılım konusunda yeni açılımlar sağlanmıştır. Bu yasanın 13. Maddesi Hemşeri Hukuku başlığını taşımaktadır. Bu başlıkta: Herkes ikamet ettiği beldenin hemşerisidir. Hemşerilerinin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilendirme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakkı vardır."⁹⁸ hükmü yer almaktadır. Bu yasa ile belediyelerin katılım konusunda görev ve yetkilerine daha fazla ışık tutulmuştur.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nda yerel halkın yönetime önemli bir katılım aracı olan kent konseyleri şu şekilde tanımlanmıştır: "kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşerilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır.

Belediyeler kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum kuruluşlarının,

⁹⁷ M. Akif Çukurçayır, Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi, Çizgi Kitapevi, Konya, 2006, Sf. 202

⁹⁸ 5393 sayılı Belediye Kanunu

siyasi partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar."

Belediyelerden sonra diğer önemli bir yerel yönetim birimi olan il özel idareleri ile ilgili yapılan yasal düzenlemelerle yönetime katılım artırılmaya çalışılmış ve yasal anlamda bu konu da önemli adımlar atılmıştır. İl özel idarelerinin il genel meclisi toplantıları 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 12. Maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemede, toplantının yeri ve zamanı mutata usullerle halka duyurulur ve il genel meclisinin toplantıları açıktır ibaresi yer almaktadır. Bu düzenlemenin amacı halkın da bu toplantılara katılarak bilgi edinilmesinin sağlanması olduğu anlaşılmaktadır.

5302 sayılı Kanununun 16. maddesinde yer alan ihtisas komisyonlarıyla ilgili olarak katılıma ilişkin şu ibareler yer almaktadır: "Kaymakamlar ve ildeki kamu kuruluşlarının amirleri ve ildeki kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversiteler ve sendikalar ile gündemdeki konularla ilgili köy ve mahalle muhtarları ile sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, oy hakkı olmaksızın kendi görev ve faaliyet alanlarına giren konuların görüşüldüğü ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilir." "Komisyon raporları alenidir, çeşitli yollarla halka duyurulur ve isteyenlere il genel meclisi tarafından belirlenecek bedel karşılığında verilir." hükmü bulunmaktadır. Bu madde ile de yerel idarecilerin komisyon toplantılarına katılması ve görüşlerinin bildirmelerini sağlayarak katılımı arttırmaya yönelik bir düzenleme yapılmaya çalışılmıştır.

2007-2013 tarihlerini kapsayan 9'uncu beş yıllık kalkınma planının "Bölgesel Gelişmenin Sağlanması" başlığında yönetime katılmanın önemini vurgulayan ve katılımın artması için teşvik eden maddelere (671. ve 673. Maddeler) yer verilmiştir. Yasal anlamda bu gelişmeler sağlanırken, yasaların uygulanmasında aynı mesafe alınamamıştır. Halk kendi hak ve görevlerini tam olarak bilmemektedir.

1.7. Yerel Katılım Sürecinde Yaşanan Sorunlar

Yerel yönetimlerin önemi günümüzde giderek artmaya başlamıştır. Bunun temelinde ise demokrasi ve katılım kavramları vardır. Yani günümüzde vatandaşlar kendilerini yakından ilgilendiren konularda kendi kendilerine, özgürce karar verebilmelidir. Bu nedenle yerel yönetimlerin var olma nedeni de halkın kendi kendilerini yönetme isteğidir.

Ülkemizde merkezi yönetim tarafından uygulanan katı vesayet yetkisinden dolayı yerelliklerde halkın yönetime katılımı istenilen seviyelere ulaşamamıştır. Son yıllarda bu vesayet, düzenlemelerle azaltılmış ve yerel yönetimlere daha geniş yetkiler verilmiştir.

Yerel katılım sürecinde yaşanan sıkıntılardan bir diğeri yerel yönetimlerdeki vizyon eksikliğidir.

İKİNCİ BÖLÜM

BAĞCILAR BELEDİYESİ VE MECLİSLERİ

2.1. BAĞCILAR

2.1.1. Bağcılar' ın Tarihçesi

Bağcılar Belediyesi'nin tarihi Bakırköy öncesi ve ilçe statüsünü kazandıktan sonrası olmak üzere ikiye ayrılabilir.

2.1.2. Bakırköy Öncesi Bağcılar

Bağcılar'ın tarihi geçmişi tam ve yeteri kadar bilinmemektedir. Bu konu hakkında bu güne kadar yeterli ve detaylı bir araştırma yapılmamıştır. Bağcılar, Osmanlı İmparatorluğu döneminde Rum ahalinin yaşadığı Mahmutbey Nahiyesi köylerinden biri olmuştur. Bu dönemde Mahmutbey

nahiyesi İstanbul'un en eski yerleşim merkezlerinden olup 11 köyün kendisine bağlı olduğu bir yerleşim merkezi konumunda bulunmaktaydı.⁹⁹

1924 yılında yapılan mübadele anlaşması ile Mahmutbey ve Bağcılar civarındaki birçok yere Selanik'ten gelen Türkler yerleştirilmiştir. Daha sonra 1929 yılında Bulgaristan'ın Varna şehrinden gelen Türkler Çıfıburgaz Çiftliği denen mevkide yerleşmişlerdir.¹⁰⁰

Bağcılar ve Mahmutbey mevkiinin adı 1925 yılında "Yeşilbağ" olarak değiştirilmiş ve bu isim yaklaşık 1970'lerin sonunda şehirleşme sonucu bağcılık yok oluncaya kadar kullanılmıştır. Bu yıllarda devletçe temin edilen üzüm fideleri halka dağıtılmış, 40'ın üzerinde meşhur üzüm çeşidinin yetiştiği bağları nedeniyle bölge Bağcılar olarak anılmıştır.

2.1.3. Yeni İlçe Bağcılar

1950'li yıllara kadar bağlık ve bahçelik, seyrek yerleşimli bir köy durumunda olan Bağcılar halkı geçimini bağ ve bostan işlerinden sağlamaktaydı. Bağcılar nüfusu 1960'larda gecekondulaşmayla birlikte artış göstermiş ve 1975 yılından sonra Anadolu'dan İstanbul'a yönelen göç hareketlenmesinin sonucu olarak bölge hızlı ve plansız büyümüştür. 1990'lı yıllara kadar bölgede gözle görülür bir alt yapı çalışması görülmemektedir. Alt yapı problemlerinin büyük boyutlara ulaşması ve Bakırköy Belediye'sinin bu sorunlara anında cevap verememesi Bağcılar'ın ilçe olup belediye statüsüne geçmesi gerçeğini gözler önüne sermiştir. Bağcılar 1992 yılında 03.06.1992 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 3806 sayılı Kanun ile Mahmutbey, Kirazlı ve Güneşli semtlerinin birleşmesi ile Bakırköy'den ayrılarak ilçe statüsünü kazanmıştır.

Bağcılar'ın ilçe statüsüne geçmesiyle alt yapı çalışmaları hızlanmış ve bölge artık daha düzenli bir kent yerleşim alanı görünümü kazanmıştır.

⁹⁹http://www.bagcilar.gov.tr/default_B0.aspx?content=48

¹⁰⁰http://sablon.sdu.edu.tr/dergi/sosbilder/dosyalar/26/26_09.pdf

2.2. Bağcılar'ın Demografik Yapısı

Yerleşim alanı, coğrafi özellikleri, nüfus yapısı, eğitim durumu Bağcılar'ın demografik yapısını oluşturmaktadır.

2.2.1. Yerleşim Alanı ve Coğrafi Özellikleri

Bağcılar İstanbul'un Avrupa Yakasında, İstanbul Büyükşehir Belediyesi hizmet sınırları içinde yer almaktadır. Bağcılar ilçesi D-100 (E 5) ile D-80 (TEM) otoyolu arasında bulunmakta olup doğusunda Güngören ve Esenler, batısında Küçükçekmece, kuzeyinde Başakşehir ve Esenler, güneyinde Bahçelievler ilçeleri ile de komşudur.

Göç alan bir ilçe durumunda olan Bağcılar'ın denize kıyısı bulunmamakta olup yüzölçümü 22 km²'dir. Dalgalı ve yer yer düz bir platoya sahip olan Bağcılar İlçesinin denizden yüksekliği 25-140 metre aralığında değişkenlik göstermektedir.

Bağcılar'ın yol dokusu, bağlı bulunduğu şehir olan İstanbul'un yol dokusu ile bütünlük arz etmektedir. TEM ve D-100 (E-5) otoyolları doğu-batı yönünde uzanmakta ve ekspres yol bağlantısı biçiminde olup en önemli ana ulaşım yollarıdır. İkinci ana ulaşım Mahmutbey Caddesi ile Mehmet Akif Bulvarıdır ve bu yollarda kuzey-güney yönünde uzanmaktadır.¹⁰¹ Bağcılar Belediyesinin İstanbul Büyükşehir Belediyesiyle entegre bir şekilde yapmış olduğu kavşak ve yol genişletme ve iyileştirme çalışmalarıyla birlikte kent içi ulaşımdan kaynaklanan olumsuzlukların büyük bir bölümü ortadan kaldırılmıştır.

İstanbul'un merkez ve diğer ilçelerine ulaşımında İETT ve Halk Otobüsleri, minibüsler ve Bağcılar-Kabataş tramvay hattı ile toplu taşıma hizmetleri verilmektedir. Ayrıca İlçede "Otogar-Kirazlı hafif raylı taşıma

¹⁰¹ Bağcılar Belediyesi 2012 yılı Faaliyet Raporu Sf.23

sistemi ve “Kirazlı 1 – Olimpiyat Köyü – Başak Konutları 4” metro hattı 2013 yılında faaliyete geçmiş olup bu hatla ilgili çalışmalar İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından yürütülmektedir.

2.2.2. Ekonomik Durum

GünümüzdeBağcılar İstanbul’un önemli ticaret merkezlerinden biri haline gelmiştir. İlçede çok sayıda KOBİ’ler (Küçük ve Orta Ölçekli İşletme) faaliyet göstermektedir. Bağcılarda tekstil lokomotif sektör konumundadır. Tekstil dışında gıda, metal, taşımacılık ve basın sektörü gibi çeşitli atölyeler ve ticarethaneler ilçede bulunmaktadır. Bağcılar İlçesinin sınırları içerisinde İstoç, Oto-Center, Massit (Matbaacılar ve Ambalajcılar Sitesi) ve Automall gibi önemli ticaret merkezleri yer almaktadır. Önemli basın merkezleri ve bankacılık birimleri bu ilçededir.

Bağcılar’ın ana ticari dokusunu küçük işletmeler oluşturmaktadır. Mahmutbey alanının Merkezi İş Alanı (MİA) olması Mahmutbey, Evren ve Bağlar Mahallerinin yatırım cazibelerini arttırmaktadır. İlçenin Atatürk Havaalanına yakın olması ve bağlantı yollarının kesişme noktasında bulunmasından kaynaklanan özel konumu Bağcılar’ın ekonomik gelişimini olumlu yönde etkilemektedir.

Kentleşme olgusunun giderek artması ve metro hattının kullanıma açılması ile ilçeden şehir merkezine ulaşım sorunu giderek azalmış ve bunun neticesinde Bağcılar hizmet sektöründe de önemli yatırımların yapıldığı bir merkez haline gelmiştir. Evren ve Bağlar Mahallelerinde inşası tamamlanan, devam eden ve planlanan 15’e yakın otel projesi bulunmaktadır. Bu projelerin gerçekleşmesi ile birlikte söz konusu bu bölgenin “kongre vadisi” halini alması amaçlanmaktadır.¹⁰² İlçede tarım tamamen ortadan kalkmış durumdadır.

¹⁰² Bağcılar Belediyesi 2012 yılı Faaliyet Raporu Sf.24

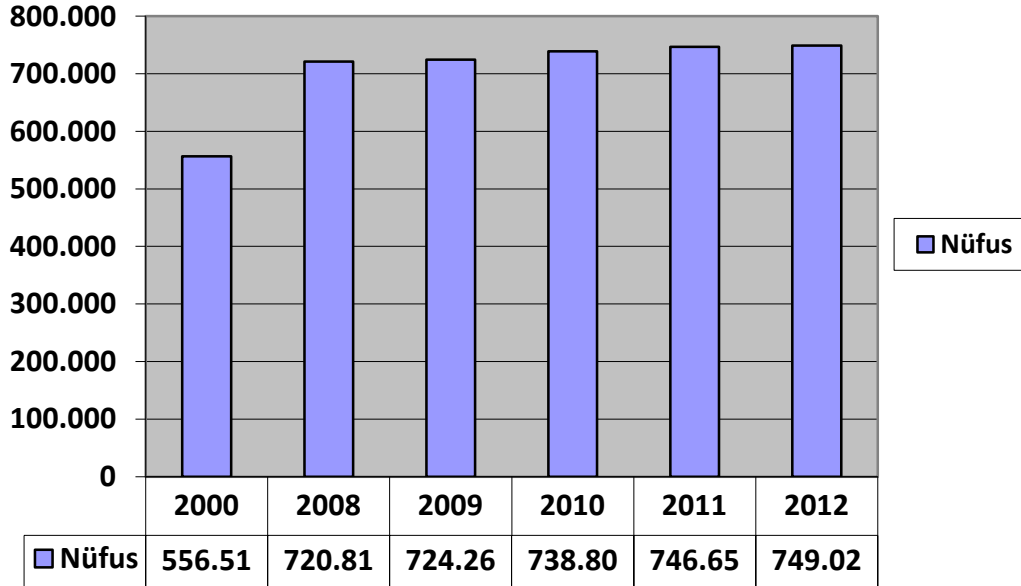
Bağcılar ilçesinde ekonomik tesislerin yoğun olmasının önemli bir nedeni kırdan kente göçün yoğun olması nedeniyle ucuz iş gücünün ve kayıt dışı istihdamın yaygın olmasından ötürüdür.

2.2.3. Nüfus Analizi

Bağcılar İlçesi'nin, 2012 yılı nüfusu TÜİK tarafından yapılan Adrese dayalı nüfus sayımına göre 749.024 kişi olarak tespit edilmiştir. Bu verilere göre Türkiye nüfusunun yaklaşık %1'i Bağcılar'da yaşamaktadır. İlçenin nüfusu her geçen yıl artış göstermektedir.

İlçenin nüfus artış oranı oldukça yüksektir. Bu artışın başlıca nedeni ni kırdan kente göç oluşturmaktadır. Bu durumu Bağcılar İlçesi nüfusunu İstanbul'un diğer ilçeleriyle karşılaştırarak daha iyi bir şekilde görebiliriz. Örneğin Bağcılar'ın 1992 yılı öncesi bağlı bulunduğu Bakırköy ilçesinin nüfusu 2000 yılında 208.398 kişi iken, 2011 yılında 220.663 kişidir. Yine Bağcılar İlçesinin komşusu Bahçelievler İlçesinin nüfusu 2000 yılında 478.623 kişi iken, 2011 yılında 600.900 kişidir. Bu üç ilçeyi karşılaştırdığımızda 2000-2011 yılları arası nüfus artış oranları sırasıyla Bağcılar %34,5 Bakırköy %6 Bahçelievler %25,5' dir. İlçeler arasındaki farkın yüksek olmasının ilk sebebi Bağcılar İlçesinin yoğun göç almasından kaynaklanmakta, ikinci sebebi ise doğurganlık oranının yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Şekil 1: Yıllara Göre Bağcılar İlçesi Nüfusu

2.2.4. Eğitim

Bağcılar'da aktif nüfusun 1/3'i 7-22 yaş arası insanlardan oluşmaktadır. İlköğretim alanında okullaşma oranının en yüksek olduğu ilçelerden biri olmasına rağmen, ilçe nüfusuna kayıtlı olmayan birçok göçmen ailenin de bulunması nedeni ile okul konusunda büyük bir yetersizlik bulunmaktadır. Bağcılar'da yeni verilere göre 180.000 ilköğretim ve orta öğretim öğrencisi bulunmakta olup bunların öğrenim gördüğü 161 okul ve 1509 derslik vardır. 2011 yılında eğitime başlayan Kemerburgaz Üniversitesi Bağcılar İlçesi sınırları içerisinde bulunmaktadır. 2012 yılında da Medipol Üniversitesi Hastanesi bu ilçe sınırları içerisinde hizmet vermeye başlamıştır. Yine Abdurrahman ve Nermin Bilimli Endüstri Meslek Lisesi bünyesinde açılan, Beykent Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu Otomotiv Bölümü yüksek öğretim kapsamında eğitim faaliyetine devam etmektedir. Mahmutbey semtinde 3068 kitap kapasiteli halk kütüphanesi bulunmaktadır. Bunun yanı sıra ilçeye bağlı 22 mahallede Mahalle Konakları'nın her birine kütüphane görevi gören kitaplık kurulmuş ve bunlarla birlikte toplam 25 tane kütüphane bulunmaktadır.

2.2.5. Bağcılar' da Sosyal ve Kültürel Hayat

Spor salonları, el beceri salonları, Aile Sağlığı Merkezi ve muhtarlıkların hizmet verdiği Mahalle konakları ile Bağcılar Belediyesi, sosyal ve kültürel hayata destek vermektedir. İlçede kültürel çalışmalarını desteklemek amacıyla Bağcılar Kültür Merkezi açılmıştır. Kültür merkezinde 27.000 kitap bulunduran bir kütüphane, spor salonu, sinema-konferans salonu, kapalı toplantı odaları ile ilçenin çeşitli kültürel ihtiyaçları karşılanmaktadır. İlçede toplam 25 kütüphanede 45.000 kitap bulunmaktadır.

İlçede Kadın Aile Kültür Sanat Merkezi, Mehmet Akif Kültür Sanat Merkezi ve Müzesi, Bilgi Evleri her ay yaklaşık 100 adet farklı kültür-sanat aktivitesi ile kültürel yaşam canlı bir şekilde devam ettirilmektedir. Her yıl yaz spor okulu, izci kampı, gençlik kampı, gençlik şöleni ödül töreni bu aktivitelere örnek olarak gösterilebilir.

2.2.6. Sayılarla Bağcılar

Yukarıdaki başlıklarda Bağcılar İlçesine ilişkin vermiş olduğumuz bilgileri sayısal veriler halinde belirtecek olursak bu verileri son üç yılın rakamlarıyla aşağıdaki tablo halinde verebiliriz:

Tablo 1: Bağcılar Belediyesinin Sayısal Verileri*

Bağcılar İlçesi	2010 Yılı	2011 Yılı	2012 Yılı
-----------------	-----------	-----------	-----------

Yüzölçümü	22 km ²		
Nüfusu	738.809	742.650	749.024
Sokak Sayısı	2.731	2.711	2.696
Cadde Sayısı	100	100	99
Bulvar Sayısı	1	1	1
Belediyenin Sosyal ve Kültürel Tesisleri			
Mahalle Konağı	22	22	22
Kütüphane	26	25	25
Cami ve Mescid Sayısı	88	88	88
Belediye Kültür Merkezi	2	4	4
Bilgi Evi	4	7	7
Engelliler Rehabilitasyon Merkezi	1	2	2
Çocuk Yuvası	2	3	3
Resmi Eğitim Kurumları			
Anaokulu	3	3	4
İlk Öğretim Kurumları	55	55	101
Lise ve Dengi Okul	15	15	12
Meslek Lisesi	7	9	8
Eğitim Merkezi	4	6	3
Özel Eğitim Kurumları			
Özel Anaokulu	18	15	19
Özel İlköğretim	6	5	6
Özel Lise	8	9	11
Özel Dershane ve Eğitim Merkezi	77	85	96
Özel Üniversite	-	-	2
Resmi Sağlık Kurumları			
Devlet Hastanesi	1	1	1
Aile Sağlık Merkezi	52	41	41
Acil Yardım İstasyonu	8	8	8

Verem Savaş Dispanseri	2	2	2
Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlama Merkezi	1	1	1
Büyükşehir Sağlık Merkezi	1	1	1
Özel Sağlık Kurumları			
Özel Hastane	5	5	7
Özel Poliklinik	8	2	2
Özel Tıp Merkezi	13	14	18
Özel Diyaliz Merkezi	5	4	4
Özel Sağlık Kabini	10	2	2
Özel Psiko-Teknik Değerlendirme Merkezi	2	1	2
Özel Ağız ve Diş Sağlığı Polikliniği/Merkezi	3	10	9

*Kaynak: Bağcılar Belediyesinin 2010,2011,2012 Yılı Faaliyet Raporu Verileri

2.3. Bağcılar Belediyesine İlişkin Bilgiler

2.3.1. Fiziki Yapı

Bağcılar Belediyesi'nin ana hizmet birimleri tek bir binada faaliyet göstermektedir. Ayrıca yol ve kaldırım yapımı, tamir ve bakım işlerinin yürütüldüğü başka bir yerleşke de bulunmaktadır. Belediye kendisine ait araçları dışında otobüs, minibüs, kamyonet tipi araç ihtiyacı piyasadan kiralama yöntemiyle temin edilerek hizmetlerde kullanılmaktadır.¹⁰³ Bağcılar Belediyesine ait fiziki kaynakların dökümü aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 2: Bağcılar Belediyesi'nin Fiziki kaynakları *

¹⁰³ Bağcılar Belediyesini 2012 yılı Faaliyet Raporu Sf. 23

Türü	Niteliği	Sayısı	Toplam
Hizmet Binaları	Genel Hizmet	1	4
	Zabıta Karakolu	2	
	Fen İşleri Kompleksi	1	
Sosyal Tesisleri	Spor Tesis	3	11
	Sosyal Tesis	3	
	Halk Sarayı	1	
	Engelliler Sarayı	1	
	Mesleki Beceri ve Sergi Salonu	1	
	Kültür Merkezi	2	
Ulaşım Araçları	Binek	2	70
	Minibüs - Otobüs	8	
	Kamyonet	12	
	Kamyon	5	
	Çöp Kamyonu	30	
	Ambulans	1	
	Motosiklet	10	
	Engelli Aracı	2	
İş Makinaları		48	48

*Kaynak: Bağcılar Belediyesi 2012 Yılı Faaliyet Raporu

2.3.2. Bilgi ve Teknoloji Kaynakları

Bağcılar Belediyesi günümüz teknolojik imkanlarını hizmet üretiminin bir aracı olarak kullanmaktadır. Belediye'de Kent Bilgi Sistemi Kurulmuştur. Ayrıca Yönetim Bilgi Sistemi (MIS) ve Coğrafi Bilgi Sistemi (GIS) programları kullanılmaktadır. Yönetim Bilgi Sistemi, ilgili birimlerce kullanılan 35 farklı modülü içermektedir.¹⁰⁴

¹⁰⁴ Bağcılar Belediyesi 2012 Yılı Faaliyet Raporu Sf. 25.

Belediye bünyesinde verilerin işlenmesi, depolanması, yedeklenmesi ve hizmet sürekliliğinin sağlanması için 4 ana sürücü üzerinde sanallaştırma yapısı içerisinde 25 adet sunucu çalışmaktadır. Bu sunucuların 8 tanesi terminal hizmeti için, 2 adedi domain kontrolü, 8 adedi veri tabanı ve veri tabanı ara katman uygulamaları için, birer adedi ise sistem yönetim, yedekleme, Netcat GIS uygulamaları, Web sunucusu, arşiv kayıt sunucusu, e-posta sunucusu, tarama sunucusu olarak hizmet vermektedir.¹⁰⁵ Ayrıca Felaket Kurtarma Merkezi'nde belediye sunucularının bir felaket anında devre dışı kalması durumunda tüm bilgisayar sistemlerinin işlemlerini ve devamlılığını sağlayacak yedek bilgisayar sistemi bulunmaktadır. Bu merkezde üç ana sunucu üzerinde ana sistemin bir yedek parçası çalışmaktadır.¹⁰⁶

2.3.3. İnsan Kaynakları

Bağcılar Belediyesi'nde 2012 yılı Aralık ayı itibariyle toplam 475 personel görev yapmaktadır. Bunların %51'i memur, %22'si sözleşmeli personel, %27'si ise işçi statüsündedir. İnsan gücüne olan ihtiyacın teknolojik gelişmeye bağlı olarak her geçen gün azalması Bağcılar Belediyesi'nde de kendini göstermektedir. Örneğin 2010 yılında Bağcılar Belediyesinin personel sayısı 522 iken, 2011 yılında 489, 2012 yılında da 475'dir. Görüldüğü gibi her yıl sunulan hizmetlerin farklılaşması ve artmasına karşın ihtiyaç duyulan personel sayısı azalmaktadır.

Bağcılar Belediyesi'nde çalışanların %13'ü kadın, %87'si ise erkeklerden oluşmaktadır. Kadın personel oranının en yüksek olduğu statü %25 ile sözleşmeli personel statüsüdür. Çalışanların yaş ortalamasına bakıldığında, çalışanların önemli bir kısmının (%58) orta yaş (36-50 arası) grubunda toplandığı dikkat çekmektedir. Personelin eğitim durumuna bakıldığında ilk sırayı %51'lik oranla yükseköğretim (ön lisans ve lisans)

¹⁰⁵ Bağcılar Belediyesi 2012 Yılı Faaliyet Raporu Sf. 25.

¹⁰⁶ Bağcılar Belediyesi 2012 Yılı Faaliyet Raporu Sf. 25.

mezunu olanlar almaktadır. Bunu ortaöğretim mezunları %29 oranla ve ilköğretim mezunları %20'lik oranla takip etmektedir.¹⁰⁷

2.3.4. Yönetim ve İç Kontrol Sistemi

Belediyelerde iç kontrol sisteminin yasal dayanağı 2003 yılında kabul edilen 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'dur. Bu yasanın 11'inci maddesinde üst yönetici kapsamındaki belediye başkanlarına, iç kontrol sisteminin kurulmasının bir gereği olarak yazılı prosedür ve talimatların oluşturulması gibi her türlü düzenlemenin yapılması sorumluluğu verilmiştir.

Belediye mali yönetiminin bir unsuru olarak iç kontrol, belediyelerin mali işlem ve faaliyetlerine ilişkin tüm gelir, gider, varlık ve yükümlülüklerinin amacına ve mevzuata uygun olarak gerçekleştirilmesi için uygulanan harcama öncesi kontrol ile harcama sonrası iç denetim faaliyetleridir. Belediye birimlerince gerçekleştirilen mali işlemler süreç kontrolüne, gerçekleştirme görevlisi kontrolüne, harcama görevlisi kontrolüne, muhasebe yetkilisi kontrolüne ve mali işler kontrolüne tabi tutulmaktadır.

Strateji Geliştirme Müdürlüğü ve İç Kontrol Biriminin kontrolünde, tüm belediye personelinin katkılarıyla, Bağcılar Belediyesi 2011-2013 İç Kontrol Standartları Eylem Planı hazırlanmıştır.¹⁰⁸

2.4. Bağcılar'da Demokrasinin Ortaya Çıkış Süreci

¹⁰⁷ Bağcılar Belediyesi 2012 Yılı Faaliyet Raporu Sf. 27.

¹⁰⁸ Bağcılar Belediyesi 2012 Yılı Faaliyet Raporu Sf. 31

2.4.1. Kurucu Belediye Başkanının (Feyzullah KIYIKLIK) Demokrasi Tanımı, Yerel Demokrasi ve Katılım Kavramına Yaklaşımı

Araştırmanın bu bölümünde, Bağcılar Belediyesi Kurucu Başkanı Feyzullah KIYIKLIK' in değerlendirmelerine yer verilmiştir. Kıyıklık' in demokrasinin tanımı, yerel demokrasi ve yerel katılım kavramları konusunda düşünceleri şu şekildedir: "Demokrasi; halkın rahatça ve fikren yaşayış bakımından başkalarına zarar vermeden hareket edebilmesi, düşünebilmesi, başkalarının sınırlarına girmemesi ve aynı zamanda kendilerini yönetenleri seçebilmesi, onları hesaba çekebilmesidir. Yani halkın kendi kendisini hür iradesiyle idare edebilme sanatıdır.

Demokrasiler yerelden başlayıp merkeze doğru yayılır. Önce en küçük topluluklar içerisinde insanların birbirlerine tahammül edebileceği, birbirlerinin fikirlerini dinleyebileceği ve kendisini yönetecek insanları seçebileceği, ihtiyaçlarını onlara rahatça söyleyebileceği bir ortam oluşturmak gereklidir, bu da ancak yerelden başlar. Yani köyden başlar, mahalleden başlar, ilçeden başlar, ilden başlar ve bütün ülkeye dağılır. Bağcılarda yerel demokrasinin gelişmesi bu şekilde olmuştur. Bütün dünya demokrasilerinde olduğu gibi, mahallelerden merkeze, merkezden de gelişmiş demokrasiye doğru yürüdü. Bunu ise demokrasinin olmazsa olması ilk kuralı olan "katılım"la sağlamaya çalıştık. Katılımcılığı sağlamak yani insanların düşünceye katılımını sağlamaktır. Biz bunu sağlayarak Bağcılar'da demokratikleşme sürecine başladık. Yapacağımız işlerde ve alacağımız kararlarda, halkın bu konudaki düşüncelerini, istek ve arzularını sorduk. Bu düşünceler ve istekler doğrultusunda gerekli kararları alıp işlerimizi yaptık. Böylece Bağcılar'da katılımcılığı sağlamış olduk. Katılımcılığın yanında aynı zamanda fikirlerin insanlar tarafından rahatça söylenip, bu fikirlerin bir karşılığının olmasını sağladık. Bağcılar Belediyesi olarak Bağcılar halkına şu soruları yönelttik; ne düşünüyorsunuz, bununla ilgili ne yapalım? Halk fikirlerini, düşüncelerini rahatça dile getirme alışkanlığı kazandı ve bizde halkın fikirlerini uygulamaya sokmaya çalıştık.

Yerel demokrasinin bir başka olmazsa olmazı "hesap verilebilirlik" tir. Yani yapılan işlerin hesabını halka rahatlıkla verebilmektir. Vatandaş bunu neden böyle yaptın dediğinde, ben idareciyim böyle yaptım diyemezsiniz. Biz halkın bizi sorgulamasını sağladık. Bağcılar'da yerel demokrasinin gelişmesi için, önce ne yapacağımıza birlikte karar vererek katılımcılığı sağladık, sonra katılımcılığın dışında halkın ayrıca düşüncelerini alıp bu düşünceleri değerlendirdik ve uygulamaya soktuk. Sonra da yaptığımız tüm işlerde halka çok rahat bir şekilde hesap verdik. Yerel demokrasinin bir diğer şartı da "açıklık, şeffaflık" tır. Bu ilkeyi de, yaptığımız tüm işleri ve uygulamaları kimseden gizlemeyerek rahatça hayata geçirdik."

2.4.2. Bağcılar Belediye Başkanının (Lokman ÇAĞIRICI) Demokrasi Tanımı, Yerel Demokrasi ve Katılım Kavramına Yaklaşımı

Araştırmanın bu bölümünde, Bağcılar Belediye Başkanı Lokman ÇAĞIRICI' nın değerlendirmelerine yer verilmiştir. Çağırıcı'nın demokrasi tanımı, yerel demokrasi ve yerel katılım kavramları konusunda düşünceleri şu şekildedir; "Demokrasi klasik tanımı ile halkın kendi kendisini yönetmesidir. Ancak farklı disiplinler ve farklı bilimlerce demokrasinin çok farklı tanımları yapılmakta, demokrasiye çok farklı anlamlar yüklenmektedir.

Bizim toplumumuzda demokrasiye geçiş süreci 1876'da Meşrutiyet'in ilanı ile başlamış ve bu süreç biraz kesintiler de yaşanarak günümüze kadar gelmiştir. Aslında bazı tarihçiler ve hukukçular bu tarihi 1908'de Osmanlı Padişahı II. Mahmut döneminde Anadolu ve Rumeli Ayanları ile imzalanan Sened-i İttifak'a kadar götürmektedir. İster 1908, isterse 1876 tarihleri esas alınsın, zaman içerisinde demokrasimiz hem gelişmiş hemde olgunlaşmıştır.

Son yıllarda demokrasi, "Yerel Demokrasi Kavramı" dünyada ve ülkemizde daha çok tartışılmaya başlanmıştır. Demokrasinin geçirdiği tarihi sürece baktığımızda, aslında bu sürecin yerelden başladığını söyleyebiliriz. Pek çok bilim adamı, demokrasinin Eski Yunan'da, şehir devletlerinde ortaya çıktığı hususunda hem fikirdir. XIX. Yüzyılın sonundan itibaren, ülke

yönetimlerinde demokrasinin önemi artmaya başlamıştır. Son yıllarda ise merkezi yönetimler önemli görevlerinin pek çoğunu yerel yönetimlere devretmeye başlamıştır. Bu sürecin daha da gelişerek devam edeceği kanaatindeyiz. Çünkü yerel yönetimler demokratik toplum olgusunu pekiştirmekte, daha doğru bir ifade ile toplumun demokratikleşme sürecine önemli bir katkı sağlamaktadır. Yani yerel yönetimler, demokrasinin, tabandan tavana doğru yayılmasını sağlayan en önemli yönetim organıdır.

Ayrıca demokrasinin gelişimi için yerel yönetimlere katılım oranını son derece önemsiyoruz. Demokrasinin beşiği olan Batı ülkelerinde katılım oranlarının düşük olması temel bir sorun olarak görülüyor ve bunun sebepleri üzerine çalışmalar yapılmaktadır. Bizim ülkemizde ise katılım oranı son derece yüksektir. Demokrasi adına bunun son derece önemli olduğu kanaatindeyim. Yerel katılım oranı da oldukça yüksek ve seçimler büyük bir heyecan içerisinde gerçekleştirilmektedir."

Katılım deninde sadece seçimlere katılım yani oy kullanmayı anlamamak gerekiyor. İnsanların herhangi bir baskı altında kalmadan tercihlerini kullanmaları, kendilerini yönetecek insanları seçebilmeleri çok önemli ancak demokrasinin sağlıklı bir şekilde işleyebilmesi için o ülkedeki kurumların da aynı demokratik özellikleri taşıması gerektiğini düşünüyorum.

Bu değerlendirmelerin yanında ülkemizde yerel demokrasinin ve yerel katılımın tam olarak yerleşmiş olduğunu söylemek mümkün değildir. Bunun başlıca nedenlerinden birisi Merkezi Yönetimin, Yerel yönetimler üzerindeki siyasi vesayetidir. Bir diğeri ise, yerel demokrasinin ülkemizde sadece seçimler ile değerlendirilmesidir. Seçim sonrası dönemde halktan gelen tepki ve isteklerin bir tavsiye niteliğinde ele alınması hatta çoğu zaman yöneltilen eleştirilere karşı yöneticilerin sert tepki verdiği görülmektedir. Ancak Bağcılar Belediyesi kuruluşundan bu yana izlediği politikalarla birlikte yerel katılım konusunda önemli çalışmalar yapmış ve ülke çapında ilklere imza atmıştır. Her ne kadar yeterli seviyede olmayıp bu çalışmaların bir çoğunun yasal olarak bir bağlayıcılığı olmasa da sadece tavsiye niteliği taşıdığı bilirse de bu

durumun ilçe demokrasisine ve ülke demokrasisine katkısı olduğu gerçeği göz ardı edilmeyecektir.

Yerel demokrasinin gelişimi açısından birçok konuda Türkiye’de ilkleri gerçekleştiren Bağcılar Belediyesi’nin bu bayrağı devam ettirmesi açısından yapması gerekenlerin başında, yerel katılım çalışmaları (meclisler, kurullar ve toplantılar) kapsamında alınan kararların uygulanabilirliğinin sadece yöneticilerin isteğine bırakılmayıp alınan kararlara belirli bir standartlar getirilerek bu standartlara uygun kararların yöneticilerin isteğine bakılmaksızın uygulamaya konulmasıdır. Bir diğeri ise belediyenin hesap verilebilirlik ve saydamlık durumunun kitabi tanımının dışına çıkarılarak yerellikte yaşayan halk tarafından hesap sorma işleminin sadece seçimle değil seçim öncesi dönemde de yönetimden rahatça yanlış uygulamalar hakkında istediği anda hesap sorabilmesinin de tesis edilmesi gerekmektedir.

2.4.3. Bağcılar Belediyesi Kurucu Belediye Başkanının (Feyzullah KIYIKLIK) Gözünden Bağcılar’da Yerel Düzeyde Türkiye’de Yapılan İlkler, Örnek Uygulamalar

Bağcılar’da demokrasinin gelişimine katkı sağlayan birçok ilk uygulamalar vardır. Bunları sıralayacak olursak ilk olarak, mahalle halk toplantıları (Halk Meclisleri), bu uygulamanın Türkiye’deki ilk yeri Bağcılar’ dır. Tabi başlangıçta çok sıkıntılar çekildi. Bu toplantılarda, mahalle halkı bir yere çağrılıyor daha sonra gelen halka neler yaptığımızı kısaca anlatıyorduk. Daha sonra toplantıya gelen halktan üç şey istiyorduk, ilk olarak yapacağımız işler konusunda akıl vermelerini istiyorduk, ikinci olarak yaptığımız eksikler ve hatalar varsa bizleri uyarmalarını ve üçüncü olarak yaptıklarımızdan memnun olmaları halinde bize dua ve teşekkür etmelerini istiyorduk. Halk toplantılarında bütün idarecilerimizle birlikte halkın karşısına geçip onların sorularını sabır içinde dinliyor, verdikleri bilgileri ve uyarıları dikkate alıyor, eğer yanlış bir şekilde bilgilendirilmişlerse gerekli açıklamalar yapıyor ve toplantıyı sonlandırıyor. Bu uygulama halkı idarecilerle hem yakınlaştırdı

hem de halka güven gelmesine yardımcı oldu. Böylelikle demokraside bir ilerleme yaşanmasına katkımız olmuştur.

Bir diğer ilk uygulamamız ise İlçe İstişare Toplantıları'dır. Bu uygulama da ilk defa Bağcılar'da uygulanmıştır. Bu toplantılara, mahalle muhtarları, mahalle önderleri, okul müdürleri, öğrenciler, kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri, emniyet müdürü, sağlık grup başkanı, ilçe müftüsü, kaymakam, tüm siyasi parti başkanları, tüm siyasi partilerin seçilmiş milletvekilleri, seçilmiş meclis üyeleri çağrılıyor ve 500-600 kişiye yakın bir topluluk katılıyordu. Bu toplantı bir divan tarafından idare ediliyordu. Belediye başkanı ve ilçe kaymakamı kısa bir açıklama yaptıktan sonra, toplantıya katılan halk bunun üzerinden görüşlerini ortaya koyuyor ve yapılacak işler konusunda gerekli sorgulamaları yapıyordu. Tabi bizim İlçe İstişare kurulumuz daha sonradan kanunla Kent Konseyi haline dönüştürüldü. Belediye kanunu hazırlanırken biz onu koymuştuk ama arzuladığımız, istediğimiz şekilde oraya koyulmadığını söyleyeyim. Bizim arzuladığımız, uyguladığımız şekildi. Onu Ankara'da o zamanki komisyon herhalde uygun görmemiş, daha değişik hale getirmiş. Bizimkisi üç ayda bir toplanıyordu şimdi yılda iki defa toplanıyor, bunlar eksiktir. Biz belediyecilikte gerek yerleşme gerekse demokrasinin gelişmesinin yerelden başlama konusunda olsun birçok ilk uygulamayı hayata geçirdik.

Bağcılarda gerçekleştirilen bir diğer ilk uygulama örneği Halk Günleridir. Her hafta belirli bir günde randevu almaksızın gelen insanlarla belediyede halk günleri adı altında toplantı düzenlenmektedir. Bu toplantılara gelen vatandaşlar hiç bir etki altında kalmadan, belediye başkanına istek ve şikayetlerini rahatlıkla söyleyebilmektedir.

Her kesimden insanların seçtikleri yöneticileri ve belediyeleri denetleyebilmeleri için çocuk meclisleri kuruldu. Bu meclis hafta da bir toplantılar yapıyor ve 6 ayda bir de Çocuk Şurasını gerçekleştirmektedir. Bu şuralarda yerelle ilgili çocukların bütün istek ve arzuları dinleniyor ve ona göre kararlar alınmaktadır. Bu alınan kararlar Belediye Meclisi'ne taşınarak

uygulanabilir olanlar uygulamaya sokulmaktadır. Aynı şekilde Gençlik Meclisi ve bu meclisin 6 ayda bir düzenlediği Gençlik Şurası, Kadınlar Meclisi'nin de 6 ayda bir düzenlediği Kadın Şurası Bağcılar' da uygulamaya sokulan ilklerdendir. Bu şuralarda alınan kararlar yine Belediye Meclisinin gündemine taşınıyor ve uygulanabilir olanlar uygulamaya sokulmaktadır.

İzcilik Meclisi ve İzcilik Şurası da ilk defa Bağcılar' da hayata geçen uygulamadır. Buralarda, bütün okullarda izcilik yapabilecek öğrenciler toplanıyor bunlar kendilerine bir yönetici seçiyor, izcilerin nasıl hareket edeceğini, isteklerinin neler olduğunu arzularının neler olduğu, bunlar hepsi kendi toplantılarında kararlar alıyorlar, bu kararlara uygun çeşitli yerlerde izcilik kamplarına götürülüyor ve yılda iki defada izcilik şurası yapılıyor. Orda da bütün izcilik masaya yatırılıyor dertleri ve bütün düşünceleri ele alınıyordu.

İlk defa Bağcılar' da engelliler meclisi kurulmuştur. Bu meclise bütün Bağcılar' daki engelliler, engelli aileleri veya bunlarla ilgilenmek isteyen insanlar üye olabilmektedir. Bu mecliste kendi aralarında haftalık aylık toplantılar yapılıyor ve yılda iki defa da Engelliler Şurası ile engellilerin sorunları masaya yatırılıyor ve orda engellilerle ilgili yapılabilecek, engellilerin önüne çıkan sıkıntılar, kanuni sıkıntılar veya belediyeden doğan sıkıntılar ortaya konmaktadır. Bizim yapacaklarımızı bizler yapıyorduk, bizim yapamayacaklarımızı büyükşehir belediyesine ve onlarında yapamadığı bir kanun gerektiren konularda Ankara'ya yasa teklifleri gönderiyorduk. Bağcılar'da engelliler ile çok büyük çalışmalar yapıldı, mesela, engelliler rehabilite merkezinin ve engelliler sarayının çizimi ve yapımında Engelliler Şurası ve Engelliler Meclisimizin çok büyük katkısı vardır. Engellilerin katkısı vardır. Her şey onların düşüncelerine uygun olarak yapılmıştır. Bugünde zannediyorum binlerce insan oradan faydalanmaktadır.

Bunların dışında tabi Bağcılar Belediyesi olarak halkın şehirleşmesini hızlandırmak için dernekler, vakıflar ve sivil toplum kuruluşlarını öylece durmadan teşvik ediyor ve bunlarında yaşamaları için elimizden geleni yapıyorduk. Mesela mahallelerde biz, mahalle STK' ları kurduk. Yani mahalle

dernekleri kurduk. Herkesin şehir derneği, köy derneği ve ilçe derneği vardı, bizde mahalleler içinde dernek kurulmasını teşvik edip destekledik. Bunlarda demokrasiye büyük bir katkıda bulundu.

Bir diğer uygulama Çevre Meclisi'dir. İnsanların yaşadıkları çevreyle ilgili olarak alakalarını kuvvetlendirmek için Çevrecilik Meclisi ve Şurasını kurduk. Buna da isteyen herkes yaşlı genç, çocuk üye oluyor içlerinden bir yönetimin seçiyor, haftalık aylık toplantılarını yapıyor, yılda iki defada şuralarını sağlıyorduk ki bunlar demokrasinin yerleşmesinde etken olan ve Bağcılar'da hakikaten tam demokrasiye geçişi sağlayan etkenler idi.

Bunun dışında da bir çok sempozyum, toplantı ve açık oturum, Ramazan ayında halkın, çeşitli konularda bilgilendirilmeleri veya kültür merkezinde veya diğer yerlerde halkın çeşitli toplantı, sempozyum ve açık oturumlarla bilgilendirilmeleri Bağcılar' da demokrasiyi daha da geliştirdi.

Bunun yanında biz halkın okuma yazması için, okurlaşması ve okumayı sevmesi için birçok programlar yaptık. Milletın, ailenin gelişimi için, aile geliştirme programları yaptık, okullarda kütüphaneler veya buna benzer spor salonları oluşturduk ki insanlar orda daha da duyarlı hale gelsin diye. Birde her mahallede bir mahalle konağı yapıldık. Mahalle Konakları halkın yöneticilerine ulaşmasını sağlayan birer ön karakollar gibiydi. Orada belediyeden birçok insanlar bulunuyor veorada birçok çalışma yapılıyor. Halk oraya geliyor jimnastik yapıyor kitap okuyor vs. aynı zamanda kendi istek ve arzularını oradaki kutulara bazen de oraya gelen insanlara çok rahat bir şekilde istek ve arzularını duyurabiliyordu. Bütün bunlar işte bugünlere Bağcılar demokrasisinin ve diğer demokrasilerde de çok büyük demokrasileri sağladı ve getirdi.

Ayrıca ilk defa belediyecilik bazında engellilerle ilgili gerek rehabilitasyon gerek engelliler sarayı konusunda ilk defa bu işi yapan Bağcılar belediyesidir. Türkiye'de ilk defa halk için bir saray Bağcılarda yapıldı, adı da Halk sarayıdır.Orda çeşitli programlar, kendi şahsı için

düğünler ve toplantılar yapılabilmektedir. Birde ilk defa Türkiye'de parklar ve bahçeler konusunda Bağcılar bir ilki gerçekleştirdi, oda şu; bütün parklarda kafeterya gibi kitap okuyacakları yerler yaparak halkın parklarda kültürel yönden ve birbirleriyle tanışmaları yönünden de büyük etkileri oldu ve buralarda voleybol tenis futbol sahaları yapılarak bunların halka sunulması sağlandı. Bunlar maddi yapılan işlerdi. Bunun dışında Türkiye'de ilk defa öğrencilerle ilgili sonra bilgi evlerine dönüşen, öğrencilerin, öğretmenlerin kontrolünde ders çalışabileceği bir nevi çalışma yerleri oluşturuldu ve daha sonra bunlar bilgi evlerine dönüştürüldü. Bunlarda Türkiye'de Bağcılar Belediyesi'nin yaptığı ilklerdendir.

İlk defa belediyede işçiler ve memurların eğitimi konusunda büyük bir çalışma yapıldı. Bilgisayar, yabancı dil ve kendi meslekleri konusunda ciddi anlamda ilk defa eğitim bizlerde başladı. İlk defa bütün öğrencilere burs bizlerle başladı. Bu burslar sayesinde hem ihtiyacı olan çocukların ihtiyacı gideriliyor, hem de okumak bir yerde teşvik ediliyordu.

İlk defa toplu evlendirme törenleri Bağcılarda başladı. Fakir olan herkesin ihtiyaçlarıyla birlikte alınarak, toplu düğün yapılıyordu, yani toplu nikâh değil. Yine ilk defa toplu sünnet de bizlerde başlamıştır.

İlk defa memurlara sendika kurduk, ilk toplu sözleşmeyi 1993 yılında Bağcılar Belediyesi yapmıştır, Sendika kurmanın yasak olduğu bir dönemde. Sosyal denge sözleşmesi ilk defa Bağcılarda başladı. Belediyecilikte İMC işini Türkiye'de ilk defa biz kurduk. Belediyeler arası İMC' leri biz kurduk. Belediyeler arası yardımlaşmada ilk defa bizden başladı, bizim ihtiyacımız dışında olan malzemeleri Anadolu'daki belediyelerle paylaşarak yardımlaşarak onlara elimizi uzatmış ve imkan getirmiş olduk. Bağcılar Belediyesi 15 yıllık dönemde sanıyorum 380' e yakın belediyeye yardımcı olmuştur. Aynı zamanda kendi işlerinin hepsini devam ettirmek kaydı ve şartıyla.

İlklerden bir diğeri de Türkiye'de hiç kimsenin yapamadığı rekordur, 32.000 okuma yazmayı bilmeyen insanı okuma yazma kursuna yazdırıp 20.000 tanesi devam ettirilmiş 16.000' ine okuma yazma belgesi vermiş, Milli Eğitim Bakanlığı ile birlikte yaptığı bir programdır. Maddi yönünü ve koordinasyonunu tamamen belediye üstlenmiştir. Eline diploma alanlardan 6.000 kişi ilkokul diploması için yeniden eğitime alınmış ve tamamına ilkokul diploması verilmiştir.

2.5. Bağcılar Belediyesi Meclisler, İstişare Kurulları ve Şuralar

2.5.1. Bağcılar'da Doğrudan Demokrasi Uygulaması "HALK MECLİSLERİ"

Bağcılar Belediyesi'nin örnek bir proje olarak başlattığı ve geleneksel bir hale getirdiği Halk Meclisi toplantıları her yıl bahar ve yaz aylarında Bağcıların her bir mahallesinde ayrı ayrı yapılmaktadır. Halk Meclisi toplantılarında Bağcılar Belediye Başkanı, yardımcıları ve birim müdürleri mahalle sakinlerinin karşısına çıkmakta ve sorunları dinlemektedir.

Halk Meclisi toplantıları ile halkın sorunları yerinde dinlenip, bu sorunlara çözümler üretilmektedir. Yurttaşlar tarafından dile getirilen proje önerileri ise daha sonradan değerlendirilmek üzere ilgili müdürler tarafından not alınmaktadır. Her mahallede; resmi kurum ve kuruluş yetkililerinin katıldığı, halkın takdir, istek, şikayet ve temennilerini aracısız ifade edebildiği, katılımcı yönetim, katılımcı demokrasi, şeffaf, hesap verebilir, vatandaş odaklı yönetim anlayışının sergilendiği yerel yönetimde yerindelik ve doğrudan demokrasinin ülkemizde görülen ender örneklerinden birsidir Halk Meclisleri.

Halk Meclisleri yerel demokrasi açısından iyi bir örnek oluştursa da yapılan toplantılarda dile getirilen önerilerin belediye idaresi açısından herhangi bir bağlayıcılığının olmaması bu toplantıların tam olarak yerel katılım örneği oluşturmadığı gerçeğini ortaya çıkarmaktadır. Bu durumdan

kurtulup Halk Meclislerinin tam olarak bir yerel katılım örneği oluşturmasını sağlamak için Bağcılar Belediyesinin toplantıda dile getirilen öneri ve projelerin hepsini hiç bir elemeyen ve engellemeden geçirmeden belediye meclisine sunarak oylamadan geçirebilir. Eğer bu uygulama hayata geçirilirse, Halk Meclisleri için hem bir standart oluşturmuş hem de halkın yönetime katılımı dolaylı yoldan da olsa sağlanmış olacaktır.

2.5.2. Türkiye' de İlk Yerel Kurul "İstişare Kurulu"

İstişare Kurulu çeşitli kesimlerden temsilcilerinin katılımıyla yapılan toplantılardan oluşmaktadır. 2012 yılında 41. Ve 42. İstişare kurulu toplantıları yapılmıştır. İstişare Kurulunda toplumun tüm kesiminden temsilci bulunmaktadır. Bu istişare kurulunda Bağcılar Belediyesi'ne yönelik var olan sorunlar ve bu sorunlarının çözümüne yönelik öneriler sunulup ve projeler oluşturulmaktadır.

2.5.2.1. İstişare Kurulu Katılımcılar ve Önemi

İstişare kurulu toplantıları, ilçe kaymakamı, belediye başkanı, siyasi parti temsilcileri, İl Genel Meclisi Üyeleri, Belediye Meclisi üyeleri, mahalle muhtarları, resmi kurum ve kuruluşlarının yöneticileri, sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, her mahalleden halk önderleri ve belediye bürokratlarından oluşan en az 600 kişinin katılımıyla yapılmaktadır.

İstişare kurulu toplantılarının önemi hemşeri bağlarının güçlendirilmesi ve daha da önemlisi halkın yönetime katılımı sağlanmaya çalışılmaktadır. İlk defa Bağcılar belediyesi tarafından oluşturulan İstişare Kurul'u bu açıdan Bağcılar için ayrı bir öneme sahiptir. İstişare Kurulu toplantılarına katılan kesimlere katılanlara bakıldığında, ilçe sınırları içerisinde yaşayan vatandaşların tamamının bu toplantılarda temsil edildiği görülmektedir. Bu da halkın yönetime katılımı yönünde son derece büyük bir önem arz etmektedir.

2.5.2.2. Kent Konseyine Öncülük Etmesi Bakımından İstişare Kurulu

Sivil toplumun yerel yönetimlere katılımını kolaylaştırmak için konseyler hayata geçirilmiştir. Bu açıdan İstişare Kurulu toplantıları Kent Konseylerinin kurulmasına öncülük etmiştir diyebiliriz. Bu bakımdan İstişare Kurulu Toplantılarına katılan kesimler ile Kent Konseyini oluşturan kesimlerinin büyük ölçüde örtüştüğü görülmektedir.

Bu açıdan Kent Konseyi üyelerine bakacak olursak;

- İlçe kaymakamı veya kaymakamı temsilcisi
- Belediye Başkanı veya başkanın temsilcisi
- İlçe Kaymakamlığı tarafından belirlenen kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri (sayıları 102' i geçmeyecek şekilde)
 - Mahalle Muhtarları (sayısı 20' i geçmemek üzere)
 - Siyasi parti temsilcileri (ilçede teşkilatlarını kurmuş olanlar)
 - Yüksekokul temsilcileri
 - Kamu Kurum niteliğindeki meslek kuruluşlarının temsilcileri –Vakıflar –Noterler –Sendikalar-Dernekler (ilgili olanların tespiti yapılarak davet edilecek) temsilciler. Yani sivil toplum kuruluşları (STK)
 - Kent Konseyince kurulan meclis ve çalışma guruplarının temsilcileri (Daha önceden kurulmuş olan Kadın ve Gençlik Meclislerinin Başkanları) çalışma grubu, konsey tarafından oluşturulduktan sonra temsilcisi olacaktır.

Buradan görüldüğü gibi İstişare Kurulu Toplantılarına katılanlar ile Kent Konseyi'nin üyeleri hemen hemen aynıdır. Kent Konseyleri siyasi ve

yerel katılım bakımından son derece yüksek bir öneme sahiptir. Bu açıdan bakıldığında Bağcılar Belediyesi İstişare Kurulu ile Türkiye'de yerel katılım konusunda bir ilki gerçekleştirmiş ve yerel katılım konusunda diğer yerel yönetim kuruluşlarına nazaran bir adım daha önde bulunmaktadır.

Kent Konseyleri ve İstişare Kurulu her ne kadar yerel katılım konusunda Bağcılar Belediyesi ve Türkiye için büyük öneme sahip olsa da bu kurullarca önerilen projeler ve alınan kararlar sadece tavsiye niteliğindedir. Bu açıdan bakıldığında Türkiye de yerel katılımın tam olarak sağlanamadığı gerçeğiyle karşı karşıya kalmaktayız.

2.5.3. Kadınlar Meclisi ve Kadınlar Şurası

Kadınlar Meclisi; Bağcılarda hayatını sürdüren kadınların beklentileri, gereksinimleri ve sorunları ışığında; karar alma, düşüncelerini korkusuzca ifade etme, çözüm üretip ve uygulayabilme mekanizmalarını geliştirmeye yarayan ve kadınların kendi sorunlarına sahip çıkmalarını teşvik eden demokratik bir platformdur. Kadın Meclisi; eğitim, düşünce ve sınıf ayrımı yapmadan kadınların temsil edilmesini sağlamaktadır.¹⁰⁹

Kadın Meclisi; bu meclisin üyeleri Bağcılarda yaşayan kadınlardan oluşmaktadır. Belediyenin yapmış olduğu duyuruya istinaden dilekçe ile başvuran her tahsil seviyesindeki kadınların, kendi aralarında seçecekleri 45 üyeden meydana gelir. Kadın Meclisi; üyeler tarafından seçilen bir başkan, iki başkan vekili ile iki katip tarafından idare edilir. Kadınlar Meclisi tarafından hazırlanan iç tüzük doğrultusunda; meclisin çalışma düzeni, faaliyet konularının belirlenmesi, meclis organlarının seçimi ve çalışma esasları belirlenmektedir.

Kadın Meclisi üyesi olabilmek için;

- Bağcılar'da ikamet etmek,

¹⁰⁹<http://www.bagcilar.bel.tr/icerik/666/25/kadin-meclisi.aspx>

- Başvuru formunu doldurmak,18 yaşından gün almış olmak yeterlidir.

Bağcılar Belediyesi Kadın Meclisinin amacı Bağcılar'da yaşayan;

- Kadınların, toplumsal hayattaki rollerini arttırmak; kültür, sanat, iş, üretim, siyaset, gibi konularda söz sahibi olmalarını ve karar alma süreçlerindeki etkinliklerini sağlamak,
- Kadınların, araştıran, üreten ve girişimci vatandaşlar olmalarını desteklemek ve kişisel karar almalarını geliştirmek,
- Kadınların kent ve kentli kadının sorunları ve sorumlulukları konusunda bilinçlenmesini sağlamak, aynı zamanda kadın gözünden politikalar üretip, kentsel yaşam ve kente ait olma duygularını geliştirmek,
- Aile içi şiddete ve kadınlara karşı yapılan her türlü ayrımcılığa karşı kadınları bilinçlendirmek, kadınların gereksinimlerinden, beklentilerinden ve sorunlarından hareketle projeler ve çözüm önerileri üreterek bunları gerçekleştirmeye yönelik çalışmalar yapmak.
- Çevre bilinci edinmelerine yardımcı olmak ve yaşadıkları kentin sorunları ile ilgilenmelerini sağlamak,
- Toplumun temelini oluşturan ailede, anne sorumluluğunu üstlenmenin önemini anlamak ve anlatmak,
- Kadınların güçlendirilmesini ve cinsiyet eşitliğine destek vererek daha eşit bir topluma ulaşmayı sağlamak,
- Kadınların, projeler üretmede aktif rol almalarını ve bu projelerin yetkili makamlara iletilmesinde etkili çoğunluk olarak temsil edilmelerini sağlamak,
- Kadınların kentsel hayata aktif olarak katılmalarını sağlamak,
- Kadınların kente ait olma duygularının arttırılmasına ve geliştirilmesine yardımcı olmak,

- Kadın Meclisi'ni kentsel, ulusal ve uluslararası düzeyde temsil etmek ve bu amaca uygun aktiviteler düzenlemek,
- Milli ve Manevi değerlerine, gelenek ve göreneklerine ve tüm toplumsal değerlerine sahip çıkan bir kuşağın yetişmesi için her türlü çalışmayı yapmaktır.

Kadınlar meclisi 2013 yılına kadar toplamda 10 defa Kadınlar Şurası düzenlemiştir. Bu şuralara alanında uzman bilim adamı, doktor, sosyolog, psikolog, avukat, çeşitli sivil toplum örgütü temsilcileri ve siyasetçiler konuşmacı olarak katılmaktadır. Şuralarda ülkemizde ve Bağcılar'da yaşayan kadınların sorunları tespit edilmekte ve alanında uzman katılımcıların desteğiyle bu sorunlara çözüm önerileri getirilmektedir. Bu çözüm önerileri Kadınlar Meclisi tarafından takip edilip Bağcılar Belediyesi Başkanlığına iletilmektedir. Belediye ile koordineli bir şekilde yürüyen bu şuralarda alınan kararları Bağcılar belediyesi elinden geldiği kadar projelendirmekte ve sorunlara çözüm bulmaya çalışmaktadır.

En son gerçekleştirilen beş Kadın Şura'sında ele alınan konular aşağıdaki gibidir;

6. Kadınlar Şurası

- Çocukları Televizyon ve Bilgisayarın Zararlarından Nasıl Koruyabiliriz? Nasıl Kurtarabiliriz?
- Eğitim ve Kültürün Günlük Hayatımızdaki Önemi,
- Aile İçi İletişim
- Okula Yeni Başlayan Çocuklarda Okul Korkusu ve Fobisi
- Komşuluk İlişkileri
- Nasıl Bir Bağcılar'da Yaşamak İstersiniz?

7. Kadınlar Şurası

- Aile İçi İletişim

- Medya'nın Toplum Üzerindeki Etkileri
- Komşuluk İlişkileri
- Zamanı Doğru Kullanmak
- Kaybolan Değerleri Yaşatma Yolları
- Çalışan Kadınların Problemleri
- Okul-Aile İşbirliği

8. Kadınlar Şurası

- Aile İrşat ve Rehberlik Büroları
- Hanım Sahabeler Hz. Aişe
- Dedikodu
- Yöresel Zenginlikler
- Okumanın Önemi
- Okulöncesi Eğitimin Önemi

9. Kadınlar Şurası

- Aile İçi Şiddeti Önlemek İçin Kadına Düşen Rol
- Medyanın Aileye Etkileri
- Medeni Kanun'da Kadın Hakları
- Günümüzde Kadının Kimlik Karmaşası
- Geniş Ailede Kadın

10. Kadınlar Şurası

- Kadın Haklarına Medyanın Katkısı (Olumlu- Olumsuz)
- Haklarını Kullanan Kadın Modelleri: Hz. Hatice
- Medeni Kanunda Kadın Haklarında Son Düzenlemeler
- Kazanılan Haklar Aile ve Bireyi (psikolojisini) Nasıl Etkileyecek?

2.5.4. Gençlik Meclisi ve Gençlik Şurası

Gençlik meclisi; Bağcılar'da yaşayan 16-24 yaş grubu gençlerden oluşur. Belediyece yapılan duyuru üzerine dilekçe ile başvuran her tahsil seviyesindeki gençlerin, kendi aralarından seçecekleri 45 üyeden meydana gelir. Gençlik Meclisi, bu üyelerin kendi arasından seçeceği bir meclis başkanı, bir meclis başkan vekili ve bir sekreter ile 6 yönetim kurulu üyesi tarafından yönetilmektedir.¹¹⁰

Bağcılar Belediyesi Gençlik Meclisine üye olabilmek için gereken şartlar şunlardır;

- 16-24 yaş aralığında bulunmak,
- Bağcılar ilçesinde ikamet ediyor olmak,
- Başvuru formunu doldurmak, (18 yaşından küçükler için velisinin izni gerekir)¹¹¹

Bağcılar Belediyesi Gençlik Meclisi; gençlerin bilimsel, toplumsal, siyasal, kişisel, kültürel, sportif, sanatsal ve iletişim vb. gibi konularda gelişmelerine yönelik faaliyetlere katılmalarını gerçekleştirmek; yaşanabilir ve kaliteli bir ortam oluşturabilmek için gençlerin karar sahibi olmaları, hayat standartlarının ve kalitesinin artırılabilmesi için projeler üretip hayata geçirilmesi, gençler arası bilgi akışının özendirilmesi amacıyla faaliyetini sürdürmektedir.

Gençlik Meclisinin Amacı;

- Bağcılar'da ikamet eden genç insanların karşılaştıkları sorunları tespit ederek bu sorunlara çözüm önerileri sunmak,

¹¹⁰<http://www.bagcilar.bel.tr/icerik/631/23/genclik-meclisi.aspx>

¹¹¹<http://www.bagcilar.bel.tr/icerik/631/23/genclik-meclisi.aspx>

- Gençlerin yaşadıkları kentin sorunlarıyla alakadar olmalarını sağlamak ve gençlerde iyi bir çevre bilinci oluşturmak,
- Bağcılarda yaşayan gençlerin çeşitli konulardaki görüş ve düşüncelerini ifade edebilecekleri bir ortam meydana getirmek,
- Milli ve manevi değerlerine, gelenek ve göreneklerine ve tüm toplumsal değerlerine sahip çıkan bir kuşağın yetişmesi için her türlü çalışmayı yapmaktır.

Meclisin Görevleri

- Meclisin almış olduğu kararlarını icra etmek amacıyla meclis üyeleri arasından 9 kişilik İcra Kurulu'nu seçmek,
- Çeşitli konularda çalışmalar yapıp, İcra Kuruluna rapor sunacak olan komisyonları seçmek,
- Kanun, tüzük ve meclis içtüzüğünde belirtilen usullere göre toplantılar tertip etmek,
- Belediyenin sunmuş olduğu hizmetlerden tespit edilen eksiklikleri rapor haline getirilerek düzeltilmesini talep etmek,
- Gençlerin zihinsel ve bedensel gelişimleri açısından gerekli gördükleri hizmetleri belediyeden talep etmek,
- Kültürel etkinlikler ile sportif faaliyetler tertip etmek,
- Çeşitli kampanyalar düzenlemek,
- Kamuoyuna seslerini duyurup, problemlerini gündeme getirmek için gereken her türlü çalışmayı yapmaktır.

Gençlik Meclisi çalışmalarını bağımsız bir şekilde yürütmekte ve çalışmalarındaki idari işlemler Bağcılar Belediyesi Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğüne yürütülmektedir. Ayrıca Belediye, Gençlik Meclisinin çalışmalarını kolaylaştırıcı ve Gençlik Meclisini tanıtıcı tüm çalışmaları yapmaktadır. Aynı zamanda Gençlik Meclisi üyeleri; Bağcılar Belediyesi'nin tüm imkânlarından yararlanabilmektedir.

Bağcılar Belediyesi Gençlik Meclisi yılda iki defa gençlik şurası düzenlemektedir. Bu şuralarda, Bağcılar'da ve ülke genelinde yaşayan gençlerin yaşadıkları sorunlar irdelenmekte ve katılımcıların yaptığı sunumlar, önerilen projelerle birlikte bu sorunlara kalıcı çözüm önerileri getirilmeye çalışılmaktadır.

Bu güne kadar Bağcılarda toplamda dokuz defa gençlik şurası toplantısı yapılmıştır. Son beş şurada aşağıdaki konular ele alınmıştır.¹¹²

5. Gençlik Şurası

- Okullarda Şiddet
- Yabancı Dilde Eğitim mi? Yabancı Dil Eğitimi mi?
- Kültür Yozlaşması ve Gençlik
- Milli Eğitimde Rehberlik Sorunları
- Spor ve Gençlik
- Gençlerin Bağcılar Belediyesi'nden Beklentileri

6. Gençlik Şurası

- Küresel Isınma ve Doğal Kaynaklar Üzerindeki Etkileri
- Teknolojik Gelişmelerin İnsan Hayatı Üzerindeki Yararlı ve Zararlı Etkileri
- Kültürel Değerlerimizi Ne Derece Koruyabiliyoruz?
- Beyin Göçünün Nedenleri ve Ülkemiz Üzerindeki Olumsuz Etkileri
- Dünya Standartlarında Eğitimin Neresindeyiz?
- Spor, Beden ve Ahlak İlişkisi

7. Gençlik Şurası

- "Türkiye Okuyor, Bağcılar Okuyor" Projesi

¹¹²<http://www.bagcilar.bel.tr/icerik/636/8669/genclik-surasi-konulari.aspx>

- Kuşak Çatışması
- Verimli Ders Çalışma Teknikleri
- Şiddet Sorunu
- Kültürümüzü Tehdit Eden Unsurlar
- Gençlerin ve Çocukların Dünyasında İnternet

8. Gençlik Şurası

- Teknolojik Gelişmelerin İnsan Üzerindeki Etkileri
- Aile İçi İletişim Problemleri ve Çözüm Yolları
- Okullarda Şiddet
- Gençliğin Bağcılar Belediyesi'nden Beklentileri
- Kültür Yozlaşması ve Gençlik

9. Gençlik Şurası

- Kariyer Planlaması
- Zamanı Verimli Kullanma
- Gençlerde Marka Takıntısı
- Gençlikte Bencillik
- Gençlerin Aileden Beklentileri

2.5.5. Engelliler Meclisi ve Engelliler Şurası

Engelliler Meclisi daha demokratik bir ortamda yaşamın sürdürülmesini amaçlamaktadır. Bu doğrultuda engellilerin sosyal ve ekonomik hayatta aktif bir şekilde yer almaları için çalışmalar yürütmektedir.¹¹³

Engelliler Meclisi, Bağcılar'da yaşayan her türlü engelliden ve engellilerin sorunlarına ilgi duyan kişilerden oluşan 45 kişiden meydana gelmektedir. Engelliler Meclisi genel kurulu kendi üyeleri arasından seçecekleri bir başkan, iki başkan vekili, iki katip üye tarafından yönetilir.

¹¹³<http://www.bagcilar.bel.tr/icerik/609/235/engelliler-meclisi.aspx>

Engelliler Meclisine üye olabilmek için;

- Engelli olmak ve buna dair sağlık raporu getirmek,
- Bağcılar'da ikamet etmek,
- 18 yaşından küçük olanların velilerinin izni,
- Yaşamlarını devam ettirebilmek için yardıma ihtiyacı olanların yardımcılarının yasal izni olması gerekir.

2.5.6. Çocuk Meclisi ve Çocuk Şurası

Bağcılar Belediyesi Çocuk Meclisi ile Bağcılar'da yaşayan çocukların, problemlerini ortaya koyabilecekleri, sorunlara çözüm önerileri getirebilecekleri, taleplerini özgürce ifade edebilecekleri, yaşadıkları kentte alınacak olan kararlarda söz sahibi olmaları hedefiyle, kendi oylarıyla seçme ve seçilme deneyimini yaşayan, demokrasi kültürünü özümsemiş ve bu şekilde geleceğe güvenle bakan yeni nesiller yetiştirilmesini amaçlamaktadır.¹¹⁴

Bağcılar Belediyesi Çocuk Meclisinin Amacı:

- Bağcılarda yaşayan çocukların yaşadıkları kentin sorunları ile ilgilenmelerini sağlayarak iyi bir çevre bilinci edinmelerini temin etmek,
- Kendilerini özgürce ifade edebilecekleri koşul ve ortamları meydana getirmek,
- Toplumsal değerlerini özümseyip bu değerlere sahip çıkan bir kuşağın yetişmesi için her türlü çalışmayı yapmaktır.

Çocuk Meclisi; Bağcılar'da yaşayan 8-15 yaş grubu çocuklar arasından seçilen 45 üyeden oluşur. Bu üyeler Bağcılar İlçesinde mevcut resmi ve özel ilköğretim okullarında okuyan öğrenciler ile zorunlu eğitimini bitirmiş olup, belirtilen yaş grubu içerisinde bulunan çocuklardan oluşur. Belediyeye Çocuk Meclisi üyesi olmak isteği ile başvuranlar, Meclis

¹¹⁴<http://www.bagcilar.bel.tr/icerik/597/19/cocuk-meclisi.aspx>

Salonunda toplanarak kendi aralarından 45 üye seçerler. Bu üyeler kendi aralarından bir başkan, iki başkan yardımcısı ve iki katip üye seçerek icra kurulunu oluştururlar.

Bağcılar Belediyesi Çocuk Meclisi üyesi olabilmek için;

- 8-15 yaş arasında bulunmak,
- Bağcılar ilçesinde ikamet etmek veya Bağcılar sınırları içerisinde bulunan bir eğitim kurumunda öğrenim görüyor olmak,
- Velisinin muvafakatinin bulunması yeterlidir.

Çocuk Meclisinin Görevleri:

- Meclisin almış olduğu kararları yürütmek üzere 9 kişilik icra kurulunu seçmek,
- Çocukları ilgilendiren çeşitli konularda çalışmalar yapıp, İcra Kuruluna rapor sunacak olan komisyonları seçmek,
- Kanun, tüzük ve meclis içtüzüğünde belirtilen esaslara göre olarak toplantılar düzenlemek,
- Belediyenin sunmuş olduğu hizmetlerden tespit edilen eksiklikleri rapor etmek,
- Çocukların zihinsel ve bedensel gelişmeleri açısından gerekli görülen hizmetleri Belediyeden talep etmek,
- Çeşitli kültürel etkinlikler ve forumlar tertip etmek,
- Kamuoyuna seslerini duyurabilmek ve problemlerini gündeme getirmek için gereken tüm çalışmaları yürütmek.

Bağcılar Belediyesi Çocuk Meclisi tarafından bugüne kadar gerçekleştirilen 10 tane Çocuk Şurası toplantısı bulunmaktadır

2.5.7. Belediye Meclisleri Hakkında Değerlendirmeler

Belediye bünyesinde yer alan meclisler her ne kadar belediyeye yardımcı kuruluşlar olarak gözüke de bu meclisler tarafından alınan kararların ve oluşturulan projelerin hepsi belediye idaresi tarafından tavsiye niteliği taşımakta olup, idarenin beğendiği öneri/projeler Belediye Meclisine taşınarak uygulamaya sokulmaya çalışılmaktadır. Bu durum yardımcı meclisleri oluşturan ilçe sınırları içerisinde yaşayan halkın tam olarak belediye yönetimine katılmadığının bir göstergesi durumundadır.

Bağcılar Belediyesinin ve diğer tüm belediyelerin yapması gereken; bünyelerinde bulunan yardımcı meclisleri buldukları pasif durumdan kurtararak karar alma sürecine dahil ederek aktif bir statüye kavuşturmadır. Böylece bu meclisler için hem bir motivasyon oluşturulmuş olacak hem de meclislerinin unsurları yaşadıkları yer için daha iyi projeler ve öneriler oluşturabileceklerdir.

Kadın ve Gençlik Meclisleri belediye seçimlerini kazanmış siyasi partinin güdümünden ve politikasından ayrışmaları gerekmektedir. Ülkemizde her ne kadar bu meclislere üye olabilecek insanlar tanımlanırken ilçe sınırları içerisinde yaşayan tüm herkes (belirli koşulları taşımak şartıyla) olarak tanımlansa da pratikte farklı bir durum oluşup daha çok belediyenin yönetimini kazanan siyasi partiye üye ya da sempaticanı olan kesim tarafından oluşturulmaktadır. Bu nedenle belediye bünyesinde yardımcı meclisler olarak oluşturulan bu meclislerin siyasi partinin vesayetinden ve politikasından ayrışarak tüm yerel halkı kapsamaları gerekmektedir. Bu da ancak halkın ya da meclislerin hitap ettiği tüm kesimlerin talepleri dikkate alınarak yapılabilecektir. Böylelikle hem ilçe sınırları içerisinde yaşayan tüm insanlar kapsanmış hem de yerel katılım oranı, sadece belirli bir kesimle sınırlı kalmayıp tüm ilçeye yayılması sağlanmış olacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YEREL YÖNETİM ÖRNEĞİ, KATILIM MODELLERİ VE BAĞCILAR'DA DOĞRUDAN DEMOKRASİ

3.1. Dünyada Yerel Yönetim Örnekleri

3.1.1. Amerika Birleşik Devletlerinde Yerel Yönetim

ABD'de ilk yerel yönetim birimleri 18'inci yüzyılda ortaya çıkmıştır. Bugünkünden çok farklı olan "yerel kurullar" tek anlamlı yönetim kademesi olmuştur.

ABD'de yerel yönetimler federal düzeyde anayasal bir düzenlemeye konu edilmemiştir. Yerel yönetimlerle ilgili tüm düzenlemeler federe devletlere bırakılmıştır. ABD Anayasasının verdiği olanak nedeniyle, yerel yönetimler her eyaletin kendi iç kararları doğrultusunda farklı özellikler taşımaktadır. Bu nedenle yerel yönetim türleri açısından standart bir yapılanma söz konusu değildir. Aynı tür yerel yönetim yapılanmaları farklı eyaletlerde farklı adlar altında bulunabilmektedir. Bunun ortaya çıkmasının nedeni ise siyasal ve yönetsel örgütlenmelerin kendilerine özgü tarihsel ve geleneksel temellere dayanmasıdır.¹¹⁵

ABD'deki yerel yönetim birimleri tam olarak yönetsel ve mali özerliğe sahip bulunmaktadır. ABD'deki yerel yönetimler şu şekilde sınıflandırılmaktadır:

- County'ler
- Belediyeler (municipality)
- Kasabalar

¹¹⁵ Anadolu Üniversitesi, Yerel Yönetimler Ders Kitabı, Sf.99

- Özel amaçlı ilçe yönetim birimleri

County'ler: ABD'nin birçok eyaletindeki en büyük yerel yönetim birimidir. Eyaletlerdeki County sayıları çok değişkendir ve County'lerin ortalama nüfusu 60.000 civarındadır. Ülkedeki tüm County'lerde tek tip bir örgütlenme söz konusu değildir.

County'ler sağlık, özel bölgeler, işyeri ve eğlence yerleri, patlayıcı maddeler ile ilgili karar alma yetkisine sahiptir. Ayrıca sosyal güvenlik, sağlık, hastaneler, kütüphaneler, seçimler, arazi kıymet taktiri, planlama, eğlence, havaalanları, okulların finansmanı, tarım gibi geniş konularda taktir yetkileri vardır.

Belediyeler: ABD'nin en önemli ve fonksiyonel yerel yönetim birimleri belediyelerdir. County'lerden daha önemli kamu hizmetleri belediyeler tarafından yürütülmekte, daha fazla yetkiyle donatılmış ve daha özerk bir yapıya sahiptir.

Belediyeler, bağlı buldukları eyaletin yönetsel birimleri olmaları nedeniyle, federal devletin müdahalelerine karşı büyük ölçüde kapalıdır. Çünkü eyaletlerin sahip oldukları dokunulmazlık hakkına belediyelerde sahiptir. Eyalet kanunlarında aksine bir hüküm içermiyorsa, kamusal faaliyetleri nedeniyle belediyelerin tüzel kişiliği aleyhine dava açılmamaktadır.

Kasabalar: Kasabalar daha çok geleneksel yerel yönetim birimleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Görev ve yetkilerinin bir kısmını zamanla County'lere devretmişler ve önemlerini yitirmişlerdir.

Bazı kasaba yönetimlerinde "kasaba toplantısı" denilen kayıtlı seçmenlerin tamamının bazı görevlileri seçmek ve bazı konularda karar almak üzere geleneksel hale gelen toplantılar düzenlenmektedir. Bu yolla seçmenler yol yapımı ve bakımı, kamu binalarının yapımı, yerel vergi oranları ve kasaba bütçesi hakkında görüşerek kararlar almaktadır. Bu toplantılarla

aynı zamanda kasabada yaşayan halkın yönetime katılımı da sağlanmaktadır.

Özel Amaçlı İlçe Yönetim Birimleri: Bu yönetim birimleri özel ve belirlenmiş bir amacı gerçekleştirmek ya da hizmeti yürütmek için kurulmuşlardır. Federal sistemde bu birimlerin genel adı "special district" tir. Okulların yönetimiyle ilgili kurulan özel amaçlı birimin adı ise "school district" tir. ABD genelinde 48.000 adet özel amaçlı ilçe yönetim birimi bulunmaktadır.

Özel amaçlı birimlerden "Okul Yönetimleri" özel amaçlı birimler içerisinde sayıca en çok görülen birimdir. Bu birimlerin karar organları, eğitime ve okulların yönetimine ilişkin çok geniş yetkilere sahiptir. Bu yetkilerden bazıları; yıllık bütçe hazırlamak, okul müdürü ve personelini atamak, okul çevresinin vergi limitlerini belirlemek, tahvil çıkarmak, öğretim programını saptamak, okul inşaatı planları için işbirliğinde bulunmak vb.dir.¹¹⁶

Okul yönetimleri dışında kalan özel amaçlı ilçe yönetim birimleri ise, doğrudan eyalet genel yönetimi ile bağlantılı olarak kurulmaktadır. Bu birimlerin kuruluşu eyalet mevzuatı çerçevesinde gerçekleşmektedir. Bu yönetim birimlerinin hizmet konuları; su, kanalizasyon, konut, yangınla mücadele, çevre, doğal kaynakların korunması ve ulaşımıdır.

3.1.2. Fransa'da Yerel Yönetimler

Fransa'da yerel yönetimlerin tarihsel kökeni Fransız Devrimi ve Napolyon dönemine kadar uzanmaktadır. Bu dönemlerde güçlü bir merkezi yapının bulunmasından dolayı yerel yönetimler arka planda kalmış ve merkezin yoğun denetimine tabi kılınmıştır. 1970'li yıllardan sonra başlayan girişimlerle birlikte katı merkezîyetçiliğin yumuşatılması ve yerel yönetimlerin güçlendirilmesi amaçlanmıştır. 1982-1986 yılında yapılan yasal düzenlemelerle birlikte hem yeni bir yerel yönetim birimi olan bölgeler kurulmuş, hem de yerel yönetimlerin yetkileri ve görevleri arttırılmıştır. Bu

¹¹⁶ Anadolu Üniversitesi, Yerel Yönetimler Ders Kitabı, Sf.99

temel düzenlemeler sonrasında bazı düzenlemeler daha yapılarak, oluşturulan sistemin eksiklikleri giderilmeye çalışılmış ve bugünkü yerel yönetim birimlerinin yapıları sağlamlaştırılmıştır.¹¹⁷

Fransa'da üç adet yerel yönetim birimleri bulunmaktadır. Bunlar; belediyeler (komünler), iller ve bölgelerdir. Paris şehrinin anakent yönetimi, tarihsel gelişimi ve başkent statüsünden dolayı özel bir konumu bulunmaktadır. Paris'ten başka Lyon, Marsilya, Toulouse ve Nice'de iki kademeli anakent yönetimi mevcuttur.

Belediyeler: Temel yerel yönetim birimi olarak belediyeler, en küçük yerleşim biriminden en büyüğüne kadar bütün yerleşim mekanlarında kurulmaktadır. En küçük yerel yönetim birimidir. Fransa'da köy yerleşim birimi bulunmamakta olup köylerde belediye yerel yönetim birimi olarak kurulmaktadır. Bu nedenle belediyelerin sayısı bir hayli fazladır.

Fransa'da 37 bine yakın belediyenin çoğunun nüfusu iki binin altındadır. Küçük belediyelerin görevleri arasında, ikinci derecedeki yolların yapımı ve bakımı, çöp toplama, ilkokulların yapımı ve bakımı gelmektedir.

Belediyelerin görev alanları kolluk işlerine ilişkin genel görevler, geleneksel kamu hizmetleri ve yeni kamu görev alanları şeklinde sınıflandırılabilir. Bu sınıflamaya göre belediye kolluk gücü, kamu düzeni, halkın güvenlik, esenlik ve sağlığını korumakla görevlidir. Trafik zabıtası da belediyenin emri altındadır. Kolluk yetkisini belediye başkanı, illerde devletin temsilcisi olan valinin denetimi altında kullanmaktadır. Geleneksel hizmetler olarak, nüfus ve seçmen kayıtlarının tutulması, hal ve pazar yerlerinin açılması, yangın hizmetleri, yolların yapımı ve bakımı,

¹¹⁷ Murat Akçakaya, Fransa'da Yerel Yönetimler ve Halkın Karar Alma Sürecine Katılımı, Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 2003/1, Sf.154-155

kentsel atıkların toplanması ve imhası, su, gaz, elektrik dağıtımı gibi hizmetlerle belediyeler görevlidir. ¹¹⁸

İller: Tarihsel gelişim sürecinin özelliklerinden, organlarının oluşumundaki demokratik yöntem ve yetkilerden dolayı güçlü ve köklü bir yerel yönetim birimidir. Bu gücü 1982 düzenlemesi ile daha da arttırmıştır. Sayıları 100 adet olan il yönetimlerinin 96'sı Fransa topraklarında, 4'ü ise denizaşırı ülkelerdedir.

İllerin başlıca görevleri; sağlık, sosyal yardım, eğitim, okul taşıtları, yollar, altyapı, ekonomik gelişme, istihdam, turizm ve çevrenin korunması, köylerin kalkınması, kolluk yetkileri vb.den oluşmaktadır.

Bölgeler: Bölgeler bir yerel yönetim birimi olarak Fransa'da ilk defa 2 Mart 1982 tarihli yasa ile oluşmuştur. Bölge yerel yönetim birimleri, bölgenin ekonomik gelişmesi, toplumsal, kültürel ve bilimsel alanlarda geliştirilmesi, arazi düzenlemesi ve kimliğin korunması gibi konularda bölge meclisinin yetkili olduğu ve bölgelerinde bölge meclisi kararıyla yönetilebileceği hükmüyle kurulmuştur. ¹¹⁹

Fransa'da 1982 reformunun yerel yönetim birimlerine sağladığı özel sonuçlar şu şekilde sıralanabilir:¹²⁰

- Seçilmiş temsilcilere daha çok yetki tanınması ilkesi benimsenmiştir.
- Yerel yönetim organlarının aldıkları kararlar üzerinde ön denetim kaldırılmaktadır.
- Yerel yönetimlerin yaptıkları işlemlerin kanunlara uygunluk denetimi sonradan yapılacaktır.
- Yerel yönetimler, belediye meclisleri beldenin sosyal ve ekonomik menfaatlerini koruyucu doğrultuda faaliyet yapabileceklerdir.

¹¹⁸ Murat Akçakaya, a.g.e. Sf.158-159

¹¹⁹ Murat Akçakaya, a.g.e. Sf.160.

¹²⁰ Nuri Tortop, Mahalli İdareler, 6. Baskı, Yargı Yay. Ankara, 1999, Sf.33

- Valilerin bütçeleri onaylama yetkisi kaldırılmıştır. Bütçenin denk olmaması halinde devlet temsilcisinin Bölgesel Hesaplar odasına itiraz etme yetkisi vardır. İtiraz halinde konu tekrar müzakere edilecek, denklik sağlanmazsa illerde Devlet temsilcisi tarafından bütçe düzenlenecektir.

3.2. Bağcılar Belediyesinin Katılım ve Demokrasi Modelleri

Bağcılar belediyesi tarafından yapılan yatırım ve faaliyetler, katılımcı yönetim ve yerinden yönetim ilkeleri çerçevesinde hemşeri hukukuna özen gösterilerek yapılmaktadır. Karar ve uygulama aşamasında ilçede bulunan sivil toplum kuruluşları, kamu kurum ve kuruluşları, gönüllü meclisler ve hemşerilerin görüş, eleştiri ve önerileri alınmaktadır.

3.2.1. Halk Görüşleri

Bağcılar'da yaşayan halk sosyal medya, elektronik posta, çağrı merkezi, şahsi başvurular gibi bütün iletişim kanalları ile her türlü talep ve önerilerini Bağcılar Belediyesi'ne ulaştırabilmektedir. Bunun yanı sıra belediye başkanı ile yüz yüze görüşmek isteyenler için haftada bir defa "halk görüşü günü" yapılmaktadır. Halk görüşü günlerinde, 2012 yılı içerisinde 1.927 kişi randevu almaksızın belediye başkanı ile yüz yüze görüşmüştür.

3.2.2. Site Sakinleri İle İstişare Toplantıları

Bağcılar'da katılımcı yönetim uygulamalarının önemli faaliyetlerinden bir tanesi de site sakinleri ile bir araya gelerek fikir alışverişinde bulunulmasıdır. Bu toplantılarda Bağcılar, özellikle de siteler için neler yapılabileceği görüşülerek çözüm önerileri üretilmektedir.

3.2.3. Esnaf Grupları İle İstişare Toplantıları

Bağcılar'da yaşayan esnafın sıkıntılarını dinlemek ve birlikte çözümler üretmek için farklı esnaf gruplarıyla bir araya gelinerek toplantılar

yapılmaktadır. 2012 yılı içerisinde kuyumcular, eczacılar, fotoğrafçılar, fırıncılar, İSTOÇ ve oto market esnafıyla istişare toplantıları yapılmıştır. Ayrıca; Menderes, Evren ve Namık Kemal Caddesi gibi birçok yerde cadde esnafıyla istişare toplantıları yapılmıştır.

3.2.4. Cami Cemaatleriyle İstişare Toplantıları

Bu uygulama Bağcılar Belediyesi tarafından 2012 yılında faaliyete geçirilmiştir. Bu toplantılarda İlçede bulunan camilerin cemaatiyle bir araya gelip onların istek ve şikâyetleri dinlenmekte ve problemlere toplantıya katılanlarla birlikte çözüm önerileri aranmaktadır. 2012 yılı içerisinde 18 adet istişare toplantısı gerçekleştirilmiştir.

3.2.5. Sivil Toplum Çalışmaları

Bağcılar Belediyesi, birlikte yönetim anlayışının bir gereği olarak sivil toplum kuruluşlarının kurulmasına, kuruluş amaçlarına göre faaliyet göstermesine ve belediye etkinliklerinde yer almalarına önem vermektedir. İlçede faaliyet gösteren sivil toplum örgütleri ile periyodik olarak Bağcılar ilçesinde ki sorunların tartışıldığı “Sivil Toplum Kuruluşu Toplantıları” düzenlenmektedir. Bu toplantılarla birlikte Engelliler Meclisi ve Çevre Kulübü ile koordineli çalışmalar yürütülmektedir

3.2.6. Engelliler Meclisi Faaliyetleri

Bağcılar Belediyesi'nin engellilere yönelik temel politikası; uygulama ve projeler geliştirerek “Engelsiz Bağcılar” hedefine ulaşım, evinden çıkmayan engellinin kalmamasını sağlamaktır. İmkanlar verildiğinde başaramayacakları bir şeyin olmadığını bilerek bu yönde çalışmalar yapılmaktadır.¹²¹

Bağcılar belediyesi, engellilere yönelik faaliyetlerde Engelliler Meclisi ile işbirliği yapmakta ve engellilere yönelik projeleri faaliyete geçirmektedir.

¹²¹ Bağcılar Belediyesi 2012 Faaliyet Raporu, Sf.63

Bu projelerle, Bağcılar'da yaşayan engelli yurttaşların toplumla kaynaşması, bütünleşmesi ve sosyal hayata katılımlarını sağlamak amaçlanmaktadır.

3.2.7.İstişare Toplantıları

İlçe kaymakamı, belediye başkanı, siyasi parti temsilcileri, İl Genel Meclisi üyeleri, Belediye Meclisi üyeleri, muhtarlar, resmi kurum ve kuruluşların temsilcileri, üniversite temsilcileri, her mahalleden halk önderleri ve Bağcılar Belediye'sinin bürokratlarından oluşan en az 600 kişinin katılımıyla "İstişare Toplantıları" düzenlenmektedir.

3.2.8. Halk Meclisleri

Bağcılar Belediyesi'nin örnek bir proje olarak başlattığı ve geleneksel bir hale getirdiği Halk Meclisi toplantıları her yıl bahar ve yaz aylarında Bağcılar'ın her bir mahallesinde ayrı ayrı yapılmaktadır. Halk Meclisi toplantılarında Bağcılar Belediye Başkanı, yardımcıları ve birim müdürleri mahalle sakinlerinin karşısına çıkmakta ve halkın sorunlarını dinlemektedir.

Halk Meclisi toplantıları ile halkın sorunları yerinde dinlenip, bu sorunlara çözümler üretilmektedir. Halk meclisleri vasıtasıyla vatandaşlar sorun ve önerilerini doğrudan belediye başkanına iletebilirken, sorunların çözümü de mümkün olduğunca yerinde gerçekleştiriliyor. Yurttaşlar tarafından dile getirilen proje önerileri ise daha sonradan değerlendirilmek üzere ilgili müdürler tarafından not alınmaktadır.

Her mahallede; resmi kurum ve kuruluş yetkililerinin katıldığı, halkın takdir, istek, şikayet ve temennilerini aracısız ifade edebildiği, katılımcı yönetim, katılımcı demokrasi, şeffaf, hesap verebilir, vatandaş odaklı yönetim anlayışının sergilendiği yerel yönetimde yerindelik ve doğrudan demokrasinin ülkemizde görülen en iyi örneklerinden birisidir Halk Meclisleri.

3.2.9. Hane, Esnaf ve Hastane Ziyaretleri

Bağcılar Belediyesi, insan odaklı yönetim ve hizmet paylaşımını sağlayabilmek için gereken stratejik bilgiyi üretmek, hemşerilerin Bağcılar Belediyesi'ne ulaşmalarını kolaylaştırmak, hizmetleri ve yatırımları halkın ihtiyaçları doğrultusunda planlamak ve gerçekleştirmek, bunun yanı sıra halkın talep ve şikayetlerini hızla çözebilmek için 12 kişiden oluşan bir ekip oluşturmuştur. Bu ekip, hemşerilerin ev ve işyerlerine ziyaretlerde bulunarak belediye hizmetleriyle ilgili bilgi aktarıp, hizmetlerden yararlanmalarını sağlamak, hizmetlerle ilgili düşünce, talep ve şikayetlerini almakta ve bunları sistematik bir şekilde Bağcılar Belediyesi'nin bilgi-işlem altyapısı üzerinden ilgili Müdürlüklere iletmektedirler.

Bağcılar Belediyesi bu uygulama ile belediye faaliyetlerini tanıtmak ve halkın tüm kesimleri ile yönetime daha fazla katılım sağlamak amacıyla çalışılmaktadır. Bu proje kapsamında 2011 yılında; 9.052 hane, 1.951 esnaf, 141 engelli ailesi, 860 yeni bebeği olmuş aile olmak üzere toplam 12.004 kişi ile yüz yüze görüşülmüş, 2012 yılında ise, 24.069 hane, 2.404 Esnaf, 3.175 yeni bebeği olan aile olmak üzere 29.650 kişiyle yüz yüze görüşülmüştür.

3.2.10. Yerel Katılımla Sağlanan Memnuniyet

Yerel katılım, halkın sorunlarını yönetime daha kolay iletebilmeleri ve çözümün bir parçası olmaları açısından son derece önem arz etmektedir. Çağdaş demokrasinin gereği olan yönetim ve yerel katılımın ülkemizde yavaş yavaş yaygınlaşması yerel halkı olumlu yönde etkilemektedir. Katılımın artmasıyla halkın görüş ve düşüncelerini açıkça ifade edebileceği duygusu yaygınlaşmakta ve bu düşüncelerinin dikkate alındığını gördükçe sosyal olarak yerel süreçte daha aktif bir şekilde rol alınmaya başlanmaktadır.

Katılımın vatandaşa yüklediği sorumluluk ve kentli olma düşüncesi kentleşme sürecine de olumlu katkılar sağlamaktadır. Aynı zamanda vatandaşa sağlayacağı yönetime dahil olma ve kendine güven düşüncesi kişisel gelişim süreçlerini olumlu yönde etkilemektedir. Halkın, yönetime katılımının bir başka olumlu yanı ise hizmetlere sahip çıkmasıdır.

Bağcılar Belediyesi, yürütmüş olduğu hizmetlerden ve faaliyetlerden halkın ne kadar fayda sağladığını ve memnun kaldığını öğrenmek ve bir sonraki hizmet faaliyetlerinin bu bilgiler doğrultusunda yürütmek için 6 aylık periyotlar halinde yılda iki defa "vatandaş memnuniyet araştırması" yapmaktadır.

Memnuniyet anketi; kent yaşamındaki kaliteyi arttırmak, Bağcılar'da yaşayan halkın düşünceleri doğrultusunda kente dair gelecek tasarımında bulunmak, kentteki sosyal değişimleri ve yönelişleri zamanında algılayarak, bilimsel veriler ışığında kaynakları optimum düzeyde verimli kullanmak, Bağcılar halkının öncelikleri, hizmet beklentileri ve belediye hizmetlerinden memnuniyetlerini tespit etmek amacıyla "vatandaş memnuniyet araştırması" yapılmaktadır.¹²²

Ayrıca belediye bünyesinde çalışanların; görev ve hizmetleri yerine getirmesi esnasında daha kaliteli hizmet sunumları sağlamak amacıyla beklentilerini, problemlerini, kurumsal algılarını, kurumsal aidiyetlerini, iç iletişimlerini, beşeri ilişkilerini ölçmek ve değerlendirmek suretiyle her yıl "çalışan memnuniyet araştırması" yapılmaktadır.

Her iki araştırmanın sonuçları analiz edilerek üst yönetimlere sunulmaktadır. Bu araştırmalar Belediyenin Stratejik plan ve performans programı hazırlanmasında tüm birimler için önemli bir veri kaynağı oluşturmaktadır.

3.3. Halk Katılımı ve Şeffaflık

Belediye faaliyetlerine katılma davranışı, halkın hak ve sorumluluk algısıyla yakından ilgilidir. Geleneksel yönetim kültürünün etkisiyle halkın söz konusu algılarının yeterince gelişmemiş olmasından dolayı, yönetim faaliyetlerine katılım zihinsel düzeyi aşamamış olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum vatandaşlarının yönetim faaliyetlerine katılımının, oy vermekten

¹²² Bağcılar Belediyesi 2012 Faaliyet Raporu, Sf.64

öteye fazlaca gidemeyeceği yönünde düşüncelerin oluşmasına sebep olmaktadır.

Genel olarak vatandaşların katılıma yönelik ilgilerinin düşük olmasının sebeplerinden bir tanesi, katılım faaliyetleri organizasyonunu belediyelerden beklemektedir. Halk belediyenin hizmet sunumu noktasında kendilerinin yeterli düzeyde dikkate alınmadığını düşünmekte ve daha fazla dikkate alınmak istemektedir.

Bağcılar Belediyesi vatandaşların yönetime katılım konusundaki bu algılarını ve düşüncelerini değiştirmek ve halkı yönetime katmak için mevcut imkanlar ölçüsünde çalışmalar yapmış ve Bağcılar'da bir nevi doğrudan demokrasi uygulaması olan "Halk Meclisleri" ile yerel yönetime katılım halkın ayağına götürülmüştür. Bunun yanı sıra Türkiye'de bir ilk olan İstişare toplantıları, esnaf grupları ile istişare toplantıları, Sivil toplum çalışmaları, mahalle muhtarları toplantıları, halk görüş günleri ile yerel halkın ve çeşitli grupların temsilcilerinin yerel yönetimlere katılımı en üst seviyeye çıkarılmaya çalışılmıştır.

Halk katılımlarında Bağcılar Belediyesi "şeffaf belediyecilik" ilkesinin gereklerini yerine getirmeye çalışmaktadır. Bu doğrultuda talep edilen her konuda bilgiyi yerel halkla paylaşmaktadır. Ayrıca şeffaflık ilkesi uyarınca BİLMER uygulaması aracılığıyla yapılan başvurular ve başkanlığa iletilen elektronik postalarla da vatandaşlara gerekli bilgiler verilmesine son derece dikkat edilmektedir.

3.4. Doğrudan Demokrasi İle Alınan Kararların Uygulanması

Doğrudan demokrasi uygulaması olan Halk Meclislerinde belediye başkanı ile yüz yüze görüşme imkanı bulunduğu için imkan dahilinde olan işler başkanın talimatıyla anında çözüme kavuşabilmektedir. Diğer yandan mecliste gündeme gelen tüm talepler ve istekler ilgili müdürler tarafından not

edilerek daha sonradan projelendirilip uygulanmaya koyulmak üzere belediye başkanına iletilmektedir.

3.5. Bağcılar Belediyesine Meclislerin Etkisi (Halk Meclisi, İstişare Kurulu, Kadınlar Meclisi, Gençlik Meclisi, Çocuk Meclisi)

Yerel katılım konusunda birçok ilklerin yaşandığı Bağcılar Belediyesi'nde yerel demokrasiye ve yerel katılıma verilen önemin göstergesi olarak belediye bünyesinde faaliyette bulunan gönüllü meclisler ve bu meclislerin çalışmaları sonucunda çözüme kavuşan sorunlar ve hayata geçen projelerdir.

Bağcılar Belediyesi bünyesinde bulunan gönüllü meclisler tarafından alınan kararlar ve ortaya koyulan projelerin resmi olarak herhangi bir bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Ancak yine alınan kararların tavsiye niteliğinde kalmaması için Belediye yönetimi tarafından bazı önlemler alınmaya çalışılmış ve bu doğrultuda meclisler tarafından alınan kararlar belediyenin gerekli organlarına sunulmakta ve belediye ile ilgili meclisin koordineli çalışmalarıyla birlikte projelendirip hayata geçirilmektedir. Bunlara örnek verilecek olursa; Özürlüler meclisi tarafından gündeme getirilen ve tamamı Özürlülere hizmet için yapılan Özürlüler sarayı, Kadınlar meclisi tarafından teklif edilen yetim kadınların sosyal, kültürel, sanatsal, mesleki eğitim ve toplumsal statülerinin artırılması için yapılan Kadın ve Aile Kültür Sanat Merkezidir.

SONUÇ

Vatandaşa en yakın konumda ve en alt düzeydeki yönetim birimleri yerel yönetimlerdir. Bu birimlerin genel amaçları, yerel halkın ihtiyaçlarının giderilmesinde verimlilik ve etkinliği sağlamak, hizmetlerin sunulması ve kararların alınmasında katılıma imkan tanınması, eşit, özgür ve dinamik bir toplum oluşmasına kaynaklık etmesidir.

Merkezi yönetimin güçlü olduğu yapılarda demokrasinin ulusaldan yerele doğru bir akış seyretmesi, halkın yönetime katılımı konusunda sorunlar oluşturabilmektedir. Bu durum, ülke genelinde demokrasinin gelişmesine ve tam anlamıyla uygulanmasında sıkıntılar yaratmaktadır. İnsanların devlet karşısında zayıflığı, daha çok gelişmemiş ve az gelişmiş ülkelerde bireyin devletten korkmasına, depolitizasyonuna ve devlete karşı yabancılaşmasına yol açabilecektir. Yerel düzeyde gerçekleştirilecek olan yerel halk katılımı ile söz konusu sakıncaların ortadan kaldırılmasında etkili olacaktır.

Demokrasi ve yerel yönetim, birbiriyle çok yakından ilişkisi bulunan kavramlardır. Bu nedenle yerel yönetim birimleri 21. yüzyılda demokrasinin hayata geçirilebileceği kuruluşlar olarak değerlendirilmektedir. Vatandaşlar arasındaki demokrasi kültürünün kazanılması ve yaygınlaşması yerel yönetimler vasıtasıyla gerçekleşmektedir. Bu nedenle yerel yönetimler demokrasinin temel direkleri olarak görülmektedir.

Yerel halkın, yerel nitelikteki kararların oluşumuna yapmış olduğu katkının niteliği yerel demokrasinin gelişmesinde en önemli faktör rolündedir. Katkının oranı ve niteliği ne kadar yüksekse yerel demokrasinin gelişimi de o oranda yükselmiş olacaktır. Yönetim organlarının sadece seçim sonucunda oluşması, bu kurumlara tam anlamıyla demokratik olma niteliği kazandırmaya yetmemektedir. Bunun sonucunda da halkın yönetime katılımının sağlanması zarurieti ortaya çıkmaktadır.

Ülkemizde ise yerel demokrasinin ve yerel katılımın tam olarak yerleşmiş olduğunu söylemek mümkün değildir. Bunun başlıca nedenlerinden birisi Merkezi Yönetimin, Yerel yönetimler üzerindeki siyasi vesayetidir. Bir diğeri ise yerel demokrasinin ülkemizde sadece seçimler ile değerlendirilmesidir. Seçim sonrası dönemde halktan gelen tepki ve isteklerin bir tavsiye niteliğinde ele alınması hatta çoğu zaman yöneltilen eleştirilere karşı yöneticilerin sert tepki verdiği görülmektedir.

Ülkemizdeki belediyelerin bünyesinde yer alan meclisler her ne kadar belediyeye yardımcı kuruluşlar olarak gözüke de bu meclisler tarafından alınan kararların ve oluşturulan projelerin hepsi belediye idaresi tarafından tavsiye niteliği taşımakta olup, idarenin beğendiği öneri/projeler Belediye Meclisine taşınarak uygulamaya sokulmaya çalışılmaktadır. Bu durum yardımcı meclisleri oluşturan ilçe sınırları içerisinde yaşayan halkın tam olarak belediye yönetimine katılmadığının bir göstergesi durumundadır.

Çalışmamızın ikinci bölümünü oluşturan kısımda, Bağcılar Belediyesi'nde demokrasinin ortaya çıkış süreci ele alınmış ve Bağcılar Belediyesi bünyesinde yer alan meclislerin yerel demokrasi açısından önemi irdelenmiştir. Üçüncü bölümde ise Bağcılar'da yönetime katılım modelleri ve doğrudan demokrasi örnekleri incelenmiştir.

Bağcılar Belediyesi gerek belediyenin yardımcı meclisleri gerek, mahalle toplantıları, istişare kurulları, halk meclisleri gibi platformlarla Bağcılar'da ve Türkiye'de yerel demokrasi konusunda diğer yerel yönetim

birimlerine öncü olmuştur. Belediye, yardımcı meclislerinin dışına çıkarak kendi inisiyatifleri ile halkın yönetime katılımını sağlamak ve sorunlarını zorlanmadan, belediye yönetimine aktarabilmeleri için birçok meclis kurulmuştur. Bu meclisler hem doğrudan demokrasinin örneklerini oluşturmakta, hem de sınırlıda olsa halkın yönetime katılımını sağlamaktadır. Ülkemiz de yerel yönetimlerin tam anlamıyla idari ve mali özerkliğe sahip olmadığını ve yasal alt yapı itibariyle yerel yönetimlere bu yönde tanınan bir yetki olmadığı düşünüldüğünde, Bağcılar Belediyesinin ülkemiz adına azımsanmayacak bir demokrasi adımı attığını söyleyebiliriz.

Bağcılar Belediyesi kuruluşundan bu yana izlediği politikalarla birlikte, yerel katılım konusunda önemli çalışmalar yaptığı ve ülke çapında ilklere imza attığı gözlemlenmiştir. Her ne kadar yeterli seviyede olmayıp, bu çalışmaların birçoğunun yasal olarak bir bağlayıcılığı olmasa ve sadece tavsiye niteliği taşıdığı bilinse de bu durumun ilçe demokrasisine ve ülke demokrasisine katkısı olduğu gerçeği göz ardı edilemeyecektir.

Yerel demokrasinin gelişimi açısından birçok konuda Türkiye’de ilkleri gerçekleştiren Bağcılar Belediyesi’nin bu bayrağı devam ettirmesi açısından yapması gerekenlerin başında, yerel katılım çalışmaları (meclisler, kurullar ve toplantılar) kapsamında alınan kararların uygulanabilirliğinin sadece yöneticilerin isteğine bırakılmayıp alınan kararlara, belirli bir standartlar getirilerek bu standartlara uyan kararların yöneticilerin isteğine bakılmaksızın uygulamaya konulmasıdır. Bir diğeri ise belediyenin hesap verilebilirlik ve saydamlık durumunun kitabi tanımının dışına çıkarılarak yerelde yaşayan halk tarafından, hesap sorma işleminin sadece seçimle değil seçim öncesi dönemde de yönetimden rahatça yanlış uygulamalar hakkında istediği anda hesap sorabilmesinin de tesis edilmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak ülkemizde mevcut güçlü merkezi yönetim anlayışı ve yasal alt yapı eksikliğine rağmen Bağcılar Belediyesi kurulduğu günden bu güne kadar yerel demokrasi adına ve ülke demokrasisi adına bir çok önemli projeye imza atmıştır. Hatta bu projelerden bir tanesi daha sonradan

yasalaşarak tüm belediyeler için geçerli bir yapı haline dönüşmüştür. Bağcılar Belediyesinin kendi bünyesinde oluşturmuş olduğu “İstişare Kurulları” yasalaşarak belediyeler bünyesinde “Kent Konseyi” adı altında yaşam bulmuştur.

Her ne kadar Bağcılar Belediyesi tarafından yerel demokrasi alanında büyük adımlar atılsa da bu adımlar alt yapı eksikliğinden dolayı tavsiye niteliği taşıdığı için yeterli olmamaktadır. Bunun için hem Bağcılar Belediyesi'nin, hem de diğer tüm belediyelerin yapması gereken; bünyelerinde bulunan yardımcı meclisleri buldukları pasif durumdan kurtararak, karar alma sürecine dahil ederek aktif bir statüye kavuşturmadır. Böylece bu meclisler için hem bir motivasyon oluşturulmuş olacak, hem de meclislerinin unsurları yaşadıkları yer için daha iyi projeler ve öneriler oluşturabileceklerdir.

KAYNAKÇA

- Akçakaya M. (2003), **Fransa'da Yerel Yönetimler ve Halkın Karar Alma Sürecine Katılımı**, Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 2003/1
- Akdoğan Y. (2008), **Yerel Siyaset, "Yerel siyaset-Kavramlar"**, Okutan Yayınları, İstanbul
- Akkermen N. C. (1950), **Demokrasi**, Ulus Basımevi, Ankara
- Armanoğlu, F. (1997), **19. Yüzyıl Siyasi Tarihi**, Türk Tarih Vakfı Yay. Ankara
- Russel B. (1969), **Batı Felsefesi Tarihi**, Çeviri Muammer Sencer, Bilgi Yay. İstanbul
- Bulut Y. (2005), **Sivil Toplum ve Yerel Yönetimler, Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar I: Reform**, Nobel Yay. Ankara
- Buran H. (1995), **Yönetim yurttaş ilişkileri ve katımlı Yönetim**, Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildirileri, Ankara
- Cevizci, A. (2002), **Aydınlanma Felsefesi**, Ezgi Kitabevi, Bursa
- Coşkun R. (2007), **Kent ve İnsan, Yerel Siyaset Çözümlenmeleri**, Plato Yay, İstanbul
- Çam, E. (1990), **Siyaset Bilimine Giriş**, 1. Baskı, Der Yayınları, İstanbul
- Çapoğlu, G. (1994), **Türkiye'de siyasi Tıkanıklığı Aşmak İçin**, Ankara, Stratejik Araştırmalar Vakfı
- Çiftçi O. (1996), **Temsili Katılma ve Yerel Demokrasi**, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt:5 Sayı:6
- Çukurçayır M. A. (2000), **Siyasal Katılma ve Demokrasi**, Yargı Yay. Ankara

- Çukurçayır M. A. (2002), **Yeni Yönetim Modeli Arayışları Çerçevesinde Halkın Yönetim Süreçlerine Katılım Olanakları**, *Yerel Yönetim Sempozyumu Bildirileri*, TODAİE Yay. No. 304
- Çukurçayır M.A. (2006), **Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi**, Çizgi Kitapevi, Konya
- De Forges J. – De Forges M. (2002), **Droit Administratif**, Paris
- Doğan M. (1998), **Yerel Yönetimlerde Halkın Yönetime Katılımı**, Marmara Üniversitesi S.B.E Yüksek Lisans Tezi,
- Erdoğan M. (1996), **Anayasal Demokrasi**, Siyasal Kitapevi, Ankara
- Erdumlu G. (1998), **Bir Özel İdare Uygulaması: Tokat Örneği**, DPT Yay. No:2185
- Eroğlu, C. (1991), **Devlet Yönetimine Katılma Hakkı**, İmge kitapevi, Ankara
- Finer S.E. (1999), **Liberal Demokratik Devlet**, Çeviren: Kemal Saybaşıllı, Siyaset Biliminde Temel Yaklaşımlar, Ankara
- Fişek K. (1977), **Yönetime Katılma**, TODAİE Yay. Ankara
- Gökberk M. (1999), **Felsefe Tarihi**, Remzi Kitabevi, İstanbul
- Görmez K. (1997), **Yerel Demokrasi ve Türkiye**, Vadi Yayınları, Ankara
- Görün M. (2006), **Yerel Demokrasi ve Katılım: İzmir Konya ve ağırı İl Genel Meclisi Üyeleri Üzerinde Bir Araştırma**, Yönetim Bilimleri Dergisi, Cilt:4, Sayı:2
- Gözler K. (2008), **Anayasa Hukukuna Giriş**, Ekin Kitabevi Yay. Bursa
- Günday M. (2002), **İdare Hukuku**, İmaj Yay. Ankara
- Güzelsarı S. (2003), **Neo-liberal Politikalar ve Yönetişim Modeli**, Amme İdaresi Dergisi, Cilt: 36 Sayı:2
- Harmancı, C. (1995), **Yerel Yönetimler ve Yerel Demokrasi**, Yeni Gündem Dergisi, Sayı:6 Cilt:4
- Herrfahrdt H. (1963), **Demokraside 20. Asırda Meydana Gelen Değişmeler**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:20 Sayı:1, Ankara
- Huntington S. (1968), **Political Order in Changing Societies**, (Çev. Murat Yılmaz, Ankara)
- Kooiman J. (2003), **Governing and Governance**, Londra

- Leibholz, G. (1962), **Demokrasinin Yirminci Yüzyıldaki Hüvviyet Değişikliği**, Çeviri, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Cilt:17, Sayı:3, Ankara
- Lijphart J. A. (1986), **Çağdaş Demokrasiler**, Çev: E. Özbudun- E. Onulduran, Ankara
- Lipson L. (1984), **Demokratik Uygarlık**, Çev. H. Günalp, İstanbul
- Lipson L. (1985), **Demokratik Uygarlık**, Çev. H. Günalp, Tip Yay. Ankara
- Maddick H. (1970), **Demokratik Teori ve Kalkınma**, Çev: Şenay Büyükdavras, Amme İdaresi Dergisi, Cilt:3 Sayı:3
- McNeill W. H. (2002), **Dünya Tarihi**, Çev. Alâeddin Şenel, Ankara
- Meydan Laruesse-3, **"Demokrasi"** İstanbul, 1990, Sf.514
- MillJ. S. (1963), **Hürriyet**, (çev. Osman Destel), İstanbul
- Öner Ş. (2000), **Belediye Yönetim Kararlarında sivil Toplum Kuruluşlarının Etkinliği**, D.E.Ü Sosyal bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İzmir
- Özbudun, E. (1975), **Türkiye'de Sosyal Değişme ve Siyasal Katılma**, Ankara
- Özcan, A. (2002), **Türkiye İçin Demokrasi: Demagoji ve Jakoben Tavır**, Yarın Dergisi
- Özer M. A. (2000), **Yerel Demokrasi, Demokratik Yerel Yönetimler ve Yerel Yönetimlerin Demokratikleştirilmesi Kavramlarının Analizi Üzerine**, Türk İdare Dergisi, Sayı:426
- Pustu Y. (2005), **Yerel Yönetimler ve Yerel Demokrasi**, Sayıştay Dergisi Sayı:57
- RousseauJ.J. (1999), **Toplum Sözleşmesi**, Çeviri,Ankara
- Russel, B. (1983), **Batı Felsefesi Tarihi**, Çeviri, İstanbul
- Ruşen, **Yerinden Yönetim ve Siyaset**, İstanbul, 2000
- Şaylan, G. (2008), **Temsili Liberal Demokrasisi Önlenemez Krizi**, Ankara
- Tanili S. (1981), **Uygarlık Tarihi**, Say Yay. İstanbul
- Taşdelen M. (1997), **Siyaset Sosyolojisi**, Kocav Yay. İstanbul
- Tek M. (2004), **Belediye Başkanı ve Belediye Meclis İlişkileri Çerçevesinde Belediyelerde Demokrasi Sorunu ve Yerel Yönetim**

Reformu, Küreselleşme Sürecinde Kent ve Politika, Detay Yayınları, Ankara

Tekeli İ. (1992), **Yerel Yönetimlerde Demokrasi ve Türkiye'de Belediyeciliğin Gelişimi**, Amme İdaresi Dergisi, Cilt:16, Sayı:2

Teziç E. (1998), **Anayasa Hukuku**, Beta Yay. İstanbul

Toksöz, F. (2009), Özgür, A.E. Uluçay, Ö. Koç L. Atar G. Akalım N. (2009)**Yerel Yönetim sistemleri**, Tesev Yayınları, İstanbul

Tortop N. (1999), **Mahalli İdareler**, 6. Baskı, Yargı Yay. Ankara

Touraine, A. (1997), **Demokrasi Nedir?**, Çev. Oktay Kural, Yapı Kredi Yay. İstanbul

Turan i. (1996), **Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış**, Der Yayınları, İstanbul

Türkkahraman M. (1999), **Aydınlar, Demokrasi ve Türkiye**, Yeni Türkiye Dergisi-29, Ankara

VerginN. (1994),**Demokrasi ve Sivil Toplum**, Yeni Türkiye Dergisi, Sayı:1, Ankara

Yalçındağ S. (1992), **Federal Almanya'da ve Türkiye'de Yerel Yönetimler**,TODAİE Yay. Ankara

Yıldırım S. (1990), **Yerel Yönetim ve Demokrasi**, Türk Belediyeciliğinde 60. Yıl Uluslararası Sempozyumu, Ankara

Yıldırım S. (1993), **Yerel Yönetim ve Demokrasi: Yerel Yönetimleri Geliştirme Programı El Kitapları Dizisi**, Kent Basımevi, İstanbul

Yılmaz, A. (2000),**Modern Demokrasi Gelişimi ve Sorunları**, Yeni Türkiye Yay. Ankara

Bağcılar Belediyesi 2010,2011, 2012 Faaliyet Raporu

Anadolu Üniversitesi, Yerel Yönetimler Ders Kitabı

www.belgenet.com/arsiv/sozleme/aas_122.html

5393 sayılı Belediye Kanunu

tr.wikipedia.org/wiki/bagcilar

http://www.tbb.gov.tr/mevzuat/kanunlar/Avrupa_Yerel_Yonetimler_ozerklik_Sarti.pdf

<http://www.bagcilar.bel.tr/icerik/666/25/kadin-meclisi.aspx>
<http://www.bagcilar.bel.tr/icerik/631/23/genclik-meclisi.aspx>
<http://www.bagcilar.bel.tr/icerik/636/8669/genclik-surasi-konulari.aspx>
<http://www.bagcilar.bel.tr/icerik/609/235/engelliler-meclisi.aspx>
<http://www.bagcilar.bel.tr/icerik/597/19/cocuk-meclisi.aspx>
<http://magnet.undp.org/Docs/!UN98-21.PDF/!PSMGSHD/!sec1.pdf>.

EKLER

Ek 1: Feyzullah KIYIKLIK' ın röportaj CD' si

ÖZET

ŞENEL, Sinan. Yerel Demokrasi ve Bağcılar Belediyesi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2014

Bu çalışmada öncelikle demokrasi kavramı üzerinde durulmuştur. Bununla birlikte yerel demokrasi kavramı ve bu kavramın temel ilke ve değerlerine yer verilmiştir. Ayrıca yerel demokrasi ve halkın yönetime katılımı ele alınmıştır.

İkinci bölümde Bağcılar Belediyesi ve bu belediyenin bünyesinde faaliyet gösteren meclisler incelenmiştir. Aynı zamanda Bağcılar'da demokrasinin ortaya çıkış süreci irdelenmiştir. Üçüncü ve son bölümde Gelişmiş demokrasilere sahip ülkelerin yerel yönetim modelleri ile Türkiye'de var olan yerel yönetim modelleri açıklanmıştır. Aynı zamanda bu bölümde Bağcılar Belediyesi'nde uygulanan doğrudan demokrasi ve yönetime katılım modelleri detaylı olarak incelenmiştir.

Sonuç olarak Bağcılar Belediyesi kuruluşundan bu yana Türkiye'de belediyecilik ve yerel demokrasi alanında birçok ilke imza atmıştır. Bu uygulamalar ile Bağcılar Belediyesi'nin yerel yönetimlerde, halkın katılımına önem verdiği ve bunu da "Halk meclisleri, İstişare Kurulları ve Şuralar" ile

daha katılımcı bir yönetim istediğini göstermektedir. Bu ilk uygulamalar sayesinde hem Bağcılar sınırları içerisinde yaşayan halkın yönetime katılımı her geçen gün artmış, hem de diğer belediyelere örnek teşkil etmiştir. Aynı zamanda bu uygulamalar Türkiye'de yerel demokrasi ve ülke demokrasinin ilerlemesine büyük katkı sağlamıştır.

Anahtar Sözcükler:

1. Yerel Demokrasi
2. Bağcılar
3. Belediye
4. Katılım
5. Demokrasi

ABSTRACT

ŞENEL, Sinan. Example of Local Democracy and Bağcılar Municipality, Master Thesis, İstanbul, 2014

In this study primarily focused on the concept of democracy. However, the concept of local democracy and the fundamental principles and values of this concept are given. In addition, local democracy and public participation in management are discussed.

In the second part Bağcılar Municipality and the municipal council operating within the examined. At the same time the emergence of democracy in Bağcılar'a process is examined. The third and final section of countries with developed democracy in Turkey with local management models existing local management models are described. Also in this section applied in Bağcılar Municipality, direct democracy and participation in management models have been studied in detail.

As a result Bağcılar Municipality since the establishment of municipal and local democracy in Turkey has many firsts in the field. These applications of Bağcılar Municipality with the participation of local governments give importance to people and that's "People's councils, Advisory Board and council are" indicate that you want a more participatory management. Through this first application of the people living within the boundaries of the Bağcılar participation in management has increased with each passing day, as well as to other municipalities was exemplary. At the

same time, these applications local democracy in Turkey and the country has contributed greatly to the advancement of democracy.

Keywords:

1 Local Democracy

2 Bağcılar

3 Municipality

4 Participation

5 Democracy